

MAYIS 1993

AYLIK SİYASİ DERGİ

FİYATI: 15.000 TL (KDV dahil)

FAŞİZME, EMPERYALİZME, FEODALİZME, ŞOVENİZME VE HER TÜRDEN GERİCİLİĞE KARŞI

PARTİZAN

11

- FEODALİZM-KAPİTALİZM BAĞLAMINDA, YARI-FEODAL SİSTEMİN İRDELENMESİ
- ÇAĞDAŞ SENDİKACILIĞIN BİR BAŞKA VERSİYONU: "SINIF VE KİTLE SENDİKACILIĞI", YA DA ORTA YOLCULUĞUN ÇAĞDAŞLAŞMASI ÜZERİNE !
- TROÇKİZMLE HARMANLANAN DOĞMATO-REVİZYONİZM VE HOCA'NIN MÜRİTLERİNİN HAVI DÖKÜLMÜŞ İNCİLERİ -2-
- DEV-SOL ÇEVRESİNDE YÜRÜTÜLEN TARTIŞMALAR VE HALK GÜÇLERİ ARASINDAKİ SORUN VE ÇELİŞMELERİN DOĞRU ELE ALINMASI ÜZERİNE
- BİLİM YÖNTEMİ ÜZERİNE

PARTİZAN

İçindekiler

- 3 Feodalizm-kapitalizm bağlamında, yarı-feodal sistemin irdelenmesi
- 41 Çağdaş sendikacılığın bir başka versiyonu: "sınıf ve kitle sendikacılığı", Ya da orta yolculuğun çağdaşlaşması üzerine !
- 47 Troçkizmle harmanlanan dogmato-revizyonizm ve Hoca'nın müritlerinin havı dökülmüş incileri -2-
- 73 Dev-sol çevresinde yürütülen tartışmalar ve halk güçleri arasındaki sorun ve çelişmelerin doğru ele alınması üzerine
- 76 Bilim yöntemi üzerine

UMUT YAYIMCILIK ve Basım Sanayi Limited Şirketi Adına Sahibi ve **Yazı İşleri Müdürü**: Kemal BOZTAŞ,
Genel Yayın Yönetmeni: Aydın HANBAYAT, **Yönetim Yeri**: Oğul Sok. No. 16 Sultanahmet/İSTANBUL,

Tel: 516 25 38 - 516 60 20, **Fax**: 518 23 23

Dizgi: Umut Yayımcılık, **Baskı**: Aydınlar Matbaacılık

BÜROLAR

Ankara: Necatibey Cad. No. 80/12 **Telefax**: (1) 230 63 27 **Maltepe**

İzmir: 850. Sok. No. 31 Üçüncübeyler Yaparsoy İşhanı 5/504 **Tel**: (51) 41 93 09 **Konak**

Çukurova: Atatürk C. Belediye Karşısı Çıkmaz Sok. Seven Ap. K1 D.1, **Tel**: (71) 573 780 **Adana**

Malatya: Turgut Temelli C. Barış İşhanı Kat: 1 No: 72 **Telefax**: (82) 220 804

Eskişehir: Sakarya C. Konya İşhanı No: 12-D: 2126 120 **Eskişehir**

Avrupa Temsilciliği: Basel Halkevi Erlen str. 58 4057 Basel-Schweiz, **Tel**: (061) 4176932698

Feodalizm-kapitalizm bağlamında, yarı-feodal sistemin irdelenmesi:

Binlerce feodal ilişkilerle, kapitalist ilişkilerin içiçe geçtiği ama halâ sermayenin egemen olmadığı bir ara biçimine, yarı-feodal üretim tarzı diyoruz. "Bir yanda üretken sermaye, bir yanda asalak sermaye bir yanda artı-değer üretimi, diğer yanda faiz ve rantıye gelirleri; bir yanda ücretli emek, öte yanda küçük meta üreticileri, ve başka biçimde bulunan feodal emek, bir yanda kapitalist rekabet, yanı başında feodal mülkiyet tekele; devletin üretim üzerindeki yasak ve sınırlamaları; bir yanda kredi sistemi, onun yanında bunu katlayan faizleriyle tefecilik, bir yanda dinsel eğitim ve kurumlara, öte yanda laik burjuva eğitimi vs. vs..." (Y.D s. 34).

Her toplumdaki üretim biçimi, o toplumun "artı-emeğinin" alınış biçimiyle belirlenir. Üretim ilişkileri, bu artı-emeğin alınış biçimine uygun düşer. Bir toplumu diğer bir toplumdaki ayıran en önemli özellik de artı-emeğin gaspediliş biçimidir. Köleci toplum, köle emeğinin alınış biçimi ile; feodal toplum, köylülerin artı-emeğinin alınış biçimi ile; kapitalist toplum, proleterlerin artı-emeğinin (artı-değer) alınış biçimi ile belirlenmiştir. Artı-emeğin alınış biçimi aynı zamanda, üretim araçları karşısında sınıfların yerini de belirler.

Ekonomik düzeni, toprak mülkiyetine ve toprak kölesi emeğine dayanan feodalizm, tarihte sınıflı toplumların dönemecinde ikinci sıradadır. Üretim sürecinde bir para dolaşımı ve bunun doğurduğu artı-değer olmadan varolan ekonomik düzenin temel yasası bir artı-ürün elde edilmesidir. Bu artı-ürünü efendilerine tahsis eden serf ilkel kölelerden ayrı olarak toprağın ya da iş sahasının küçük bir parçasında kendisi için çalışır. Ama haftanın büyük bir bölümünde senyörün malikânesinde angarya olarak çalışır. Ödenmiş emekle, ödenmemiş emek görünürde olduğu gibi zaman ve mekân bakımından birbirinden ayrılmıştır. Ödenmemiş emek olduğu gibi, feodal senyörün ambarına gitmektedir. Bu, toplumun genel karakterini belirlemektedir.

Bir toplumda varolan mülkiyet biçimi, o toplumda emeğin gaspediliş biçimini de belirler. Feodalizm çağının başta gelen mülkiyet biçimi, bir yanda serf emeğini kendine bendeden toprak mülkiyeti, öbür yanda kalfaların emeğine sahip küçük sermaye sahibi bireyin emeği idi. Buna rağmen iki zıt kutup arasındaki temel ekonomik ilişki, rant sömürüsüne dayalı feoda ilişki idi.

Hala bu toplumda ticaret dar sınırlar içerisinde haps edilmiş olduğundan malikânelere girmişti. Ama halâ sömürü, köleci toplumda olduğu gibi ekonomik-dışı baskıya dayanıyordu. Emek gücü özgür değildi. Ekonomi ilkel durgun ve geri olmasının yanı sıra doğaldı. Üretim pazar için değil senyör içindi.

Feodalizmi böylece kısa hatları ile koyduktan sonra onu irdeleyelim.

1) EMEĞİN GASPEDİLİŞ BİÇİMİ:

Yukarda bahsettiğimiz gibi bir toplumun üretim biçimi, o toplumda egemen sınıfların gasp ettiği artı-emekle belirlenir. Emegın gaspediliş biçimini tahlil etmeden, incelemeye girişmek ayakları havada bir araştırma olur.

Feodalizmde serflerin (toprak köleleri) emegının gaspı ranta dayalıdır. Rant, hiç çalışmadan elde edilen kira geliridir. Burada, sahip hiç çalışmaz ama geçimini toprağını ya da malını kira olarak verdiği insandan fazlasıyla sağlar. Tarihsel süreçte rant, ilkin ürünlerle ödenirdi. Biz buna aynı rant, diğer bir deyişle angarya ya da emek rant diyoruz. Emek-rant'ın, para dolaşımının artmasıyla ve ticaretin gelişmesiyle birlikte parasal-rant'a dönüşmesi her ne kadar da basit bir değişikliği yansıtmasa da anmalcılığın ön koşulu yaratılmıştır.

Aynı rant: (Emek ya da angarya rant): *"Bunda, doğrudan üretici, fiilen ya da hukuken kendisine ait olan emek üretim aletlerini kullanarak haftanın bir kısmında, gerçekten kendisine ait olan toprağı eker, geri kalan günlerde ise, feodal beyden hiçbir karşılık almadan, feodal beyin malikânesinde çalışır."* (Karl MARKS Kapital-3 sf. 323).

Bu daha çoğunlukla emek-rant deyimine uygun düşer. Bunda biçimsel olarak farklılık gösteren aynı rant'ta ise doğrudan üretici ürünün tamamını, bizzat kendisinin işlediğı toprakta üretir, ve artı-ürünün tümünü aynı olarak toprak sahibine verir. Burada üretici daha bağımsız hale gelmiştir.

Bu rant *"Biçimi de ayrı ayrı doğrudan üreticilerin iktisadi durumunda daha büyük farklılıklara yol açacaktır. En azından böyle bir farklılaşma olanağı mevcuttur. Ve doğrudan üreticinin kendisinin de, öteki emekçileri doğrudan doğruya sömürme yollarını elde etmesi mümkündür."* (K. Marx Kapital c. 3)

Emek-rant ya da aynı rant'ın olduğu dönemlerde para dolaşımı ya hiç yoktur ya da çok az gelişmiştir. Ticaret halâ yereldir ve komşu malikâneler arasındadır, meta üretimi cılızdır.

Angarya iktisadının hakim olduğu dönemlerde, malikâneye ait toprakların tümü, beylerin ve köylülerin toprakları olmak üzere ikiye bölünmüştü, halbuki köylülerin toprağı da küçük küçük parçalar halinde dağıtılmıştı. Köylüler bu toprakları kendi emekleri ve aletleri ile ekerler ve geçimlerini oradan elde ederlerdi. Köylülerin artı-emeğı ise, aynı aletlerle beyin toprağını ekmelerinden ibarettir. Ödenmemiş emek, bu sömürü biçiminde ödenmiş emekten mekân olarak ayrıdır. Bu ayrılık tamamen toprak beyine aynı ücret ya da işçi sağlamak için bir araç görevi görmektedir. Köylülere toprak verilmesinin nedeni budur.

Bu iktisadi sistem; köylünün, toprak beyine kişisel bağımlılığını; doğal ekonominin hakimiyetini; üreticinin toprağı feodal bağlarla bağıllığını tekniğın son derece düşük ve durgun olmasını öngörür.

Angarya iktisadının ortadan kaldırılması, doğrudan üreticinin artık pazar için üretmesine bağlı olduğu gibi, serfliğin yok edilmesine bağlıdır da. Ücret karşılığı çalışmaya alışkın bir insan sınıfı oluştuğunda, üretim için gerekli olan köylüye ait olan aletlerin yerine, beyinkiler geçtikçe ve tarım, ticari ve sınai işletmelerdeki temellere oturduğunda angarya iktisadi temellerinden sarıldı. Çünkü; meta ekonomisindeki büyüme, bu hizmetle çatışır. Bu çatışma iktisadi sistemin dayandığı çeki hayvanlarına ve aletlere sahiptir. Köylü çiftçinin yapacağı emek hizmetinden, hiç alete sahip olmayan bir kır proletaryasının yapabileceği emek hizmetine dönüştürdü. Bu arada süreçte para-rant önemli bir işleve sahiptir.

Para-rant: *"Ticarette, kent sanayinde, genel olarak meta üretiminde dolayısıyla para dolaşımında önemli ölçüde gelişme..."* (K. Marx Kapital 3) oldukça aynirant, parasal ranta dönüştü. Çünkü ticaretin, kent sanayinin ve para dolaşımının gelişmesi, pazarları da ve toprak beyini görece olarak onunla tanışmasını da beraberinde getirdi. Para, rant'ı ödemek zorunda olan köylüler, pazara gitmek zorundaydılar. Ödemenin ürünlerle olduğu dönem, artık parasürecine giren ve pazar dolayısıyla toprak beyinden kısmi ekonomik özgürlüğü olan köylülerin, ödemeyi artık iktisadi değişimin gereği olarak paraıyla yapmasıyla başladı.

Üretim ve tüketimin kendi içinde ve kendine dönük yapıldığı feodal doğal ekonominin, tefeci ve tücar sermayesinin gelişmesiyle, para dolaşımının artmasıyla, kent sanayinin gelişmesiyle pazarlarla tanışma, kendi hazin sonunu hazırlamıştır. Tüketim ekonomisine dayalı üretim biçimi paranın edilgenlikten sıyrılıp, belirleyici olmasıyla yıkılmaya yüz tutmuştur. Artık sürece, ihtiyaç için üretim değil, ihtiyaç fazlası üretim damgasını vurmuştur.

Aynı, Rant'tan parasal rant'a geçiş, anamalcılığın önkoşulu olan birikimi hazırlamıştır. Anamalcılığın temel özü, kârdır. Kâr etmenin ekonomik düzene girmesi köylüleri mülksüzleştirecek, sanayi ile tarımın arasındaki işbölümünü belirginleştirecektir.

Pazarla tanışan köylünün feodallerle arasında olan sıkı kişisel bağlar, dolayısıyla zayıflamıştır. Köylü bu yolla, komşu köylünün toprağına el koyma hakkını elde etmiştir. Yoksullaşan, topraksız kalan ya da feodallerin baskısından bıkan köylü kente göç etmiştir. Bu konuyu biraz sonra işleyeceğiz.

Böylece feodalizmde varolan rant sömürüsünün biçimlerini inceledik. Bütün bu rant sömürü biçimlerinde temel özellik serfin ya da reayanın artmesinin şu veya bu biçimde ekonomi dışı zorla gasp edilmesidir. Zaten ekonomik koşullar, ya bütünüyle ya da büyük bölümüyle ekonominin kendisi tarafından üretildiği toplumda belirleyici olan gasp edilmiş biçimi rant'tır.

2) FEODALİZMDE İŞBÖLÜMÜ:

"İşbölümü bize, insan doğal toplumda kalacağı sürece, yani özel ve genel çıkarlar arasında bir bölünme bulunduğu dolayısıyla da faaliyetler istenerek değil fakat doğal olarak bölünmüş olduğu sürece, insanın kendi hareketi kendi denetimini altında olacak yerde onu köleleştiren, ona karşı çıkan bir yabancı güç halini almasının ilk örneğini oluşturmaktadır. Çünkü, işbölümü başlar başlamaz her insanın kendisine zorla verilen ve ondan kaçamayacağı özel, yalnız kendine ait bir faaliyet alanı olur. O bir

avcı, balıkçı, çoban veya eleştirici bir yazardır ve geçim araçlarını yitirmek istemiyorsa öyle kalmak zorundadır. (Alman ideolojisi K. Marx s. 58) "İşbölümünün geçirdiği türlü gelişme aşamaları, bir o kadar çok sayıdaki değişik mülkiyet biçimlerinden ibarettir. Yani iş bölümünde ulaşılan aşama, çalışma maddeleri, araçları ve ürünü dolayısıyla bireylerin birbiriyle aralarındaki ilişkileri belirler." (aynı eser s. 40).

Bu konuda uzun alıntılardan sonra konumuza geçebiliriz. Feodalizmde işbölümü, doğal "melekeler"den dolayı oluşmuş işbölümlerinden daha da gelişmiş olmasına rağmen üretici güçleri geliştirecek derecede yetkinleşmemiştir. Kent ile kır, kafa ile kol emeği arasındaki ilişkiler birbirinden ayrılmış olmasına rağmen halâ çizgi keskinleşip netleşmemiştir.

İlk işbölümü cinsi münasebetler dolayısıyla oluşmuştur. Ancak üretici güçler geliştikçe insanların bir bölümü tarımla, diğer bölümü de çobanlıkla uğraşa dursun bu arada madenlerden alet yapma işi başlamış ve zanaatçılık işi boy vermiştir. bunun getirdiği, ama netleşmesi uzun bir sürece yayılan ticaret, takas bir tüccar kesimi oluşturdu. Ama asıl ve gerçek işbölümü; kafa işiyle, kol işinin ayrılmasıdır. Bir takım insanlar daha köleci düzende zevk ve eğlenceye düşmüş olmasına rağmen, bunların içinde bir kısmı Aristo, Plato, vb. gibi filozoflar yetiştirmiştir. Ama diğer taraftan toplumun çoğunluğu çalışma ve üretimle meşgul olmuştur.

İşbölümünün gelişmesi, üretim dallarında uzmanlaşmayı beraberinde getirir. Artık o insan, kendi işinin kölesi olmuştur. Ama mesela bir zanaatçı hem filozoftur, hem tornacıdır. Bu o toplumda işbölümünün gelişmediğinin göstergesidir. Ya da çok yönlü sömürsüz bir düzenin göstergesidir.

"Doğal ekonomi altında, toplum türdeş bir iktisadi yapıdan oluşuyordu ve bu birimlerden her biri, çeşitli türden hammaddelerin elde edilmesinden, bunların tüketim için en son hazırlığına kadar, bütün iktisadi faaliyet biçimleriyle uğraşıyordu." (Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi s. 26 Lenin).

Demek ki burada toplumsal işbölümü tam anlamıyla gelişmemiştir. Ancak meta ekonomisinin gelişmesi, toplumsal işbölümlerini belirginleştirecektir. Meta ekonomisinin temeli, toplumsal işbölümüdür. Ve meta ekonomisinin gelişmesi, ayrı ve bağımsız sanayi dallarının sayısında bir artışa yol açar. Meta ekonomisinin gelişimi, serbest paranın dolaşmasıyla, bu sürece doğrudan katılan ticaret ile doğrudan bağlantılıdır. Ticarete ancak kent ile kırın ayrılmasıyla ve bir zanaatçılar sınıfının oluşmasıyla ilintilidir.

Zanaatçılık: Bu meslek dalı, sanayi kapitalizminin ilk aşamasıdır. Zanaatçı üretimi, ataerkil tarımdan ayrılan ilk sanayi biçimidir. Ki zanaatçılıkta "bir müşterinin siparişi üzerine eşya üretilmesidir."

Demircilik, halıcılık, terziçilik vb. biçiminde alt türlere ayrılan zanaatçılık ya da zanaatçı üretimi, kent yaşamının hayati bir bölümünü teşkil ederken, burdan da tarımın bir eklentisi olarak yaygındır. Ki zanaatçılık küçük üreticilerden meydana gelen toplumsal bir katmandır.

Kendine ait üretim aletleri ile ürettiği ürünleri en başta pazara çıkarmaz. Zaten üretimi, meta üretimi değildir. Onun, meta üretimine katılması için, kendi emeğinin, toplumsal emeğin bir ögesi durumuna gelmesi gerekir. Ancak dolaysız kullanım için, kendisi tüketmek üzere bir nesne üretiyorsa bu meta üretimi değil, ürün üretimi olur.

Zamanla kırlardaki yaygın zanaatçılık, feodal senyörlerin baskısından yılarak ya da yeni işler aramak için kentlere göç etmiştir. Bu göç bağımsız zanaatçı örgütlenmelerini beraberinde getirdi. Lonca tipi örgütlenmelerde birleşen zanaatçı, kendi mesleğini devam ettirebilmek için çırak, kalfa gibi aslında kaçak serf olan insanları çalıştırmaya başladı. Loncalar bir anda çıkmadı. "Örgütlenmiş soyguncu-soylulara karşı birleşme zorunluluğu, sanayicinin aynı zamanda tüccar olduğu bir çağda ortak kapalı çarşılara karşı duyulan bu ihtiyaç, gelişen şehirlere doluşan kaçak serfleri git gide artan rekabetin bütün ülkeye yaygın feodal yapı, bunların hepsi birarada loncaların meydana gelmesini sağladı..." (K. Marx A.İ. s. 26).

Şehirlerde oluşan lonca tipi örgütlenmeler, feodal toprak mülkiyeti sisteminin şehirlerdeki karşılığıdır.

Ancak uzman tüccarların, alıcıların ortaya çıkmasıyla, ticaretin yaygınlaşmasıyla zanaatçı, bir meta üreticisi durumuna düşmüştür. Zamanla satılık sınai malların, metalar biçiminde üretilmesi, sanayinin tarımdan ayrılması ve aralarındaki karşılıklı değişim için ilk adımdır. İlerde manifaktürlerin ortaya çıkması gerek lonca mülkiyetini gerekse de zanaatçı üretiminin temellerini sarsmıştır.

Ticaret: Ticaret, birbirinden farklı malların birbirleriyle değişme ihtiyacından doğan ve ucuza alıp, pahalıya satarak aradaki farkla para kazanma işidir.

Tarihsel sürecin başında birbirlerinden farklı iki ürün, doğrudan üreticiler tarafından takas edilirdi, ancak kent ile kırsal ayrılması, üretimin artması bu değiştirme sürecine bir aracıyı zorunlu kıldı. Böylece tarihte ikinci işbölümü ortaya çıktı. Bu işbölümünün sonucunda yeni bir "sınıf" ortaya çıktı: Tüccar sınıfı.

Tüccar, doğrudan üretime katılmayıp, üretilen malları satmak, değiştirmek amacıyla adeta üreticiler arasında bir köprü rolü oynayan ve yalnızca ticaretle ilgilenen insandır.

Tarihsel süreçte yalnızca ticaretle ilgilenen Fenikeliler, Cenevizliler ve daha sonra Yunanlılar dünya ülkeleri arasında ticareti yaygınlaştırmıştır. Bununla beraber meta üretimini geliştirmişlerdir.

Ticaretin gelişmesi, ortaçağı derinden etkiledi. En büyük etkilerinden biri şehirlerin büyümesi ve yeni yeni şehirlerin yaratılmasıydı. O dönemdeki şehirler, bugün bildiğimiz kırsal kasabalar biçimindeydi. Herhangi bir ayrıcalıklar ve şehir hükümetleri yoktu. Şehir toprağı da, feodal lordlara ve soylulara aitti. Büyüyen ticaretin sonucu, insanlar; daha farklı bir yaşama bağlanmak için eski malikâne köylerini terkederek şehirlere geldiler, bir takım işlere girebiliyorlar ama vergiden, haraçtan ve çeşitli hizmet yükümlülüklerinden kurtulamıyorlardı. Yani kırlarda angarya iktisadından kaçan serfler, şehirlere gelince özgürlük hayalleri yıkılıyor; bu sefer lonca tipi mülkiyetin angaryasına giriyorlardı. Emek güçleri yine özgür değildi.

Ticaretin büyümesi, eski haftalık pazarların yerini yıllık panayırların almasını getirdi. Panayırlar pazarın önemini artırdı. Özellikle mal takası yerine para kullanımı ağırlık kazandı. Bununla birlikte kırlardaki feodal malikâne sahipleri, köylüler üzerindeki emek-rant'ı değişime uyarak kaldırdı. Yerine ondan biçimsel olarak değişen parasal rant-ı getirdi ve daha çok para kazan-

mak için serflere, nispi ekonomik özgürlükler bağısladı. Bununla beraber, ticaret mallarının alımında tüccarlara öncelik tanınıyordu. Bu tür ayrıcalıklar tüccar sınıfını, orta sınıf niteliğine kavuşturdu. Bu zenginleşmenin, para birikiminin önemli göstergesiydi. Böylece şehir yönetimlerinde tüccarlar söz sahibi oldular. Ticaretin gelişmesi, paralelinde tefeciliği de geliştirdi.

Kendi yaşamını süreklileştirmek için daha çok mal üreten zanaatçı, tüccarlarla sıkı fıkı ilişkiler kurdu. Zaten pazarla birkaç ilişki kuran zanaatçı artık üretimini, meta temelinde pazara yönelik yapar. Bu durum meta üretimini artırır, meta üretimi arttıkça da küçük ve dağınık pazarlarla imkansız hale gelir çünkü ticaret, pazarın alanını genişletmiştir.

Her ne kadar ticaret, pazar alanlarını genişlettiyse de, feodal üretim ilişkileri içerisinde sermaye birikimi ve doğrudan üretici güçlerin gelişimi kaplumbağa adımlarıyla ilerliyordu.

Tefecilik: Aşırı faiz karşılığında ödünç verme işidir. Tefeci sermaye, tüccar sermayesiyle birlikte ortaya çıkan bir kurumdur. Tefecilik, yine ticaret sermayesi gibi, eğer sanayi sermayesine bağlanmıyorsa-üretim doğrudan katılmaz. Ancak dağınık üretim araçlarının olduğu yerde para serveti merkezileştirir.

"Faiz getiren sermaye ya da antikleşmiş biçimiyle söylersek tefeci sermaye, ikiz kardeşi tüccar sermayesiyle birlikte, kapitalist üretim tarzından çok önce gelen ve toplumun çok farklı ekonomik biçimlerinde bulunan, Nuh zamanından kalma sermaye biçimlerine aittir." (K. Marx Katıpatl 3 s. 620, 621).

Ticaretin gelişmesi, zanaatçının ve serflerin pazarla olan ilişkisini artırdı. Pazarla ilişki kuran zanaatçı ya da küçük köylü artık yalnızca kendi ihtiyacı için değil, pazar ihtiyacı içinde üretmeye başladı. Bu meta üretimidir. İşte tefecilik bu koşullarda varlık kazanır. Meta ticaretinin ve para dolaşımının olmadığı yerde tefecilik yaşam bulmaz. O halde tefeci sermayesinin gelişimi *"tüccar sermayesinin gelişmesiyle ilintilidir..."* (K. Marx Kapital 3. s. 626).

Tefeciliği, bu dönemde daha çoğunlukla tüccarlar ve zengin çiftçiler yapmaktaydı.

"Faiz getiren sermayenin karakteristik özelliği olarak tefeci sermaye, bizzat çalışan köylü ile küçük usta zanaatçının yürüttüğü küçük ölçekli üretimin egemenliğine tekabül eder..." (A.E. s. 628).

3. İLKEL BİRİKİM SÜRECİ VE BURJUVA DEMOKRATİK DEVRİMLER:

Sermayenin çıkış noktası olan meta dolaşımının genişlemesiyle başlayan İlk Birikim Süreci (İBS) ve bunu tamamlayan daha doğru deyimle feodal üretim ilişkileri zincirinden sıyrılan Burjuva Demokratik Devrimler (BDD) tüm yerkürede düz bir hat izlemedi. Aksine eşitsiz bir gelişme izledi. Ancak feodalizmin bağrından doğan sanayi kapitalizminin ilk aşamaları olan basit elbirliği ve manifaktür sanayinin gürbüz ve hiçbir etki altında kalmadan geliştiği ve antik çağ sermayelerinin değişik biçimlerde sanayi sermayelerine tabii olmak koşuluyla içiçe geçtiği ülkelerde, İBS ve BDD daha çabuk tamamlandı.

Bu talihsiz durum, BDD yapmakta geciken ya da bir türlü yapamayan ülkeler için kadersiz kaderdi.

Sermaye birikimi ve manifaktür:

Her sermayenin başlangıcı; gerek sınai, gerek tüccar-bireylerin elinde, serbest paranın toplanmasıdır. Serbest para kişisel tüketim vs. için gerekli olmayan paradır. İlk sermaye birikimleri, tefecilik ve ticaret alanında, küçük meta üreticilerinin mülksüzleştirilmesi ve onları kendi üretim ve geçim aletlerinden kopararak birer ücretli işçi haline getirerek oluşmuştur. Bunu incelemek için manifaktür konusunu açmamız gerekiyor:

Manifaktür, el sanatları ve ilkel sermaye biçimlerine sahip küçük-meta üretimi ile geniş çaplı makineli sanayi arasında bir bağıdır. Manifaktürler, küçük sanayilere her ne kadar yakın olsa da, esasında kapitalist üretimin kapitalizm-öncesi modern işletmelerdir. Manifaktürde ticari sermaye, sınai sermaye ile birleşmiş ve onunla değişik biçimlerde içiçe girmiştir.

Manifaktürler, tesadüfi ortaya çıkmamıştır. Aksine ticaretin artmasıyla ve dolayısıyla meta üretiminin genişlemesiyle, paranın-özellikle gümüş ve altın sikkelerin-ekonomide candamar haline gelmesiyle ticari sermaye, sanayi sermayesine dönüşmüştür. Ve bunun sonucunda zanaatçının özellikle kendi üretim ve geçim aletlerinden koparak tüccar sermayesinin bir eklentisi durumuna gelmesi zanaatçıları, küçük köylüleri basit elbirliği temelinde bir çatı altında toplanmasına neden oldu.

Gittikçe büyüyen tüccar sermayesi, küçük sanayiciyi mamül mal pazarından nasıl kopardıysa, aynı biçimde de onu hammadde pazarında da koparmıştır. Bu koparma süreci, küçük sanayiciyi tamamen tüccar sermayesinin egemenliği altına sokmuştur.

"Demek ki manifaktürün doğuş şekli, el zanaatlarından çıkıp gelişmesi, iki yönlü oluyor: bir yandan, bağımsızlıklarından sıyrılarak, tek bir metanın üretiminde ki salt yardımcı, kısmi bir süreçte uzmanlaşan çeşitli bağımsız el zanaatçılarının elbirliğinden doğuyor. öte yandan da, bir zanaatın zanaatçılarının elbirliğinden de doğuyor." (Marx Kapital c. 1. s. 353).

Manifaktür bir taraftan zanaatçıları bir çatı altında toplarken diğer taraftan da işbölümünü geliştiriyor.

Manifaktür ilkel sanayinin ortaya çıkması, lonca mülkiyetini ve serflik kurumunu temellerinden sarstı. Çünkü, kapitalizm öncesi olduğu için-ikel de olsa yapılan kapitalist üretim, nispeten emeği özgürleştirdi. Bu cazip durum karşısında kırdan kente alabildiğine bir göç başladı ve üstelik kalfa sömürüsü-hem de kast veri sistemi içerisinde-yumuşadı ve ona alternatifler doğdu.

Manifaktür, emeğin üretkenliğini artırmıştır. Basit elbirliği temelinde oluşan bu üretkenlik-sermayenin bir çeşit varoluş biçimi olan kolektif çalışma organizmasını da beraberinde getirdi.

Manifaktür üretiminin artması ve bunun kapitalist niteliğinin feodal üretim mekanizmasının gözeneklerine süzülmesi, serfi ekonomik özerkliğe kavuşturdu. Bu serf için özgürlüğün ilk adımı demektir.

Zaten feodal üretimin özelliği, toprağın mümkün olduğu kadar çok sayıda alt feodaller arasında bölünmesiydi. Bu nedenle toprak alabildiğince dağınıktı. Senyör malikâneleri, sağda solda savruktu. Bu durum onun kapitalist servete ulaşmasını engellemiştir.

Maniaktür üretiminin artması, meta fiyatlarının bir anda yükselmesine yol açtı. Bu ekonomik gidişat, feodal beyi kapitalist meta için gerekli olan hammaddeyi oluşturma yoluna itmiştir.

Mesela: "Flaman yünlü manifaktürünün gelişmesi ve bu yüzden İngiltere'de yün fiyatlarının yükselmesi..." (Kapital 1. s. 126) İngiliz soylularını daha fazla otlak yapma durumuna itmiştir. Daha fazla koyun yetiştiriciliğine başlayan senyörler, daha fazla otlak yaratabilmek için kendi hizmetli ve uşak grubunu zorla toprağından attı. Tarla ve otlaklardan ve hatta hayvanlarından silahla, kırbaçla men edilen serfler, artık emek pazarına sürülen serbest bir proletarya yığını haline geldiler.

Köylülerin mülksüzleştirilmelerinin bir yoludur bu. Artan vergiler, tefecilerin artan katmerli faizleri, fetihler vs... hepsi de köylülerin mülksüzleştirilmesi biçimidir.

Bu mülksüzleştirme -zorla - süreci, emek pazarına, proletarya yığınlarını yığıdı. İşte şimdi İBS'ni işlemek zorunludur.

İlkel birikim doğrudan üreticiyi üretim araçlarından ayıran ve onları özgür emekçilere, üretim araçlarını sermayenin maddi öğelerine dönüştüren, tarihsel bir süreçtir. İBS, köylülerin topraklarından, mallarından, üretim aletlerinden zorla ayrılmasıyla paraleldir. Bu nedenle "ilkel birikim" denilen şey, bu nedenle, üreticiyi üretim araçlarından ayıran tarihsel süreçten başka bir şey değildir..." (Kapital 1. s. 731).

İBS, her ülkede aynı süreci izlemedi aksine "farklı ülkelerde farklı yönelir alır ve farklı evrelerini farklı süreler izleyerek farklı dönemlerde tamamlar." (Kapital 1. s. 732).

Demekki İBS'nin iki ayağı vardır;

1. Feodal rant'ın, parasal sermayeye dönüşerek, merkezileşmesi.,
2. Doğrudan üreticinin, üretim aletlerinden koparılarak sermayenin maddi öğesi haline gelmesi.

Bu süreci başlatanlar ve bitirenler bir olmalıdır. Feodal senyör bu sürece karşıdır. Çünkü, o artı-değer üretmek yerine, emeği feodal rant'la gasp ederek, servet biriktirmektedir.

Halbuki sermaye birikimi artı-değerin varlığını; artı-değer kapitalist üretimi; kapitalist üretim ise, meta üreticilerinin ellerinde, daha önceden oldukça büyük bir sermaye ve işgücü kitlesinin bulunmasını öngörür.

Özetlersek: İlk atölyelerdeki yeni üretim süreci için gerekli sermayenin çoğunun kaynağı, toprağın yağmalanması ve ürünlerine el konulmasıyla, uluslararası ticaretle ve uzak ülkelerin yağmalanmasıyla sağlandı. Bu yolla sanayi sermayesinin ortaya çıkma koşulu sağlanmış oldu. Ancak bu işin idealizesidir. Bazı ülkelerde İBS daha yaşanmamıştır, bazı ülkelerde yarıda kalmıştır, bazı ülkelerde ise yeni BDD'ni tamamlamış, gürbüzce gelişmiş ülkelerde ise bu süreç bitmiştir. Bunun böyle eşitsiz gelişmesi tamamen tarihseldir.

Bu bağlamda BDD'leri ve süreçleri çok önemlidir. Hollanda, İngiltere, Fransa, İtalya ve bunları izleyen birçok ülkelerde yapılan BDD'leri kendi kapitalist geleceklerinin temelini teşkil etti. Zaten sanayi burjuvazisi bir kere oluşumu ve ticaret-tefecii sermayesini kendi yedeğine aldı mı orada feodal üretim ilişkilerini altüst edecek BDD'nin ön gerekliliği tamamlanmış demek-

tir. Ve her devrimin sorunu iktidar sorunudur. Şimdi BDD'nin tarihsel sürecini ve işlevlerini inceleyelim:

"İlkel birikimin tarihinde bütün devrimler, çağ açıcı devrimlerdir. Ve kapitalist sınıfın oluşumu yolunda kaldıraç olmuşlardır. (Seçme yapıtlar. 2. s. 123).

BDD, özünde feodalizmin bütün gerici kurumlarını ortadan kaldırarak sermayenin önündeki engelleri temizlemekle görevlidir. Hem alt yapıda hem de üst yapıda ilerici, devrimci rol oynayan burjuvazi, bütün ezilen halk kesimlerini arkasına alarak kanlı biçimde 16. yy'dan başlayarak feodalizmi yıktı, yerine kapitalizmin, serbest rekabetçi çağını açtı.

Daha 1688 yıllarında İngiliz burjuvazisi, iktidarı bir hükümet darbesi ile soylularla paylaşılıp, binbir türlü hilelerle krallık toprakları ya gülünç fiyatlarla satıldı ya da düpedüz gaspedilerek özel mülklere dahil edildi. Kiliseye ait topraklar reformlar bahane edilerek darmadağın edildi. Bu yapılanlar bir yandan mülksüzleşen emekçileri, emek pazarına fırlatırken, öte yandan da feodalizmin kurumları alaşağı ediliyordu.

Her ne kadar dışarıdan yapılan tahıl ithalatını kısıtlamayı ya da yasaklamayı amaçlayan tahıl yasalarına karşı Costan ve Birght gibi fabrikatörlerin önderliğinde yapılan birlik hareketleriyle, sanayi sermayesi ile aristokrat toprak mülkiyeti arasındaki çatışma gerçekten alenice ortaya çıksa da, daha 16. yy.'ın sonlarında İngiltere burjuvazisi, feodal mülkiyeti yerle etmiş ve mülksüzleştirme süreçleriyle dağınık toprakları birleştirmiş ve tarımı, sanayiye hizmet edecek konuma sokmuştur. Büyük çiftlikler ortaya çıkmıştı.

Emek gücünün -kendini satma anlamında- özgürleşmesi, serfliğin ortadan kaldırılması ve bağımsız kentlerin yerle bir edilmesi, üretici güçleri zincirlerinden boşaltdı. Bu sefer makineleşme alabildiğince arttı. Özellikle tarım makineleri ve gelişmiş aletler ülkenin her tarafına yayıldı. Zaten tarım makinelerinin gelişmesi, köylülüğün mülksükleştirilmesiyle ayrılmaz biçimde birbirlerine bağımlıdır. Bununla birlikte, toprak beyi köylünün aletleri yerine, kendilerininkini koydu. Dolayısıyla da bu böyle olunca emek hizmetinden, kapitalist çiftlik sistemine geçildi.

BDD'leri çağında burjuvazi ulusun önderi sayılırdı. O ulusun haklarını ve bağımsızlığını savunurdu. Bunları her şeyin üstünde sayardı. Elbette bu onun insancılığından değil, aksine önündeki siyasi ve ekonomik engelleri, emekçi halkla birlikte temizlemek içindi.

BDD, ile tarımsal devrimlerin yapılması bir yandan sanayi için gerekli olan serbest proletarya yığını oluştururken diğer taraftan da toprağı sermayeye bağımlılaşmış olmasına rağmen köylüler arasında bir iç başkalaşımın öngerekllığı yaratılmıştır.

Köylülüğün farklılaşması yani kır burjuvazisi ile ücretli tarım proleterlerinin oluşması, sermaye için bir iç pazarın oluşumudur. Eskiden köylü ailesi, ev ekonomisi içerisinde kendi ihtiyaçları için, kendi geçim aletleriyle üretir ve yaşardı. Ancak ilkel birikim sürecinin sıçrama göstermesi ile daha doğrusu paranın ekonomide belirleyici olması, ticaretin gelişmesi, meta dolayısıyla dolaşımının artması, köylü ailelerinin yaşama araçlarını, sermayenin maddi öğelerine dönüştürdü. Oysa şimdi durum değişmiştir. Köylünün hammaddesi ve yaşama araçları bir meta halini almıştır. Büyük çiftçiler (Kır burjuva-

zisi) bunu satmakta ve gerekli pazarı manifaktürlerde bulmaktadırlar.

Öte yandan köylülerin farklılaşması, kapitalist sermaye için hem işgücü için pazar yaratırken hem de satılacak makineler içinde iç pazar yaratır. Korumaya dönelim;

"Tefecilik ve ticaret yoluyla meydana gelen para-sermayenin sanayi sermayesine dönüşmesi, kırsal yerlerde feodal hukuk düzeni, kentlerde lonca örgütleri ile önlenmişti..." (s. 159) İşte BDD'ler bundan dolayı yapılmıştır.

İlk BDD- Hollanda'da; ispanya'ya karşı bağımsızlık savaşı sonunda onu kendi burjuva cumhuriyetini oluşturmasıyla yapılmıştır. Onu 1648 İngiliz Cromwel devrimi izlemiştir.

Bu devrimde İngiliz burjuvazisi krallığa, feodal soylulara ve resmi kiliseye karşı çağdaş soylularla -aslında bir hile idi- ittifak kurmuştu.

Ve onu izleyen 1789 Fransız devriminde, burjuvazi krallığa, soylulara ve resmi kiliseye karşı halkla ittifak halindeydi.

Marx'ın deyimiyle 1648 ve 1789 devrimleri İngiliz ve Fransız devrimleri değildi, ancak yeni bir siyasi ve ekonomik düzenin habercisi olan Avrupa devrimleriydi. Bütün bu devrimlerde halk hareketinin öncülüğünü burjuvazi yapıyordu.

Ama Prusya'da daha değişik bir tip vardı: Burjuvazi, burada krallığa ne kadar karşıysa, halka da kesinlikle karşıydı. Ama 1848 devrimlerinde olduğu gibi kararsızdı, korkaktı. Daha baştan halk hareketinden korkarak eski toplumla uzlaşmaya girdi. "Kendine güvenmez, halka inanmaz, yukarıdakilere homurdanır, aşağıdakilerden ödü kopardı... tutuculuğun karşısında devrimci, devrimciler karşısında tutucuydu..." Bundan dolayı kendi adiliğinde özgündü. Ancak 1848 halk hareketleriyle, halk tarafından itelendiği için devrim dümenini elinde tutuyordu.

Feodal ve gerici sınıflarla ittifaka giren, Prusya burjuvazisi evrimci yollarla, ama devletin zoru ve koruyuculuğu altında kapitalist üretim biçimini altyapıya egemen hale getirir. Bir süre sonra büyük toprak ve malikane sahipleri, koşulların zorlamasıyla (İç ve Dış koşulların) uzun bir süreçte dönüşerek kapitalist çiftçiler haline gelmişlerdir. Böylece toprak beyleri kapitalist olurken önceden kendisine çalışmış köylünün üretim aletleri yerine kendisinininki kor ve dolayısıyla köylüler arasındaki iç başkalaşımı da yaratır.

Ancak bunun için devletin herşeyden önce burjuva niteliğini taşıması zorunludur, bunun yanısıra ülkenin bağımsız olması, herhangi bir kapitalist devletin egemenliğinde olmaması gerçekten gereklidir. Burjuvazinin, evrimci yollarla yapacağı devrimi frenleyecek unsurlar olursa, devrim yarıda kalır.

Demek ki feodalizmden kapitalizme geçiş için gerekli olan BDD iki tipmiş:

1. Burjuvazinin önderliğinde yürütülen halk hareketleriyle kanlı ve devrimci biçimde feodalizmi taşıye.

2. Evrim yolu ile geçiştir. Buna "Junker" ya da "Prusya" usulü devrim denir.

Her ikisinde ortak olan öz "zor" unsurudur.

4. DEVRİMLERİN AÇTIĞI YOL:

"Zor, yeni bir topluma gebe her eski toplumun ebesidir. Zor, kendi başına ekono

mik bir güçtür." Kapitalist güçlerin, feodalizme karşı yürüttükleri savaşta üstün başarı elde etmeleri, bir yönden yuvarlandıkça büyüyen sermayelerini güçlendirip, önünü açarken, diğer yandan kendi mezar kazıcılarını da oluşturmaya başlamıştır.

Daha 16. yy'da başlayan sömürgecilik sistemi, manifaktürlerde toplanan sınıai sermaye için pazar ve pazar üzerindeki tekel aracılığı ile artan bir birikim sağladı. Amerika-Asya-Afrika gibi yerlerde katillikle, talanla elde edilen servet, anayurtta sermayeye çevrildi. Daha 1600'lü yılların ortasında Hollanda Avrupa'da ticari üstünlüğü ele geçirmişti. Bu ülke o kadar zenindi ki, onun serveti, Avrupa'nun tüm servetini katlardı. Ama halkı da o kadar aç ve sefildi.

İlkel birikimin kaldıraçlarından olan kamusal borçlanmayla, tül genç kapitalist ülkelerdeki, burjuvazi halkın elindeki parayı toplamıştı. Sanki doymak bilmiyorlardı. Bu sefer gizli temellere sahip olan uluslararası kredi sistemi ile, tüm ulusların servetine de ortak olmaya çalıştılar.

"Sömürge sistemi, kanıtı borçları, ağır vergiler, himaye, ticari savaşlar vs. gerçek manifaktür döneminin bu çocukları, modern sanayinin çocukluk çağı boyunca dev gibi büyüdüler..." (Karl Marx sy. 2).

Kendisine gerekli olan, ucuz emek-gücünü bulmak için halkı baskı ve zor altında yerinden yurdundan söken fabrikalar, modern sanayinin doğuşuna alamettir.

Devlet mekanizmasını paramparça ederek, egemen sınıfları yerle bir eden her devrin, üretim tarzında yapılan köklü değişikliklerin anasıdır. Üretim tarzında devrimin olabilmesi için, gerici üretim ilişkilerinin yerle bir edilmesi ve üretici güçlerin önünü açması zorunludur. Altyapıdaki geri üretim ilişkilerinin, yine altyapıda yapılması zorunlu teknik devrimci gelişimle kurulması gerekiyor.

Zaten manifaktürlerden fabrikaya geçiş, edinilmesi yüzyıllar sürmüş olan zanaatçının elbecerisini ortadan kaldıran tam bir teknik devrime işaret eder. Daha 1774 yılında James Watt tarafından bulunan buhar makinesinin üretim evlerine girmesiyle zanaatçının elbecerisi ortadan nispeten kalkmıştı. Buhar makinesine sahip olamayanlar yıkılıp gitmiş ya da başka burjuvazi küçük bir hisse karşılığında kendisini satmıştı. Halbu ki bu alete sahip olanların ise sermaye birikimi alabildiğince arttı ve güçlendi. Bu arada makine üreten yeni sürekli bu işle uğraşan burjuvalarda ortaya çıktı. Bu durum yeni makinelerin icat edilmesine işaret eder.

Buharlı makine bir süre sonra Edison'un elektiriği bulmasıyla mekanikleşti. 1869 yılında Gramme makinesi ile, sanayi alabildiğince modernleşti. ama bunun yanı sıra yeni sanayi (Makineli) çığ gibi büyüdükçe bir çok genç burjuvazi bunalıma girdi, bazıları iflas etti, bazıları ise sağ selamet ama bir kat güçlenerek alınının akiyla (!) çıktı.

Makineleşme ile ve onun doğal sonucu olan mekanik ve kimyasal devrim ile toplumsal üretim ilişkileri en etraflı biçimde yıkıldı. Üst yapıda bir dizi gelişmeler oldu. Devrimi birlikte yapan sınıflar bu sefer rakip oldular. Fizikte, kimyada, iletişimde, ulaştırmada yapılan devrimlerin seneresi burjuvazinin sofrasına aktı, buna rağmen işçi sınıfı sefalete sürüklendi.

Özet halinde, bir dizi teknik devrimin ardından kaçınılmaz olarak, top-

lumsal üretim ilişkilerinin en etraflı biçimde yıkılması, üretime katılan çeşitli gruplar arasında son bir ayrılma, geleneklerden tam bir kopma kapitalizmin bütün karanlık yönlerinin yoğunlaşması ve genişlemesi, aynı zamanda da kapitalizmin emeği yığın olarak toplumsallaştırması gelir.

Küçük meta üretiminden, kapitalist manifaktüre, buradan da geniş çaplı makineli sanayiye geçiş kapitalizmin gelişim sürecidir. Geniş çaplı makineli sanayinin gelişmesi, küçük meta üretimini yıktı, onu kendi sermayesinin maddi ögesi durumuna getirdi. Ancak geniş çaplı makineli sanayi hamleler halinde, birbiri ardına gelen refah ve bunalım dönemleriyle gelişebilir. Bunalım dönemlerinde işçi atılır, refah döneminde yığılır. Geniş çapta bir işsizlik ordusu bu sanayinin gelişimiyle doğru orantılıdır.

Sanayinin bu denli gelişmesi, tarımda da bir dizi değişikliklere yol açtı. Küçük meta üretiminde, sanayici, köylü kabuğundan henüz hiçte çıkmış değildir, çoğu durumda bir çiftçi halindedir. Ancak sanayinin gelişmesi bu kabuğu kırdı tarımla sanayiye ayırdı. Ancak BDD'lerin ve bunun doğal sonucu teknik devrimlerin, tarımda varolan ataerkil teşebbüsleri yıktığı yerine sinai ve ticari işletmedeki gibi teşebbüslerin kurulduğu bir gerçektir. Köylüler arasındaki içbaşkalaşım, geniş toprakları sanayi burjuvazisinin hizmetine soktu. Sinai nüfus, tarımsal nüfus aleyhine büyüdü.

Bu süreci gürbüz olarak yaşayan İngiltere, Fransa, Almanya vs. tüm dünyaya açılan kapıları keşfetmeye, onu sömürge ya da yarı-sömürgeleştirmeye koyuldu. Bundan önce kendi iç pazarını sağlamlaştıran kapitalist ülkeler, artı dönüşü olmayan ecel yoluna girmişlerdi.

5) İÇ PAZARIN OLUŞUMU:

Toplumsal emeğin üretici güçlerinde artış ve o emeğin toplumsallaşması kapitalizmin ilerici özellikleri olduğu gibi, kapitalizmin gelişimi içpazarın gelişimi ile doğru orantılıdır. Yeni bir ülkedeki içpazarın gelişmişlik derecesi, o ülkedeki kapitalizmin gelişmişliğinin göstergesidir.

Geniş çapta makineli sanayinin gelişmesi, emeğin üretici güçlerindeki gelişmeyi de beraberinde mutlaka getirecektir. Üretim araçlarındaki büyüme, kişisel tüketimdeki büyümeyi çok çok aşması toplumsal üretici güçleri geliştirdiği gibi, bütün üretici ve tüketicilerin birleştiği ve fiyatların belirlendiği içpazarı da geliştirir.

Bunun yanı sıra emeğin toplumsallaşması içpazarı alabildiğince genişletir. İçpazarın oluşumunda temel süreç, toplumsal işbölümüdür. Tarımın, sanayiden ayrılması bu konuda önemlidir. Kaldı ki hammaddeleri farklı dallarda işleyen ve birbirlerine pazar rolü oynayan sanayi dallarının; ürünlerini, tarım ürünleriyle değişen bağımsız sanayi dalları haline gelmesi, bir taraftan tarımı sanayi haline getirirken, diğer taraftan içpazarı genişletir.

Doğrudan üreticilerin kendi üretim ve geçim aletlerinden zorla kopararak, onun mülksüzleştirilmesi, içpazarı yaratır. "Bu içpazarı yaratma süreci iki yönde ilerler: Bir yandan küçük üreticinin "kurtulmuş olduğu" üretim araçları, yeni sahiplerinin ellerinde, sermayeye dönüştürülür, meta üretimine yararlar ve dolayısıyla da, kendileri metaya dönüşür. Böylece, bu üretim araçlarının basit yeniden üretimi ile, artık bunların satın alınmalarını gerektirir, yeni üretim araçları için bir pazar başlar... Öte yandan da küçük üretici-

nin geçim araçları, değişen sermayenin yeni patronunun işçi kiralamak için harcadığı para miktarının maddi unsuru haline gelir... Tüketim maddeleri için bir içpazar yaratır." (RKG-Lenin)

Meta ekonomisi ortaya çıkınca, içpazarda ortaya çıkar. Kısacası içpazar, kapitalizmin kendisi tarafından yaratılır.

Meta üretimindeki büyüme, feodalizmdeki kapalı doğal ekonomiyi parçalar. Kaldı ki meta üretimindeki büyüme, küçük iktisadi birimlerin dağılık durumunu yok eder ve küçük yerel pazarları büyük bir ulusal pazarı haline birleştirir. Artık kendisi için üretim değil, toplum için üretim vardır. Bu emeğin toplumsallaşmasıdır. Bunun doğal sonucu, eski dağılık üretimin yerine, gerek tarımda, gerek sanaiye gelen yoğunlaşmadır. Akabinde köylünün toprağa kişisel bağımlılığı yok olur.

Özetle; meta dolaşımının ticaret, bankalar, demiryolları, vs... araçlarla büyümesi; kentlerin modernleşip, açılması; sinai nüfusun, tarımsal nüfus aleyhine gelişmesi; geniş çaplı makineli sanayinin büyümesi vs... içpazarı yaratır. Aslında kendi iç dinamiği ile gelişmiş BDD'lerin sayesinde kapitalist içpazar kesinleşti, belirginleşti ve hatta dışarıya kadar taşıdı.

6. SANAYİ VE TARIM:

Feodal rant'ın parasal sermayeye, onunda sinai sermayeye dönüştüğü; üretimin toplumsallaşıp, yoğunlaştığı ve doğrudan üreticilerin kendi üretim aletlerinden koparıldığı bir iktisadi düzende, tarım tamamen, sanayi için bir içpazar yaratır.

Geniş çaplı makine sanayinin gelişmesi, tarımda da kapitalist altüst oluşlar yaşattı. Ne varki tarım makinelerinin ve gelişmiş aletlerin yayılmasıyla, köylülüğün mülksüzleştirilmesi ayrılmaz bir biçimde birbirine bağlıdır. Üstelik, makineler, üretimin yoğunlaşmasına ve tarımda kapitalist işbirliği uygulamasına yol açar.

Gelişen kapitalizm, kendi iç özellikleriyle tarımda ihtisaslaşmaya yolaçmıştır. Bakın bu konuda Marx şunları söylüyor:

"...Kapitalist üretim biçiminin başlıca sonuçlarından biri, onun, tarımı bir yandan toplumun en az gelişmiş kesimi tarafından sürdürülen, kendi kendini tekrarlayan salt deneysel ve mekanik bir süreç olmaktan çıkarıp, özel mülkiyet koşulları altında bu ne kadar mümkünse, fenni tarımın bilinçli bilimsel bir uygulaması haline gelmesi; toprak mülkiyetini, egemenlik ve serflik ilişkilerinden arındırması, öte yandan da toprağı, bir üretim aracı olarak, toprak mülkiyetinden ve toprak sahibinden tamamen ayırmalıdır..." (Kapital 3. s. 156-157).

Kapitalizm, tarımda yarattığı makineleşme ile köylüler arasında derin bir uçurum yarattı. Bir yandan makinelere ve topraklara sahip olan kır burjuvazisi, diğer yandan hiç birşeye sahip olmayan eski serf, yeni ücretli işçi; tarım proletaryası... Mesela; tarımda makine kullanılması, geniş-çaplı bir sermaye gerektirir ve bu da ancak büyük çiftçilerin gücü dahilindedir. makine kullanan çiftçinin üretimi büyüyecektir. Ama makine alamayan bir çiftçi rekabete dayanamayacak kendi namusu dışında herşeyi kaybedecektir.

Yeni oluşan kır burjuvazisi ise artık sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda üretecektir. Bundan dolayı tarım, sanai ve ticari kılıfa bürünecektir. Köylülüğün iktisadi çelişkilerinin keskinleşmesi, sinai için hem işgücü alanında hem

de üretim aletleri alanında içpazar yarattı. Bu, tarımın tamamen sanayi dallarında bir pazar rolü oynamasına işaret eder.

Buraya kadar anlatılanlarda dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Bütün bu süreçler bugün Amerika, İngiltere, Fransa, Japonya, Rusya gibi kapitalist ülkelerde yaşanmıştır. İran, Hindistan, Türkiye gibi ülkelerde bu süreç ya başlamadan bitmiştir, ya da yarıda kalmıştır. Şüphesiz bu ülkelerde de bu süreçlerin özellikleri görülebilir. Ama bu durum, dışsal nedenlerin, içsel koşulları kendine bağımlı ve çıkar ilişkisine göre değiştirmesiyle oluşmuştur.

7.DÜNYA TİCARETİNDE AT OYNATANLAR:

"Kapitalist tekel grupları-karteller, trüştler, sendikalar-kendi ülkelerinin bütün üretimine, çok ya da az mutlak ölçüde sahip olarak, ilkin içpazarı paylaşırlar. Ama kapitalist düzende, içpazar, zorunlu olarak dışpazara bağlıdır." (Lenin Emperyalizm s.81)

Bundan dolayı ülke iç ticareti, yeni pazarlar aramak zorundadır. Nitemik sanayi geliştiğe, eksikliğini büsbütün hissettiren hammadde kıtlığı, üretim tarzının gelişmişlik düzeyine bağlı olarak dış ticareti de geliştirdi. Ticaretin gelişmesi, meta dolaşımını devlet sınırları dışına taşırdı. meta dolaşımının ülke sınırları dışına taşması kapitalizmin kendi iç uygunsuzluğundan dolayıdır.

Daha 19.yy. ortalarında İngiltere, "güneş batmayan imparatorluk" olarak adlandırılıyor ve dünya ticaretinde istediği gibi at oynatabiliyordu. İpek ve baharat yolunu kendi askeri ve siyasi gücüne dayanarak (güvenerek) Cebelitarık'tan geçirmiş, ve böylece bir taraftan Asya ülkelerinin ticaretini çökertirken, diğer taraftanda bütün dünya ticaretine egemen hale gelmiştir.

Kapitalizmin varlık koşulu dışpazardaki hammadde ve emek-gücünün talan edilmesidir. Çünkü gelişen kendi iç sanayisine artık, kendi hammaddeleri yetmez. Bunun yanı sıra toplumsal üretimin ayrı ayrı parçalar arasındaki uygunluk, hangi pazar için ürettiklerini bilmeyen farklı üreticilerin, ayrı ayrı varoluşları yüzünden bozulur, bunun sonucu olarak da birbiri için "pazar" görevi gören, çeşitli sanayi dalları eşit olarak gelişmez, biri ötekini geçer ve daha gelişmiş sanayi, bir dış pazar arar. İşte bu dış pazara, gelişmiş ve meta artığı olan sanayi dalı, kendi eliyle ya da devlet aracılığıyla ticaret yapar.

Kapitalistler nereye gittiyse daha 1890'larda sömürgeci ülkeler, sömürgeleleriyle birlikte 491 milyon km. demiryolu inşa etmişlerdir. Mevcut demiryollarının yaklaşık olarak %80'i beş büyük devletin elinde toplanmıştı.

Demiryolları şüphesiz onların insancılıklarından dolayı değil, aksine kendi metallerinin sürümünü daha hızlı ve kolay biçimde yaparak, meta dolaşımını arttırmaktır, üstelik sömürge ülkenin hammadde kaynaklarını daha çabuk ve güvenilir biçimde anayurda akıtmaktır.

Deniz aşırı ülkelere yapılan meta ihracı ve oradaki hammaddelerin hızla çekilmesi kapitalist ülkelerde özellikle İngiltere, Fransa, Almanya, ABD, Rusya gibi ülkelerde sermaye birikimini artırmış ve onun yoğunlaşmasına yol açmıştır. Şüphesiz bu ticaret savaşımı (Hollanda-İngiltere, Fransa-Almanya, İspanya-Portekiz, İngiltere-Fransa, İngiltere-Rusya vs...) paylaşımında adilsizliği beraberinde getirdi. Müthiş bir rekabet sürekli savaşla sonuçlanıyordu. Nihayet 1. ve 2. emperyalist paylaşım savaşısıyla görece olarak adil

bir paylaşım isteklerine kavuştular...

Dünya ticaretini elinde tutan İngiltere, Fransa, Almanya, Rusya, ABD gibi ülkelerde müthiş ve korkunç bir biçimde sermaye yoğunlaşması oldu. Dönemsel olarak yaşanan bunalımlar şirketleri Kartel, tröst biçiminde tekelleşmeye zorladı. Artık yavaş yavaş serbest rekabetçi çağ kapanıyor, yerini tekelci kapitalizm dönemine bırakıyordu. Kapitalizmin, özel olarak emperyalizm "şerefsizliğine" erişmesi, onu "can çekişen" asalak durumuna getirdi

Geniş çaplı makineli sanayinin gelişmesi, sömürgelerin talan edilmesi sermayeyi yoğunlaştırdığı gibi, onu merkezileştirdi de. Sermayenin merkezileşmesi, kapitalist yarışma süreci içerisinde çok sayıda işletmenin daha az sayıda kapitalistler tarafından yutulması demektir. Finansman ve kredi sistemlerinin pazarda önemli bir yere sahip olması, bir kere pazarda tutunabilmek için büyük şirketlerden finansman kaynağı elde eden küçük şirketlerin satımı demektir. Bunun yanı sıra ağır sanayinin yatırım kaynaklarını bir süre sonra bankalar açtığı kredilerle sağlıyordu. Yoksa bunun altından kimse kalamazdı.

8. EMPERYALİZM:

Temellerinin ortaya çıkışı:

"Sanayinin olağanüstü gelişmesi ve üretimin gitgide daha büyük işletmeler içinde son derece hızlı yoğunlaşması süreci, kapitalizmin en belirleyici özelliklerinden biridir." (Lenin Emperyalizm s. 21).

Ekonomiye, dolayısıyla üst yapısal mekanizmaya tekellerin egemenliğiyle ve meta ihracı değil, artık sermaye ihracıyla-serbest rekabetçi dönemden biçimsel olarak ayrılan emperyalizm dönemi, sömürüye son vermedi aksine daha da pervasızlaştırdı. Serbest rekabetçi dönemde tam anlamıyla paylaşılmayan yerküre, bu çağda tamamen hem de en ücra köşelerine kadar paylaşıldı. Ve onların üretim gözeneklerine mali sermaye aracılığı ile bir kene gibi yapıştılar. Üstelik burjuvazi, uluslararası bir nitelik kazanırken, ilericilik kırıntılarını da bir daha gelmemek üzere tarihin çöplüğüne attı.

Aşırı kâr, ve dolayısıyla yoğun sömürü arzuları, üstelik sömürgecilik; kapitalizmin genel karakteridir. Kapitalistin, hem kendi iç pazarında yoğun sömürüsü hem de sömürgelere ihraç ettiği sermaye ya da demiryolları ve madenlere yaptığı yatırımlar bütünüyle hammadde ve emek gücü talanını beraberinde getirirken, kendi sermayesini de "olağanüstü" biçimde yoğunlaştırdı.

Bu yoğunlaşma süreci her kapitalist işletmede görülmez. Aksine, çağa daha doğru deyimle üretici güçlerin gelişimine ayak uyduran ve bunalımları az bir zararla atlatan, geniş pazarlara meta ihraç eden kapitalist işletmelerde yaşanır.

1860-80, 1873 bunalımlarını atlatıp, 1900-03 bunalımına güçlü giren kapitalist işletmeler kartel biçiminde örgütlendiler. Karteller bu bunalımdan sonra "ekonomik yaşamın temellerinden biri haline geliyorlardı."

Bunalımları güçlü biçimde -ve rakiplerini safdışı ederek- atlatmaya çalışan büyük işletmeler kartel, tröst, sendikalar biçiminde örgütlenirken, kendi aralarında da pazarları paylaşıyorlar, elde edilen kârları da adilane (!) biçimde kendi aralarında kardeşçe (!) bölüşüyorlardı.

V.İ.Lenin'in istatistiklerine göre "Almanya'da kartel sayısı 1896'da 250 kaddı. 1905'te ise 12.000 kurumu içine alan 385 kartel olduğu tahmin edilmekteydi." (Age. s. 29).

Ekonomiye damgasını vuran karteller, kendi dışındaki Şirketleri (daha doğrusu fazlalıkları) hammadeden, ulaşım araçlarından yoksun bırakarak, fiyatları dıŐurerek, kredileri keserek ya da ittifaklar yoluyla safdışı ediyorlardı ve ister istemez üretimimi toplumsallaŐmaya itiyorlardı.

ToplumsallaŐan retim ile üretim araçlarının kişisel mülkiyeti arasındaki çelişki, bu çağda alabildiğine derinleŐti. Ancak ne var ki bu çelişki bu çağın "can çekişen, geberen kapitalizm" olduğuna delil oldu...

Tekellerin ortaya çıkışı, kapitalizmin genel yasalarının bir sonucudur. retimim yoğunlaşması, sermayenin doğrudan merkezileşmesi ile tekeller ortaya çıkmıştır. Kaldı ki tekeli gruplaŐmalar, öncelikle üretimim hızlı bir Şekilde yoğunlaştığı ve rekabetin ağır, olduğu, yine ağır sanayi dallarında ortaya çıkar, ve giderek aynı iş kolunun bütün dallarına uzanır. Ve artık rekabet kkk kkk ve hangi pazar için ürettiğini bilmeyen, birbirini tanımayan Şirketler arasında değil, tekeller arasına sıkıŐmıŐtır.

Mali sermaye: Geniş çaplı makineliler sanayi geliştikçe, pazarlar geniŐledikçe ölçekte o kadar büyüyecektir. Üretim bu ölçeğe uymak ve ihtiyaçları karşılamak zorundadır. Ne var ki bunun için finansman gerekiyor. Hele hele kimya, elektrik, demir-elik, otomotiv sanayi gibi, hem modern teknoloji, hem de büyük ölçek gerektiren üretim dallarında ki yeni yatırımları, artık ne Őirket ne de kişisel kaynaklar finanse edebiliyordu. Yeni doğrudan üretimde yer alan faal sermaye, artık araçlar dolayısıyla o da faallaŐacak atıl-paraya gereksinim duyuyordu.

Bankalar bu ihtiyaçtan doğmuştur: "Bankaların ilk ve temel görevi, ödemelerde aracılık işlevi görmektir. Bu yolla atıl para-sermayeyi (halkın elinde bulunan ve time doğrudan katılmayan para yani cepteki para) faal sermayeye, yani kr sağlayan sermayeye dnŐtrrleri; her çeşit para gelirlerini toplayarak, bunları, kapitalist sınıfın emrine verirler..." (age. s. 38).

Bunu Marx'ın rneği ile açalım: "*İnĐiliz fabrika iŐçisi, ücretini bakkala haftalık der; o da bu parayı her hafta bankaya koyar, banka ise bu parayı haftadan haftaya fabrikatre geri verir. O da yeniden işçilerin ücretini der, ve böylece sriip gider...*" (S. 2)

Halkın elinde birikmiş parasını bir miktatıs gibi çeken banka, bu sermayeyi üretim alanında merkezileştirir. Ve kapitalistin, ağır sanayide yer almasının önünü açar. Ancak bankalar bu göreviyle sınırlı kalmadı, aksine topladığı para-sermayeyi üretim alanına gerektiğinde yatırarak, onu sanayi-sermayesine çevirdi. Hatta -bugünkü Dünya Bankası gibi- uluslararası bir nitelik kazanarak, sömürge ülkelerdeki hammadde kaynaklarını ve üretim araçlarını, üstelik kapitalistlerin para sermayelerinin hemen tamamını emrine aldı. Artık kısa bir süre sonra Şirketlerin her çeşit mali iŐlemlerini dahi düzenlemeye baŐladılar. Bu korkunç gelişme iŐtirakler ya da tamamen egemen olma yoluyla sına sermayesiyle, banka sermayesini içiçe geçirdi. İŞte biz buna MALİ SERMAYE diyoruz.

Banka, mevduatları yoluyla time el atınca, bankanın artık kr kaynağı, üretimde yaratılan artı-değer olur. Sına sermayenin, banka sermayesine

bağlandığı koşullarda, artık banka sermayesi, ekonomide bir aracı olmaktan çıkmış, yoğunlaşmanın olduğu bir tekel halini almıştır. Artık bankalar, kredi kesmek suretiyle istediği şirketi çökertir ya da zayıflatır. Bu kredi sisteminin gelişmesi, bir taraftan sanayi tekelindeki korkunç sermaye birikimini hızlandırırken, diğer yandan üretimdeki anarşiyi artırır.

Mali-sermaye ulusal platformda değildir, uluslararası bir niteliği vardır. Bundan dolayı mali-sermaye, tüm diğer ülkelerin mali gözeneklerine sızmıştır. Ancak bu; devlet, iktidar desteğiyle mümkün olmalıdır. Yoksa temelleri sağlam olmaz. Bundan dolayı mali sermaye, (zaten kendilerinin denetiminde olan) iktidarla bütünleşmiş, böylece devletin militarizminden, kendi yaşamı için gerektiği zaman yararlanına olanağı elde etmiştir. Bunun literatürdeki ismi ise MALİ OLİGARŞİDİR. Yani mali-sermayenin, mevcut iktidarla bütünleşmesidir.

Sermaye ihracı: Eski kapitalizmin ayırddedici özelliği meta ihracı olması yanı sıra bu dönemin ayırddedici özelliği sermaye ihracıdır. Sermaye ihracı, bir verip on alacak, elindeki fazla sermayesinin bir parçasını, sermayenin çok az, ücretlerin düşük emek-gücünün ucuz ama hammaddeyi bol fakat ucuz olduğu ülkelere yönelik devlet borçlanmaları ile ya da doğrudan sınai yatırımlarla yapılan insancıl faaliyetlerdir.

Sermaye ihracı, yabancı ülkelere iki türlü yapılır:

a) Devlet borçlanmaları aracılığı ile: Bu biçimde yapılan sermaye ihracı o devlete askeri-ekonomik ya da diğer konularda yardım adı altında ama faiz ödemek karşılığında yapılır.

b) Üretici sermaye ihracı: Bu yolla yapılan sermaye ihracı, o ülkede hisse ortaklığı ile ya da doğrudan kapitalist tekel tarafından sınai yatırımlarla somutlanır.

Sermaye ihracının her iki biçiminde de temel amaç uluslararası mali sermayesinin kârına kâr katmaktır. Bu, geri ülkelerin sömürülmesi demektir. Mali-sermaye aracılığı ile dünyanın dört bir tarafına yapılan sermaye ihracı, oradaki ucuz emek-gücünü ve onun yarattıklarını çekebilmek için ülkede ister istemez belli sınırlarda kapitalist ilişkileri ve sınırlı da olsa kapitalist iç pazarı yarattı.

Kısacası "Mali-sermaye, yeryüzünün doğrudan paylaşılmasına götürdü." Artık bütün ülkelerin yani kendi iç dinamiği ile gelişme fırsatı bulamadığı ülkelerin parasal-sermayesi, emperyalizme doğrudan aracı olarak, onlarla itifaka gitti. Bu konuyu daha da açıklayalım.

9. SÖMÜRGEÇİLİK:

Daha feodalizm çağında eski Roma imparatorluğu gibi, sömürgecilik fetişleşme hareketleriyle, tamamen askeri güce dayalı olarak gerçekleştiriliyordu. Kılıcı keskin olan, oku sivri olan ülkeler, gittikçe imparatorlaşıyordu. Başta dini temelde olan işgalcilik aslında feodal soylulara geniş ve bakire topraklar sunmak için yapılıyordu.

Feodal soylular, işgal ettikleri yerlerde kendi malikanelerini kuruyorlar ve yine kendi üretim ilişkilerini alabildiğince yaymaya çalışıyorlardı. Gittikleri yerlere kendi feodal sopalarnı da, sömürde kullanmak üzere beraberinde götürüyorlardı. Kaldı ki ora halkını en ağır zulüm altında vergilere bağlı-

yorlar ve "Savaş ganimeti" altında, kârları soylular paylaşıyordu.

Ancak feodalizmin artık çatırdadığı, kapitalist manifaktürlerin ekonomiye damga vurduğu ve ticaretin, ulaşımın geliştiği BDD (Burjuva demokratik devrim) süreçlerinde sömürgecilik artık bir taraftan ticaret ve deniz ulaşımını "Bir limonluk" gibi beslerken diğer taraftan da manifaktürler için pazar ve pazar üzerindeki tekel aracılığı ile artan bir birikim sağladı.

Sömürgelerde kanla, zulümle elde edilen servetler, anayurda aktararak sermayeye dönüştürüldü. İlk BDD yapmış olan ülkeler dünya ticaretine sahip olabilmek için hatta birbirleriyle bile savaşa tutuştular. Bu savaş gerekiyordu çünkü, o zamanki sınaî üstünlük, ticaret üstünlüğüne bağlıydı, ticari üstünlüğü ele geçiren; sömürgelerdeki serveti istediği biçimde talan edebiliyordu.

Serbest rekabetçi dönemde, ülkeler arasında kızgın bir biçimde sömürge rekabetleri de sürüyordu. Sömürgeci ülke, işgal edebildiği zayıf ülkeleri askeri kuvvetle elde edebiliyorsa, hiç beklemiyordu. Ancak diğer kapitalist ülkelere nazaran, kendi gelişimi geride olan ama askeri güç olarak nisbeten kuvvetli olan ülkelere ise askeri kuvvetle başvuruluyordu. Buralar, kendi kapitalist metallerinin sürümünü yapabileceği açık pazarlar haline getiriliyordu. Ve açık pazar haline getirdiği bu gibi yarı-sömürge ülkelerdeki daha yeni filizlenen kapitalist olgular yıkılıyor ve safdışı ediliyordu.

Demek ki, serbest rekabetçi kapitalizm çağında sömürgecilik, tamamen askeri güce dayanıyor. Dünya ticaretini elinde tutan İngiltere, Fransa'yla 1756-63 aralarında yaptığı 7 Yıl Savaşları'yla, Hollanda yaptığı ticaret savaşlarıyla dünyada "güneş batmayan" imparatorluk haline gelmiş, korkunç bir sermaye birikimini sağlamıştı. Daha 1876 yılında 22,5 km² sömürgeye sahip olan İngiltere 1914 yılında bunu 33,5 milyon km²'ye ulaştırmıştı. Rakipsiz İngiltere, ve onun ardılları Fransa, Rusya 19. yüzyılda 40,4 milyon km²'ye varan sömürge elde etmişlerdi.

Fakat bu dönemde hala sömürgeleşmemiş ama bu yolda olan yarı-sömürge ülkelerin yüzölçümü ise 14,5 milyon km²'ye ulaşıyordu. Bunun için yarı-sömürgeciliği işlemek zorunludur:

10. YARI-SÖMÜRGEÇİLİK:

"...Yarı-sömürge niteliğindeki devletlere gelince, bunlar doğada ve toplumda rastlanan geçici şekillerin örneğini oluştururlar. Mali-sermaye, ekonomik ve uluslararası ilişkilerde o denli önemli ve büyük bir güçtür ki, siyasal anlamda tam bağımsızlığa sahip devletlere bile boyun eğdirebilir; zaten eğdirmektedir de... Ama, kuşku yok ki, mali-sermayeye en büyük "rahatlığı" en büyük üstünlükleri sağlayan şey, o boyun eğmemiş bulunan halkların ve ülkelerin siyasal bağımsızlıklarını da yitirmekte olmasındır. Yarı-sömürge ülkeler, bu yüzden, "yarı-yolda" olan tipik örneklerdir..."

Görünüşte siyasi bağımsızlığına sahipmiş gibi görünen yarı-sömürge ülkeler aslında dünya egemen güçlerin mali ve diplomatik ağına düşmüşlerdir.

Kapitalizm, halen serbest rekabetçi aşamadayken, BDD'ni yapmış, ya da yaparken yarıda kalmış ülkelere yaptığı meta ihracıyla ve daha sonra tekeli aşamasında sermaye ihracıyla kendi mali ağına düşürmüş ve buraları birer

açık pazar haline getirmiştir. Aslında serbest rekabetçi kapitalizm çağında sömürgecilik, askeri ve dolayısıyla siyasi gücün derecesine bağlıydı. Bu dönemde, kapitalist ülke askeri gücüyle ülkeleri işgal ediyor ve buralarda sömürsünü gerçekleştiriyordu. Tamamen kendi adaylarından oluşan bir hükümet kuruyor ve ülkeleri istediği biçimde yönetiyordu. Şüphesiz bu durum, bağımsızlık savaşlarına yol açıyor ve tekel öncesi kapitalizmin sömürgecilik yönetimini iflasa sürüklüyordu. Mesela, İngiliz işgali altında olan Amerika'da bağımsızlık savaşı olmuş ve Amerika BDD yaparak kendine rakip hale dahi gelebilmiştir. Yaygınlaşan bağımsızlık hareketleri, kapitalist sermayeyi en iyi sömürü alanlarında tehdit etmektedir, ancak bunu gidermekte onun askeri gücünü artırmasıyla bir nebze giderebilir.

Fakat mali-sermaye çağında Almanya, ABD, Japonya gibi genç emperyalist ülkeler tam sömürgecilik yolunu esas alarak geçemediler. Bunlar, halen feodalizmden başını kaldırmamış, Asya, Afrika, Latin Amerika, Uzak-Asya ülkelerini ekonomik olarak kendilerine bağlıyor ve kendi siyasi-diplomatik tekelleri altına alıyorlardı.

Bu ülkeler İran, Çin, Türkiye, Latin Amerika gibi ülkelerde, para-meta ilişkilerini geliştiren ve dünya pazarı için hammadde üretimini teşvik eden, demiryolları yaparak, yine bu ülkelerin "doğal kaynaklarını" bu sayede dünya pazarına açmışlar, "ve kendilerini böylesi yarı-sömürge ülkeler için mal üreten ülkeler olmasını sağladılar, ama yarı-sömürge ülkelerini de "kendisi için mal üreten ülkeler konumuna soktular."

Görüldüğü gibi buradada bir sömürgecilik ilişkisi vardır, ama daha değişik biçimde. Yani askeri işgale başvurmada (kendi ekonomik ilişkileriyle ve kendi üretici güçlerinin gelişmiş düzeyine güvenilirlikle ve orada kendine bağımlı aracı burjuvaziler yaratarak) oranın mali gözeneklerine, kendi sermayeleriyle süzülerek -ama herhangi bir başkaldırıta tam sömürge dönüştürme çekincesiyle-yaratılan sömürgecilik ilişkisi.

Mesela, çarlık Rusyası, İngiltere, Fransa, Almanya gibi kapitalist emperyalist ülkelerin çıkar çelişkisinden ve birbirlerini frenleyici talihliliğinden yarı-sömürge olarak kalan osmanlı imparatorluğu bu ülkelere yalnız ekonomik olarak değil, siyasal olarak bağımlıdır. Ve bu ülkeler-özellikle İngiltere ve Almanya-istediği hükümeti yerle bir eder, istediği hammadde kaynaklarını talan eder ve ve istediği yerde yatırım yapabilirlerdi.

Dünyanın artık paylaşılma sürecinin tamamlandığı, mali-sermaye çağında tüm dünya halkları emperyalizmin sömürsü altındadır. İhraç sermayeleriyle, uluslararası bankaları ve ekonomik kuruluşlarıyla dünyaya kan kusturan ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya gibi emperyalist ülkeler yarı-sömürgeleleri iki ana grup altında toplamışlardır.

A) Yarı-sömürge/Kapitalist ülkeler: Biz yazımızda daha önceden, tefecilik ve ticaret yoluyla meydana gelen para sermayenin, sınai sermayesine dönüşmesi için, sanayi burjuvazisinin devlete tamamen egemen olmasını şart koşmuştuk. Yalnızca feodal hukuk düzeni ve kentlerde varolan lonca örgütleri bu dönüşümü engeller ve onu çarpıklaştırır.

Serbest rekabetçi çağda ya da "mali-sermaye" çağında BDD'nin şu veya

bu biçimde tamamlamış ama rakip kapitalist ülkelerdeki sınai gelişimin arkasında kaldığı ve artık kendine has bir dış pazar mevcut olmadığından dolayı, diğer büyük emperyalist devletlerin mali ve diplomatik kısılcasına girerek yarı-sömürgeleşen ama bu süreç içinde cılız olarak kalıntı biçiminde görülse de feodalizm tasfiye edilmiş ve burjuva üretim ilişkisi egemen kılınmıştır. Korkunç biçimde mülksüzleştirme hareketi yaşayan bu tip ülkelerde meta üretimi ve toplumsal iş bölümü genişlediğinden dolayı üretim toplum-sallaşma ve iç pazara hizmet edici niteliğe kavuşmuştur.

Burada ki iç pazar kendi ekonomik çıkarlarını görece olarakta olsa bağımsız olarak gözetken, az ya da çok bir sermaye birikimine sahip olan ve tekeli karakterde görülen işbirlikçi burjuvazinin egemenliği altındadır. Şüphesiz bu gibi ülkelerde işbirlikçi tekeli burjuvazi, emeği "artı-değer" olarak gasp etmekte ve bütün mülkiyet birimlerini kendine göre şekillendirmektedir.

Bu gibi ülkelerde-cılız olarak görülse de- bir toprak sorunu mevcut değildir. Kaldığı bu gibi ülkelerde varolan modern sanayiler sonunda makine ile kapitalist tarımın devamlı temelini atmış, tarımsal nüfusun büyük çoğunluğunu köklü bir şekilde mülksüzleştirmiş ve köklerini kazıyarak kırsal evsancının tarımdan ayrılması sürecini tamamlamıştır ve böylece ilk önce, sınai sermayesi için iç pazarın tamamını ele geçirmiştir. Bu böyle olunca da kapitalist yeniden üretimin ön gereksinimleri ortaya çıktı.

Bu gibi ülkelerde üretim aletlerinin yeniden üretimi mevcuttur. Teknik ve makineleri ya da kullanım araçlarını üreten, makineler ve sermaye çoğu kez işbirlikçi tekeli burjuvaziye aittir. Ama bunları; kendi yarı-sömürgeleri olmadığı için- pazarlamak için emperyalist tekellerle işbirliğine girmesi gerekiyor. Yoksa ürettikleri kendi elinde kalır.

Hafif ve orta sanayide tamamen egemen olan işbirlikçi tekeli burjuvazi, yüksek finans gerektiren, ağır teknolojik sanayi için bu teknolojik yeterliliğe sahip olan devletlerle tekeli şirketleriyle patent, know-how, lisans yollarıyla ittifaka gider. Bunun yanı sıra hafif ve orta sanayi mallarını emperyalist tekellerle birlikte, yine emperyalist tekellerin dış pazarlarına sürmek için hareket eder. Bu tip ülkelerin işbirlikçi-tekeli burjuvazisinin pazar sorunu olduğu için emperyalizme sürekli devlet olarakta bağımlıdır.

Ülkenin en ücra köşelerine kadar kendi ilişkilerini hakim hale getiren işbirlikçi tekeli burjuvazi, yarı-sömürgeleri olmadığından dolayı sermaye ihraç edemez. Sermayeyi ancak emperyalist uluslararası tekeller ihraç edebilir.

Tarımda küçük köylülüğü mülksüzleştirme süreci ile birlikte kapitalist çiftlik sistemi oturmuştur. Bu sistem, toprağı, toprak sahiplerinin aletleriyle işleyen (yıllık, mevsimlik, günlük vs.) işçilerin kiralanmasından ibarettir. Kaldığı bu sistemin üretimi, sanayinin ihtiyaçları temelinde oturmuştur. Ve çoğunlukla üretimini alt dallara ayırmaz, aksine üretimini pazara uydurur. Tarımın ihtisaslaşmasıyla, tarım sanayiye bağlanmışsa da, işbirlikçi tekeli burjuvazi alabildiğince bir sermaye birikimine sahip olmuştur. Bir sermaye fazlalığı mevcuttur. Fakat, bu fazlalık ülke sınırları dışına, bir dış pazar sorunu olduğu için çıkamamaktadır. İşte bu fazlalıkları, emperyalist tekeller çok

çeşitli yollarla gassetmektedirler.

Bu gibi ülkelerin emperyalizm çağında sürekli bir dış pazar sorunu olacaktır, üstelik kendileri de ta ki proletarya önderliğinde yapılması gereken demokratik halk devrimine kadar yarı-sömürge olarak kalacaklardır.

Emperyalizme yarı-bağımlılığından dolayı onun krizleriyle eşdeğer zamanda dönem dönem (sürekli değil) ekonomik-siyasal krize giren bu gibi ülkelerde zamanın belli dönemlerinde faşizme de çarkeden bir oligarşik yönetim mevcuttur.

Bu konuyu ayrı olarak, eleştirel temelde alacağımızdan dolayı esas konumuz olan yarı-feodal sisteme geçiyoruz:

B) Yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler: Kapitalizmin en başta gürbüz olarak gelişirken bu süreci tamamlamış büyük kapitalist devletlerin ekonomik-siyasal ağına düşmüş ama kapitalizmin bundan dolayı henüz geri düzeyde bulunduğu ve toplumun belkemiğini, hala feodalizmin oluşturduğu ülkelere biz yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler diyoruz.

Serbest rekabetçi çağda dünya ticaretini elinde tutan ve sanayi devrimini büyük hızla gerçekleştiren büyük kapitalist güçler kendi pazarlarını; hızla koşan, sağlıklı kapitalizme karşı, hala emekleyen ve cılız sanayi burjuvazisine sahip kapitalizmin metalarına karşı kapatarak yerel üretimi düşürmüş akabinde kendi yüksek teknolojik metalarını ihraç ederek, yerel milli sanayi-yi bu sefer yıkmıştır. Daha 19. yüzyıl başlarında İngiliz sanayi burjuvazisi hem kendi, hem de Avrupa iç pazarını Hindistan'ın geleneksel ihraç malı olan pamuklu kumaşlara kaptırmıştır. Daha sonraları ise Hindistan'a pamuk ipliği ve pamuklu kumaş ihraç ederek yerli pamuk sanayini yıkmıştır. Ardından bütün Hindistan sanayi ve tarım üretimini kendi gereksinmelerine göre şekillendirdi. Bu ülkeye İngiliz burjuvazisi en ücra köşelere kadar demiryolları ve su yolları inşa ettirdi. Demiryolu yapımıyla İngiltere bir taraftan bu ülke üzerinde siyasi denetimini kolaylaştırdığı gibi hammaddelerin ana yurdu kolay ve hızlı biçimde ulaştırılmasını da sağladı. Bu durumda Hindistan ekonomisi bütün iç dinamizmini ve dolayısıyla bağımsız gelişme olanaklarını da yitirdi. Kaldı ki buradaki kapitalizm İngiliz burjuvazisinin çizdiği sınırlar dışına taşmadı. Ancak üretken güçleri ve kapitalist üretimi kendi çıkarlarının elverdiği ölçüde geliştirdi, bir süre sonra bilinçli olarak engellemeye başladı. Bu haydutça hareketler, ülkenin ekonomik ve siyasi durumunu çarpıklaştırdı ve onu ucuz emek-gücü ve ucuz hammadde deposuna döndürdü.

Tekel öncesi çağda kendi gelişimlerini büyük hızla sürdüren kapitalistler kendi sermaye birikimlerini çoğaltmak ve onu merkezileştirmek için sömürge ve yarı-sömürgeler yarattığını biliyoruz. İşte kapitalizm bu ülkelere meta ihracında bulunarak, yerli meta üretimin rekabete sokarak yüksek teknoloji karşısında yenik duruma düşürmüştür. Kapitalizm ya da emperyalizm bir ülkeye girerken, orada var olan milli sanayi-yi yıkar onun yerine komprador kapitalizm inşa eder. Ve o ülkede bilinen en gerici sınıflarla ittifaka girer. Sömürgeci burjuvazi, kendine sağladığı yerli aracı burjuvazi-yi de kullanarak çok kârlı alanlarda yatırım yapar, buna karşı yerli endüstri daha az kârlı endüstrilere yönelir. Bu durumda ulusal kapitalist sınıf, ya emperyalizmle bü-

tünleşip, onu uşağı durumuna gelecek ya da yerli pazar için üretim yapan geri nitelikli yerli sektörlere katılacak. Bu paradoks içinde kıvranan milli kapitalist sınıf iyice cılızlaştı ya da emperyalizmle bütünleşip komprador kapitalist sınıfına dahil oldu. İşte milli kapitalizmin varlık şartı emperyalizm çağında böyle ortadan kaldırılmıştır. Artık bu diyarda komprador kapitalizmin, feodalizmin ve emperyalizmin çarkı dönecektir. Biz bu "bermuda üçgeni"nin egemen olduğu ama belirleyici olarak feodalizmin olduğu sisteme yarı-feodal toplumsal formasyon adını veriyoruz.

Yarı-feodal üretim tarzı: Binlerce feodal ilişkilerle, kapitalist ilişkilerin içiçe geçtiği ama hala sermayenin egemen olmadığı bir ara biçimine, yarı-feodal üretim tarzı diyoruz. "Bir yanda üretken sermaye, bir yanda asalak sermaye (tefecî ticaret), bir yanda artı-değer üretimi, diğer yanda faiz ve rantîye gelirleri; bir yanda ücretli emek, öte yanda küçük meta üreticileri, ve başka biçimde bulunan feodal emek, bir yanda kapitalist rekabet, yanı başında feodal mülkiyet tekeli; devletin üretim üzerindeki yasak ve sınırlamaları; bir yanda kredi sistemi, onun yanında bunu katlayan faizleriyle tefecilik,... bir yanda dinsel eğitim ve kurumlar, öte yanda laik burjuva eğitimi vs. vs..." (Yeni Demokrasi s. 34). Böylesi açık biçimde, feodalizmle kapitalizmin binlerce özelliğinin içiçe geçmesini ispatlayan örnekler, yarı-feodal sistemin bir geçiş ekonomisi olduğunu da ispatlıyor.

Katkısız feodalizmden, kapitalizme geçiş süreci içerisinde kapitalist meta ihracı yoluyla kilitlenerek, sermayenin henüz emek sürecini doğrudan denetim altına alamadığı bir ana biçime bürünen, başta gürbüz olarak gelişen ekonomik sistem, bağımsızlığını yitirmiş ve yarı-feodal bir zemine çakılmıştır. Milli bir kapitalizm uğruna elinde bunca yıl birikmiş para-sermayeyi sinai sermayeye dönüştürmek için kolları sıvayan tefecî-tüccar sermayesi ya da zanaatçılıktan ücretli-emek sömürmeye kadar palazlanan milli burjuvazi, kapitalizmin yüksek teknolojik kudreti karşısında ister istemez bir kısmı iflas etti, bir kısmı da yabancı sermayeyle bütünleşerek kompradorlaştı.

Meta ihracı, daha sonra sermaye ihracı yoluyla yerel endüstriyi yıkan ya da onu en az kârlı alanlara sürükleyen kapitalizm, kendi çıkarlarına denk düştüğü oranda feodalizmi kısmen çözdü ama onu tasfiye edemezdi çünkü, bu kendi işine tabiatıyla uygun düşüyordu. Ekonomik sistemi kendine bağımlı biçimde, ara aşamada frenleyerek hammadde ve ucuz emek-gücü talanını daha kolay yerine getirme fırsatı elde etti. Böylece;

Kapitalizm; toplumsal ekonomik sisteme, en başta, en kârlı yatırım alanları olan hammadde çıkarıcı ve alt yapıya yönelik sektörlerle girer. Bu giriş işin başında emek-gücünü harekete geçirir. Doğaldır ki, bu hareketlilik doğrudan üreticinin toprak sahibi sınıf tarafından izini ölçüsünde sınırlı kopuşlara yol açar. Bu; feodalizmin kısmen çözülmesi ve zaten dar olan içpazarın kısmen, çıkarların elverdiği ölçüde genişlemesi demektir.

Yerli endüstriyi yerle bir eden kapitalizm, yıkılan kapitalizm yerine kendine bağımlı kapitalist ilişkileri geçirmek zorundadır. Emperyalizm esas olarak kapitalist ilişkilerin ittifak çıkarlarının elverdiği ölçüde hammadde ve alt yapıya yönelik sektörlerle, ihracata yönelik tarımsal sektörlerde gelişmesini sağlar. Ne var ki bundan ileri gidemez çünkü toprak ağası sınıfının ve bunun hakim olduğu kapitalist olmayan üretim tarzının veya işbölümünün süre

gelen yeniden üretiminin engeli vardır.

Yarı-feodal üretim tarzında esasen kapitalist üretim tarzı hakim değildir. Nedeni, kapitalist ilişkilerin sınırları yukarıda açıkladığımız biçimde endüstriyel kapitalist üretim tarzının yeniden üretim gereksinimleri ve kapitalist olmayan üretim tarzının kendini yeniden üretebilme koşulları tarafından çizilmiştir ve böylece emek sürecine sermaye egemen hale gelememiş aksine bir adım dahi ilerleyememiştir. Bunun baş sorumlusu tefeci ve tüccar sermayesidir.

Yarı-feodal toplumsal yapıda, sanayi; komprador burjuvazinin, uluslararası emperyalist tekellerle ittifak içinde hareket ettikleri metaya dayalı ithal ikameci bir kimliğe sahiptir. Kesinlikle bağımsız biçimde kendini yeniden üretebilen bir sanayi değildir. Aksine emperyalizmin gereksinimlerine göre şekillenmiştir. Eskimiş teknolojik transferlerle üretim yapan sanayi komprador nitelikte olması yanısıra birkaç sektörde (Demir çelik, kömür, petrol vs...) gelişme göstermiş ama biçimsel olmaktan kurtulamamıştır.

Yarı-feodal üretim tarzında bahsedilen kapitalizm, komprador kapitalizmdir. Komprador kapitalizm, emperyalizme göre şekillenmiş ve onun çikarlarına göre üretim yapan toplumsal formasyondur:

Komprador kapitalizm: Yarı-feodal üretim tarzının hakim olduğu toplumsal formasyonlarda kapitalizm "Milli" özelliğini kaybetmiş, emperyalizmin getirdiği yeni komprador niteliğe bürünmüştür. Emperyalizmin toplumsal yapıya empoze ettiği bu sistem şu veya bu oranda feodalizmi çözdüyse de, tam olarak tasfiye edemezdi. Yukarıdan aşağıya feodalizmin tasfiye edilmesi emperyalizm döneminde mümkün değildir. Aksi halde, emperyalizme ve onun yerli işbirlikçilerine "ilerici" misyon yükleriz ki -bu tam tamına revizyonizmdir.

Kendi varlığı ve yaşamı için "Milli" karakterde kapitalizme tahammül edemeyen emperyalizm, yarı-sömürgeleştirdiği ve halen BDD sürecinin yaşanmadığı toplumlarda kendi getirdiği kapitalizmi, feodalizmle içiçe geçirir. Bu onun emek-gücünü ve hammadde kaynaklarını talan etmesinin ve eşitsiz ticaretin yapılmasının önkoşuludur.

Emperyalizmin yukardan aşağı inşa ettiği komprador kapitalizmin (KK) feodalizmde açılan gedikleri doldurur ve oralarda biçimsel olarak kapitalist ilişkileri yerleştirir. Kapitalist ilişkilerin girdiği yerlerde doğrudan üretici kendi üretim aracı ve gereçlerinden, yine biçimsel olarak kopar ve pazar içinde serbest emek-gücünü oluşturur. Ancak tarımda ve endüstride sınırlandırılmış kapitalist biçimin izlendiği daha sonraki bir aşamada bu işgücünden etkin biçimde yararlanamamıştır. Çünkü; sermaye ve teknik olarak emperyalizme direkt bağlı olan KK (Komprador Kapitalizm) bu yoğun emek gücünü kendi içinde, o dev görünümlü holding, fabrika ve tekellerde eritecek yeteneğe sahip değildir.

Feodalizm KK ittifaklarının somutlaştığı içpazarda, içpazar için üretim yapan sektörlerde işbölümünün basit işbirliği düzeyinde kalma eğilimlerini ortaya çıkarır. Burada kapitalist üretim tarzı ile kapitalist olmayan üretim tarzının içiçe geçtiğini çıplak gözle görebiliriz.

Feodalizmin ve emperyalizmin gereksinimlerinin çizdiği sınırlar içinde hareket eden KK'sına rağmen feodalizmi çözmeden dahi ülkenin en ücra kö-

şelerine kadar girebilmiştir. Bu kapitalizmin-emperyalizmin içsel olgu olmasını ya da kapitalist üretim biçiminin, yarı-feodal üretim tarzında hakim olmasını beraberinde getirmez. Şüphesiz KK ürünleri, emekçi halk tarafından satın alınacak ve kullanılacaktır. Televizyon, radyo, buzdolabı, araba vs. gibi kullanım-tüketim araçları ülkenin en ücra köşelerine kadar yayılabilir, eğer böyle olmasaydı ya da bunların dağılımı hayali sınırlar içinde kalsaydı bu herhangi bir kapitalizmin ruhuna aykırı düşerdi. Eğer biz buradan, kapitalist metanın girdiği her yerde kapitalist üretim tarzı hakimdir sonucunu çıkarırsaydık bu düpedüz yanılğı olurdu. Çünkü; bir üretim tarzının hakim olup olmaması meta dolaşımına değil önceden belirttiğimiz gibi emeğin gasp edilmiş biçimine bağlıdır.

KK ürünleri yarı-feodal üretim tarzında, feodal üretimin ürünleriyle karmaşık bir mübadele gerçekleştirir. Köylü ya da basit meta üreticisi pazarda ürünlerini satar ve ihtiyaçlarını ona göre karşılar. "Basit meta" ile "meta" arasındaki mücadelenin somutlaştığı pazarın sınırları dahi dardır. Ve emperyalizme açıktır.

KK üretim araçlarına yatırılan sermaye hemen hemen hiç yoktur. Çünkü; üretim araçlarının üretimine yönelik yatırım için gerçekten büyük finansman kaynakları gerekir. Ama bunun KK'de mümkünatı yoktur. Ancak KK'de değişmeyen sermaye, emperyalizmin eskimiş teknolojik transferleriyle az da olsa giderilir. Gürbüz kapitalist sistemlerde değişmeyen sermaye büyüktür. Ve ters orantılı değişen sermaye (Hammadde ve emek-gücüne yatırılan sermaye) alabildiğince küçüktür. Halbuki KK'de değişen sermaye daha büyük ve ezici bir üstünlüğe sahiptir.

Bankalarda biriken para-sermaye dahi sanayiye yatırılmamakta ticari işletmelere yatırılmaktadır. Bu sanayiye geliştirmek yerine, feodalizmi güçlendirmektir.

Sermaye ihracını meta ihracı ile yapan, iki yönlü kâr eden emperyalistler, ihraç ettiği sermayenin dahi hangi koşullarda ve nerelerde kullanılacağı konusunda katı sınırlar çizmişlerdir. Bu bırakalım kapitalizmi geliştirmesini, ülkeyi borç batağına sürüklemekte, ve biçimsel olarak (köprü, baraj, silah) değişikliğe yol açmaktadır.

Üretici güçlerin gelişmesinin kapitalist üretimin belirli sektörleri ile sınırlandırmış olduğu KK'de emek-gücü ucuz olduğundan dolayı içpazarda o kadar gelişmemiştir.

Şimdi KK'de egemen olan sınıfı inceleyelim:

Komprador burjuvazi: Komprador burjuvazi oldukça sıkı biçimde emperyalizme bağlanan ve onun gereksinmelerine göre sömürsünü sürdüren ve emperyalizme ülke içinde sosyal dayanak oluşturan gerici, karşı devrimci bir sınıfsal yapıdır.

Bu klik, yabancı sermayeye, hammadde çıkaran endüstrilere bağlı üretim birimleri üzerindeki denetimi veya emperyalizm tarafından devamlılığı sağlanan son derece eşitsiz gelir bölüşümüne dayalı lüks metalar üretimi yoluyla bağlanabilir. Daha özgül bir düzeyde, onun maddi temeli, yabancı sermaye ile ihracata yönelik üretim yapan birimlere yapılan ortak yatırımlarla veya ithal edilen sermayeye ve metalara bağımlı ithal ikamesi endüstrilerindeki birimlerin sahip olunması yoluyla biçimlenebilir.

Komprador burjuvazi, yarı-feodal ülkelere has, kısmen tekelci karaktere sahip ve emperyalizmin zorla soktuğu kapitalist ilişkilerin ülkedeki temsilcisi bir kliktir, fraksiyondur. Bu fraksiyon, ülkede sömürüyü tek başına sürdürmediği için kapitalist olmayan üretim tarzının temsilcileriyle, ve bürokrat burjuva fraksiyonuyla ittifak halindedir.

Komprador burjuvazinin, kazancı; emperyalizm tarafından elkonulan-Tarımsal dış satım veya hammadde çıkaran sektörlerde gerçekleşen artıdeğerden geriye kalandır. Bu kalan kazancı komprador burjuvazi, çoğunlukla devlet aracılığı ile hammadde çıkaran, işleyen vs. sektöre bağlı veya ithal teknolojilere bağımlı endüstrilere yatırmaktadır.

Yarı-feodal ülkelerde önemli kariyere sahip komprador burjuvazi, yalnızca ithal ikameci sanayiyle ilgilenmez, bunun yanı sıra o bir yandan asalak mali-modern tefecidir yani bankacıdır, bir yandan toprak ağasıdır da, diğer yandan da tüccardır. Onun asıl kazancı ticarettendir. Patent, lisans yollarıyla emperyalist tekellere ülkede kurduğu, eskimiş transfer teknolojik aygıtlarla üretim yaptığı sanayi kuruluşlarından kazancı çok azdır. Ancak komprador burjuvazi burada üretilen metaları bir tüccar kılığında ülke içine yani içpazara sürerek büyük kazançlar elde edebilir. Yine de yerel tüccarlar bu kazancın seviyesini azaltmaktadır.

Bankacılığa da el atan komprador burjuvazi, bankalarda toplanan mevduatların büyük kısmını ticarete yatırmaktadır ki, bunda en önemli etken değişmeyen sermayenin hemen hemen hiç olmamasıdır. Bu bankalar her daim uluslararası emperyalist destekli bankaların, şirketlerin denetimi altındadır. Bu ekonomik görüngüler çoğu kez kafa karışıklığına yol açmaktadır. Bankaların olması, bir mali sermaye egemenliği olacağını ve (özünde yarı-feodal olan) ülkelerin emperyalist olacağını beraberinde getirmez. Biz mali-sermayeyi anlatırken sanayi sermayesi ile banka sermayesinin içiçe geçmişliğinden söz etmiştik. Halbuki bırakalım sanayi sermayesinin sözde milli karakterini, değişmeyen sermayenin, değişen sermayeye nazaran hiç olmadığını defalarca vurguladık. Kaldı ki para-sermayenin büyük bölümü yine para-sermayeye dönüştürülmekte, nerede kaldı bunun sınai sermayeye dönüşümü. Ülkede, yani yarı-feodal üretim tarzının olduğu ülkelerde biz finans kapital egemenliğinden söz edecek olursak, sanayinin "milli" olmasından, geniş çaplı makineli sanayinin inşasından, değişmeyen sermayenin değişen sermayeye oranla ezici üstünlüğünden, herşeyden önce ülkenin bağımsız, burjuva devlete sahip emperyalist niteliğinden söz etmemiz gerekiyor. Bu konu, konumuzun dışında olduğu için fazla açıklamadan geçiyoruz. (Bu konuda bkz. YD, sayı 31, sf. 29).

Toprakla da ilgilenen komprador burjuvazi, buralarda tarımda bir geçiş ekonomisi olan kapitalist çiftlikleri yapılandırmıştır. Sanayinin, dolayısıyla emperyalizmin gereksinmelerine göre üretim yapan komprador burjuvazi, buralarda angarya ve kapitalist iktisat sistemlerini birleştirmiştir. Buralarda rant yoluyla elde ettiği gelirler azımsanmayacak derecededir.

Ulusal kapitalizm: Yarı-feodal ülkelerde ulusal özellikli muhteva eden kapitalizmin sınırları emperyalizm tarafından ithal edilen komprador kapitalizm tarafından alabildiğince daraltılmıştır. Hammadde çıkaran, işleyen vs..., alt yapı sektörlerinden, tarımsal ihraç sektörlerine kadar elatan ve buralarda

kapitalist ithallerle yarışamayacak düzeyde olan milli kapitalist sektörleri yıkan emperyalizm, ulusal kapitalizm sınırlarını en az kârla çalışan ve şu veya bu oranda emperyalizme dolaylı bağımlılık içinde kendini "yeniden" üretebilen yan sektörlerle haps etmiştir. İşbölümünün hızlıca dönüştürüldüğü yan sektörlerde kapitalist ilişkilerin yayılması, etkin biçimde endüstrileşmiş kapitalist ithallerle yarışamayacak alanlarla sınırlandırılmıştır. Bu sınırlılık içinde ülkede kendi önderliğinde bir BDD yapması olanaksızlaştırılmıştır. Her ne kadar tarihin belli dönemlerinde yarı-feodal ülkelerde var olan milli burjuvazi, halk tabaka ve sınıflarıyla birlikte ülkede bir devrim yapsa da, onu bir adım ileri götüremeyeceği gibi, üretim tarzında bir kademe yukarı sıçratamaz.

Üretim tarzının feodalizmden kapitalizme geçiş dönemi içerisinde endüstrileşmiş kapitalist meta ihracı yoluyla kilitlemeye uğraması nedeniyle, kapitalist üretim tarzının kendini yeniden üretim gereksinmelerini karşılamak için, diğer pratik yani milli kapitalizm dönüşüme uğratılmıştır. Milli kapitalizmin dönüşüme uğratılması onun palazlanması demek değildir, bilakis onun sınırlarının daraltılarak-hem feodalizm hem de komprador kapitalizm tarafından- emperyalist ve feodal sömürünün önünde engel olma ihtimalinin ortadan kaldırılmasıdır.

Kapitalist-emperyalist büyük güçler yarı-feodal ülkelerde, milli kapitalizmi geliştirmek ve onu ülkenin en ucra köşelerine kadar yaymak için en ufak çaba sarfetmez, aksine onu en azkârlı alanlarda yoğunlaştırır. Çünkü; bu onun emperyalist sömürüsü için varlık sarf eder.

Tarihsel dönemde iki ayağı üzerinde durmaya çalışan milli kapitalizmi daha gelişmeden ve kendi öz cennetini göremeden zorla yolundan temizler:

"Sömürgelerde durum oldukça farklıdır. Orada, her yerde, kapitalist rejim, kendi emek koşullarını, kapitaliste değil kendisine zengin etmek için kullanan üreticinin direnciyle çarpışmaktadır. (ve her zaman da bu direnişi yenilgiyle sonuçlanmaktadır, endüstrileşmiş ithal meta karşısında rekabet gücünü bulamayarak yıkılmaktadır.) Birbirine taban tabana zıt, bu iki ekonomik sistem arasındaki çelişki, pratikte, kendini bir savaşım ile ortaya çıkarılmaktadır. Ana yurdun gücüne sırtını yaslayan kapitalist, üreticinin kendi bağımsız emeğine dayanan üretim ve tasarruf tezlerini zorla yolundan temizler..." (Marx, 1961 sf. 785 kapital 1).

Durum eğer böyle olmasaydı, yani emperyalizmin-kapitalizmin; üretim tarzına iradi müdahalesi olmasaydı kapitalist (milli) üretim kendi ayakları üzerine duracaktı. Zaten "kapitalist üretim bir kez kendi ayakları üzerinde durduktan sonra, artık yalnızca bu kopuşu (üreticilerin üretim araçlarından kopuşu) gerçekleştirmekle kalmaz, sürekli olarak genişleyen bir ölçekte yeniden üretir." (Marx, 1961 sf. 714 kapital 1).

Kaldı ki kapitalist üretim biçiminin oluşumu ne tefeci-tüccar sermayesine ne de zanaatçılığa bağlıdır, aksine "tamamen, tarihi gelişme aşamasına ve bu aşamaya eşlik eden koşullara bağlıdır." (Marx) birbirinden geri olan pratik-eğer koşulları varsa- diğerine bağlanır ve bu çelişki içerisinde sert bir savaşım gözlenir. İşte yarı-feodal ülkelerde ulusal kapitalizm, komprador kapitalizm ve feodalizmle özünde uzlaşmaz çelişki içerisinde.

Şimdi milli burjuva fraksiyonunu inceleyelim:

Milli burjuvazi: Emperyalizmin, komprador kapitalizmin, feodalizmin baskı ve sömürüsü altında cılız kalan ve bundan dolayı çift karakterli olan özünde anti-feodal olan kesimdir.

Yabancı malların ve yatırımların tarihsel aşamanın özgül koşullarında ülkeye girmesiyle, daha ileri kapitalist birimlerle yarışamayacak sektörlerde doğru kayan daha doğrusu zorunluluğunda bırakılan, yarı-feodal ülkelerde gerçek kapitalist üretim ilişkisinin temsilcisidir. Ancak, özellikle toprak sahibi sınıf, kendi komprador ve mali-sermayedar destekleriyle birlikte sürekli olarak, ulusal kapitalist sınıfın kapitalist ilişkilerin yaygınlaştırılması yönündeki taleplerini zayıflatabilmektedir. Bu durumda daha önce belirttiğimiz gibi milli burjuvazi ya emperyalizmle bütünleşecek ya da yerli pazar için üretim yapan geri nitelikte yerli sektörlerle katılacaktır. Emperyalizmle kendi sermayesinin niceliği ölçüsünde bütünleşen milli burjuvazi, kompradorlaşmaya adaydır. Ve biz bu tanıma milli burjuvazinin sağ kanadı diyoruz.

Milli burjuvazinin geçim kaynağı artı-değerdir. Ancak bu artı-değerden elde ettiği kazancın büyük kısmını komprador burjuvazi ve tüccar sermayesi binbir yollarla kendisine çeker.

Yerli ve onun üretimini endüstrilemiş kapitalist ithallerle yerle bir eden emperyalizm, ülkede (kendi kurduğu kapitalizmle) eşitsiz bir gelişme yaratmıştır. Bu eşitsiz kapitalist gelişme biçimi, yerli kapitalist birimleri üretici güçlerin gelişmesinin kaçınılmaz olarak düşük bir düzeyde kaldığı oldukça az kârlı sektörlerle doğru itmektedir. Böylesi bir durumla ve çoğunlukla ithal edilmiş metaların süre gelen rekabeti karşısında ulusal kapitalist sınıf elbette cılız kalacak ve faiz-rant sömürüsü altında inleyecektir.

Yarı-feodal ülkelerde çoğu kez ulusal kapitalist sınıfın sahip olduğu yerli sektöre yatırılan sermayenin kaynağı tarım sektöründen çıkar. Buralarda büyük toprak ağası olmayan ama ya zengin köylü ya da orta düzeyde köylü biriktirdiği artı-emeği en az kârlı **banka kredili destekli** yerli setörlere (çoğunlukla yerel pazar için ayrıca da ihraç için üretim yapan) yatırır. Bu işi bir tüccar da yapabilir. Tüccar elinde birikmiş parayı, sanayiye yatırarak onu sına sermayeye dönüştürür. Ama bu onun için yalnızca geçim kaynağıdır.

Komprador burjuvazi ve büyük tüccar-tefecî sınıfı, milli burjuvazi (MB) banka kredi sistemi, fiyat tekeli, hammadde ve ulaşım araçlarından yoksun bırakma tehtidi ya da boykot yöntemiyle denetimi altına alırlar. Bütün bu tehlikelere karşı MB, toprak reformundan, ithal edilmiş teknolojinin (üretim tarzının üzerindeki etkisinden dolayı) kötülüğünden, yabancı şirketlerin milileştirilmesinden vs... yanadır. Bu anlamda MB'nin devrimci yönü olmasına rağmen emperyalizm, çağında bu taleplerini yerine getirecek düzeyde değildir ve ayrıca koşullar uygun değildir. Bu nedenle MB emperyalizme yalnız başına cepheden bayrak açacak, ya da devrimci proletaryanın mücadelesine direkt karşı gelecek nitelikte değildir. Çünkü; MB gerek ekonomik gerek siyasi anlamlarda cılızdır, etkisizdir. (Bazı özgül durumlarda-Şili Frei'nin Hristiyan demokrat hükümeti döneminde olduğu gibi -yine emperyalist destekli olmak üzere komprador burjuvazi, ulusal kapitalist sınıfla ittifaka gidebilir.).

Komprador burjuvazi ve toprak sahibi sınıfların politik egemenliğinin olduğu çoğunluk yarı-feodal toplumsal yapılanmalarda kapitalist üretim ilişkilerinin tarımsal kesime yaygınlaştırılması üzerine ortaya çıkabilen problem-

lere karşın, emperyalist güçler ulusal kapitalist sınıfı yani MB'yi çeşitli yollarla yansızlaştırır. Emperyalizmin yarı-feodal ülkelerde izlediği strateji, endüstride ucuz emek-gücü kullanımına dayalı ve yerli tarımsal üretimin önemsenmeyişi olduğundan MB'nin düzene muhalefetliği vardır. Ama bu yönü, onun kompradorlaşma talebi ile törpülenmekte, ikircikli bir tutum sergilemektedir.

Şimdiye kadar sanayiye ve ona hükmeden sınıfları inceledik. Şimdi yarı-feodal ülkelerde tarım meselesi üzerinde duralım:

Tarım: Yarı-feodal üretim tarzında, ekonomik yapılanmada başat olan tarımdır. Ekonomi tarıma dayanmakla birlikte, buralara kapitalist ilişkilerin girmesi, toprak ağasının devlet aygıtı içindeki iktidarına maddi temel sağlayan üretim tarzının yeniden-üretimi ile sınırlandırılmıştır. Bütün bunlardan dolayı (Bu nedenlere Milli kapitalizmin sınırlarının darlığını da ekleyebiliriz.) tarımda halen kapitalist olmayan üretim tarzı hakimdir. Bu katıksız feodalizm değildir. Aksine kapitalizmle içiçe geçmiş ama feodal kalıntıların damga vurduğu bir üretim tarzıdır. Yine emeğin rant yoluyla çoğu kez gaspedilmekte, yerleşmiş ücretli emek sömürüsü yer yer istisna düzeyinde görülmektedir.

Kapitalist üretim tarzı, kapitalist olmayan üretim tarzına başat durumuna gelmediği için köylülüğün kapitalist çizgide farklılaşması yukarıda sözü edilen nedenlerden dolayı sınırlandırılmıştır.

Yarı-feodal üretim tarzında tarımda makineleşme oldukça dardır. Ancak buna rağmen komprador burjuvazinin egemen olduğu kapitalist çiftliklerde tarımda makineleşme olmasına rağmen halâ emek-hizmeti görülmektedir. Şimdi bu konuyu, daha iyi anlamak için alt konulara bölelim:

1- Mülksüzleştirme süreci: Yarı-feodal ülkelerde yaygın olan iç birimlere yönelik tarımsal üretim (Bu doğal ekonominin bir uzantısıdır.) ister kapitalist üretim ilişkilerinin yaygınlaşması biçiminde olsun, isterse de kapitalist metalar için içpazarın genişlemesi biçiminde olsun, yine kapitalist üretim ilişkilerin oralarda başat olması tehlikesine karşı oldukça kapalı kalmıştır. Bu sınırlı gedikler çerçevesinde doğrudan üreticinin topraktan, köyden kopması, onun mülksüzleştirilmesi de o kadar sınırlıdır.

Şüphesiz emperyalizmin ülkeye çeşitli yollarla girmesi bir yandan üretim tarzını belli oranda çözerken, diğer yandan da doğrudan üreticilerin kendi üretim araçlarından kopmasını ve hem sanayi hem de tarımsal sektörde farklılaşmış kesimleri yaratmaktadır. Bu oluşum onun sahip olduğu kapitalizmin (KK) kendini yeniden-üretebilme gereksinmesi için ön-gerektir.

Ancak doğrudan üreticinin bu kopuşu sınırsız değildir. Akabinde başat olan ittifaklar tarafından sınırlandırılmış ve izin ölçüsüne bağlanmıştır. İBS'nin halâ başlamadığı ya da tamamlanmadığı ülkelerde doğrudan üreticinin, üretim araçlarını sermayenin maddi ögesi durumuna dönüştürme sürecinde tamamlanamamıştır, kaldı ki sınırlı düzeyde olsa da sınırlı kopuş süreci bağımsız, gürbüz biçimde gelişmediğinden dolayı biçimseldir. Burada hemen şunu belirtelim; İBS'nin yaşandığı ya da halen yeni başlanacağı üzere kapitalizmin bu sürecin önüne set olarak, mali gözeneklere süzülmesi dolayısıyla ileriki süreçlerde her ne kadar güç hareketi ya da mülksüzleştirme süreci olsa da bu o ülkenin İBS'ni yaşadığı, hatta tamamlamaya ramak kaldığı

anlamına gelmez. Çünkü; egemen olan kapitalizm "milli" değil, komprador niteliktedir.

Komprador kapitalizmin oluşması, doğrudan üreticinin topraktan sınırlı bir kopuşunu yaratmış, akabinde kentleşme süreciyle birlikte, kent piyasaları da yaratılmıştır. Kaldı ki bu içpazarın sınırlarını da görece olarak genişletmiştir.

Fabrikaların kurulması, vergilerin artışı, faizlerin yüksekliği vs... Tarımsal nüfusun bir bölümünü mülksüzleştirdi ve tarım dışına sürdü. Bu süreç "...yalnızca, emekçileri, onların geçim araçlarını, emek malzemesini, sınıai sermaye için özgür kılmakla kalmadı, ayrıca içpazarı yarattı" (Marks, Kapital 1 s. 778). Şüphesiz bu oluşum komprador kapitalizmin kendini yeniden üretme ve ucuz emek-gücünü talan etme fırsatını da yarattı. Özetle; yarı-feodal ülkelerde mülksüzleştirme süreci, emperyalizm destekli ama toprak sahibi sınıfın sınırlayıcı özelliği altında yaşanmıştır...

2- Köylülüğün içbaşkalaşımı (farklılaşması): Köylülük arasındaki iktisadi çelişkiler, köylülüğün farklılaşması dediğimiz şeyi oluşturur. Köylülüğün içbaşkalaşımı dediğimiz alan kırdaki köylülüğün kır proletaryasına dönüşmesi ya da kır burjuvazisine dönüşmesidir. Köylülüğün iki grup altında saflaşmaları hem tüketim maddeleri yönünden hem de üretim araçları için içpazar yaratır. Bir başka deyişle köylülüğün, kır proletaryasına dönüşümü işgücünü bir meta haline getirirken, onun kır burjuvazisine dönüşümü ise üretim araçlarının bir sermaye haline getirir.

Köylülüğün toplumsal ve ekonomik durumunun binbir yollarla pazara bağlayıp, meta ekonomisi temeline oturtulmuşsa zaten tarım, sanayiye bağlanmış ve kolayca, gürbüz biçimde köylülük farklılaşması yaşanmış demektir. Kapitalist rekabetin yaşandığı bir tarımsal sistemde üretim güçlü olanların elinde toplanır ve köylülüğün büyük çoğunluğu proleter saflara sürüklenir.

Aynı-rant sömürsünün yaşandığı koşullarda (geçmiş sayfalarımızda bu sömürü anlatılmıştı.) üretici daha bağımsız hale geldiğinden, ürettiği üründen daha fazla yani bir artı-ürün elde edebilme fırsatında elde etmiştir. Bu rant biçiminde "ayrı ayrı doğrudan üreticilerin iktisadi durumunda daha büyük farklılıklara yolaçacaktır. En azından böyle bir farklılaşma olanağı mevcuttur ve doğrudan üreticileri kendisinin de, öteki emekçileri doğrudan doğruya sömürme yollarını elde etmesi mümkündür." (Marx).

Kaldı ki aynı-rant'tan, parasal-rant'a geçiş her ne kadar biçimsel olsa da köylü ile sahip arasında ki bağ parasal bir hal almıştır. "Üstelik aynı-rant'tan, para-rant'a dönüşmesi, para karşılığı kendilerini kiraya veren, mülksüz bir gündelikçiler sınıfının oluşması ile kaçınılmaz olarak bir arada ilerler, hatta bu gündelikçiler sınıfının oluşumu daha önce başlar... Bu yolla, yavaş yavaş belirli bir servet biriktirme ve geleceğin kapitalistleri (Zengin köylüler açısından) haline gelme olanağına kavuşurlar" der Marx ve ardından acımasızca şunları söyler; "...bunun gelişmesi, kırlık bölgelerin sınırları ötesindeki kapitalist üretimin genel gelişmesi tarafından belirlenir." (Marx, Kapital 3, s. 779).

Demek ki, kapitalizmin gürbüzce gelişmesini meta ihracı ve daha sonra sermaye ihracı yoluyla engelleyen emperyalizm, bu durumun önünde de engel olmuştur. Köylülüğün mülksüzleştirilmesi sürecinin dahi ittifak çıkar-

larının izni ölçüsüne bağlayan emperyalizm, biricik ittifakı toprak ağasının konumunu da böylesi bir "edepsizlikle" bozacak değildir. Sanayinin serbet emek-gücünü eritemeyeceği, içpazarın geniş olmadığı ülkelerde şüphesiz köylülüğü farklılaştıracak etkenlerin de "sınırsız" olması düşünülemez. Bu olanak yarı-feodal ülkelerde vardı ama, mali sermaye onu engelledi ve kendi çıkarlarına göre şekillendirdi.

Yarı-feodal ülkelerde köylülüğün farklılaşması, komprador kapitalizmin daha doğru deyimle emperyalizmin kendi gereksinmelerinin yeniden üretibilme koşullarına ve sınırlarına göre ayarlanmıştır. Şüphesiz komprador kapitalizmin olduğu koşullarda da köylülüğün içbaşkalışımı olur ama bu **dışsal** nedenlerden dolayıdır. Çünkü; köylülüğün farklılaşması, kapitalizm için bir içpazar yaratacaktır. Böylece KK ürünleri ile tarımsal ürünler kolaylıkla değiş-tokuş edilecektir.

Bunun yanısıra emperyalizm eliyle, ya da emperyalizmin doğrudan tarımda ticari sektörler kurması, biçimsel olarak üretimi bir elde yoğunlaştıracak, yöre halkını ve göçe zorlayacak ki bu durum tarımsal köylülüğün farklılaşmasına hız verecektir, ya da büyük çoğunluğunu üretici işçi durumuna getirecektir. Yine de buralarda yer yer angarya iktisadının kalıntıları yani emek-hizmeti sistemi yıkılmayacaktır.

Bu konuda diğer açıklanacak nokta da tarımda makinenin önemidir. Tarımda makineleşme süreci, tarımı sanayiye bağlayan ve köylülüğü de pazara bağlayan olaydır. Kaldı ki tarımda makineleşme daha ileri bir deyimle uzmanlaşma tarımda üretimin yoğunlaşmasına ve kapitalist ilişkilerin yaygınlaşmasına yolaçacaktır. Bunu becerebilmek için gerçekten "geniş çaplı bir sermaye gerekir, bu da ancak büyük çiftçilerin gücü dahilindedir." (Lenin RKG/205) Şüphesiz yarı-feodal sistemde tarımda makineleşme süreci de sınırlıdır, yaygın değildir. En önemli engel, ülkede politik etkinliği olan toprak sahibi sınıfın kapitalist olmayan üretim tarzını yeniden üretibilme gereksinmesinin sınırlayıcı etkisidir. Kaldı ki tarımda makinelerin geniş çapta kullanılabilmesi, bir ücretli tarım işçileri yığınının varlığını öngörür.

Burada en önemli nokta şudur: Tarımda geniş çaplı makineleşmenin olması için burjuvazinin değişmeyen sermayesi alabildiğince büyük olması gerekir. Ne var ki böyle bir şey mümkün değildir. Diğer zorunluluk şartı da: Makine yapım sanayinde, madencilik vs. sanayinde dev bir gelişme olmalıdır. Bu yarı-feodal sistem sınırları içerisinde "peygamberden allahsızlık istemek" gibi bir şeydir.

Köylülüğün farklılaşmasını geciktiren, ya da yavaş ilerleten en önemli faktör emek-hizmetidir. Bu katıksız feodalizmden kalma angarya iktisadının bir kalıntısıdır. Özetle: Köylülüğün farklılaşması ulusal endüstriler için bir içpazar oluşumu yoluyla kapitalist tarıma geçiş, toprak sahibi sınıfın siyasi iktidar tarafından engellenir. Tarımsal malikanelerine bağlı bir köylülüğe dayanan toprak sahibi sınıf, mülklerin yeniden bölüşülmesi ile tarımda kapitalist sınıfın ortaya çıkışına yol açabilecek olan, kapitalist toprak reformunu yassallaştırma girişimlerini engellemiştir.

3- Emek-hizmeti: Toprak beyine ait toprakların, komşu köylülere ait aletlerle ekilmesi biçiminde varolan angarya iktisadının bir kalıntısıdır. Bu sistemde, köylü yarıcılık biçiminde ya da doğrudan doğruya kirayla tutulan

toprak için, kullanılan yerler vs. için çalışmak mümkündür.

Emek-hizmeti tarımda çok çeşitlidir. En önemli biçimi yarıcılıktır. Ya da kiranın aynı olarak ödenmesi biçimidir. Emek-hizmeti ya da aynı-rant yarı-feodal sisteme dahil olan tarımda oldukça yaygındır. Şimdi bunu açıklayalım: "Emek-hizmeti, orta köylünün özgül "sanayi"dir, dolayısıyla da orta köylünün aletleri, yalnızca köylü tarımını değil, toprak beyi tarımını da oluşturan parçadır." (Lenin RKG/204). Yarı-feodal tarımsal sistemde, köylülüğün farklılaşması net biçimde yaşanmadığından orta köylülük gerçekten çok yaygındır.

Emek-hizmeti, emeğin aynı olarak ödenmesine, dolayısıyla da, meta üretimindeki zayıf gelişmeye dayanır. Emek-hizmeti, çok zengin olmayan ama aynı zamanda proleterde olmayan orta köylünün varlığını öngörür ve gerektirir. Kaldı ki emek-hizmetine girişmek için kendi aletlerine sahip olmak, en azından bir ölçüde "sağlam" bir köylü olmak gerekir.

Bir taraftan angarya iktisadının kalıntıları, bir taraftan bağımsız gelişen tefecilik köylülerin farklılaşmasını önler ve bunun olumsuz sonucu olarak ta orta köylülük ve yoksul köylülük alabildiğince yaygınlaşır. Yarı-feodal sistemde toprak beyine ait topraklar ekilip, işlenmesi genellikle, komşu köylülere ait aletlerle yapılır. Ve ödeme V.i.Lenin'in dediği gibi ister para ile ister yarıcılıkla olduğu gibi ürün olarak, ister toprak ya da yer olarak yapılır. Ödemenin biçimi, bu sistemin temel niteliğini değiştirmez. Kaldı ki "bu, doğru-dan doğruya, angarya iktisadının bir kalıntısıdır."

V.İ.Lenin'den şu uzun alıntıyı yaptıktan sonra kiracılık ve ortakçılık konusuna gelelim: "...bazen emek-hizmeti sistemi kapitalist sistemle içiçe geçer ve onunla öylesine kaynaşır ki, birini ötekenden ayırtmak hemen hemen olanaksız hale gelir. (Bu yarı-feodalizmin en temel özelliğidir. İşte bu olanaksızlık yarı-feodal ülkelerde kapitalist üretim tarzını başat olarak koyan oportünist teorilerin kafa karışıklığına yol açmasına yardım etmektedir.) Örneğin, bir köylü, karşılığın da belli gün çalışmayı yükümlenerek, kirayla bir parça toprak tutar... Böyle bir "köylü" ile, belli sayıda gün için çalışmayı yükümlenerek bir toprak parçası alan, Batı Avrupa ya da ostsee "çiftlik emekçisi" arasına bir ayırım çizgisini nasıl çekeceğiz? Yaşam, temel nitelikleri karşıtları oluşturan iktisat sistemlerini, kendi içlerinde olağanüstü bir biçimde, derece derece birleştiren biçimler yaratır. "Emek-hizmet" sisteminin neredebittiğini, "kapitalizmin" nerede başladığını söylemek olanaksızlaşır." (RKG/174).

4-Kiracılık ve ortakçılık: Ortakçılık, ürünün kaldırıldıktan sonra sözleşmenin oranlarına göre ve aynı olarak toprak sahibi ile ortakçı arasında bölüşülmesini öngören bir işletme biçimidir. Kiracılık ise, ürün miktarına bağlı olmayan götürü bir kira bedelinin, üretime katılmayan toprak sahibine ödenmesi biçiminde yer alır.

Toprak sahibi ile üretici arasındaki kira ilişkisi, kiracılıkta parasal ortakçılıkta aynı'dir. Yani emeğin gaspediliş biçimi biçimsel olarak ayrı olsa da (birisine aynı, birisine para) rant yoluyla olmaktadır.

Yarı-feodal sistemde, ortakçılık (ya da yarıcılık) kiracılıktan istatistiklerden anlaşıldığı üzere daha yaygın ve üretimde etkindir. Özellikle ortakçılıkta kısmen özgür irade olsa da piyasa dışı cebir yani "ekonomi dışı zor" ağır basmaktadır.

Üretim ilişkisi olarak yarı-feodal (yani ağalık) olan küçük işletmeci ile -ki

üretim araç ve gereçleri kendine aittir- büyük toprak sahibi arasındaki ortakçılık işletmesi, yarı-feodal toplumsal yapılanmalarda önemli bir yer teşkil etmektedir. Ne var ki emek-hizmeti altında emek için ödenen fiyatlar, genellikle kapitalist kiralama altındaki fiyatların yarısından azdır. Buna rağmen yaygın olan ortakçılıkta, ortakçının toprak sahibine kişisel bağımlılığı süre gelmektedir. Bu "iktisadi baskı dışında bir baskıdır."

Her ne kadar emperyalizm ihraç ettiği sermaye uzantısıyla, tarımda feodalizm kısmen çözülmeye uğramışsa da, yarı-feodal sistemlere sahip olan, Afrikanın orta-kuzey kesimleri, Etiyopya, Yakın-Doğu, Hint Yarımadası, Güney-Doğu Asya ülkeleri, devrim öncesi Çin, Türkiye, Latin Amerika gibi ülke ve kıtalarda ağa ve ortakçı ilişkisi tarımda hakimdir. (Değişik biçimlere girse de bu meselenin özünü değiştirmez) Bu ilişki de köylü hukuken "özgür" olmasına rağmen, fiilen toprağa feodal özelliklere bağlıdır. Ve köylü, feodal toplumdakine benzer ekonomi-dışı bağımlılık ilişkileri içinde yaşar.

Şimdi tarımda varolan sınıf ve katmanları inceleyelim:

A) *Toprak sahibi sınıfı*: Biz bir ülkeye ya da ülkelere yarı-feodal betimlemesini yaparken orada hakim olan feodal üretim biçiminin varlığına dayanıyoruz. İşte bu üretim biçiminin yönlendirici egemen sınıfı toprak ağaları sınıfıdır. Bu sınıf kapitalist olmayan üretim tarzının devamından yanadır ve bu anlamda direngenliği güçlüdür. Varlığını sürdürmeyi, emperyalizmin desteğine dayanarak sağlar. Bu sınıfın en iyi dostları emperyalizmin yerli işbirlikçileri olan komprador burjuvazidir.

Bu sınıfın kazancı çeşitli biçimlerde elde ettiği-temel olarak rant sömürüsünden kaynaklanır. Bunun yanı sıra çoğu kez tefecilik ve ticaretle uğraştığı için faiz ve kârlarda buna eklenebilir. Kaldı ki ülkede elde edilen artı-emeğin bir kısmı emperyalizm tarafından ellenmez ve bu kısım komprador-kapitalist, mali sermayedar ve toprak sahibi sınıflar arasında bölüştürülür.

Emperyalizmin, ülkedeki üretim tarzıyla içiçe geçmesi hem kapitalist tarzın yeniden-üretim gereksinimleri tarafından hem de kapitalist olmayan üretim tarzı elemanlarının süre gelen yeniden-üretiminden getirdiği sınırlamalarla yönlendirildiği için, toprak sahibi sınıfın hem ekonomide, hem de doğrudan politik alanda etkinliği vardır. Toprak ağasının bu etkin konumu şüphesiz geçiş dönemine özgü bir olaydır.

Kapitalist üretim ilişkilerinin tarımsal kesime yaygınlaştırılması üzerine çıkabilen problemlere karşın, başlangıçta emperyalizme en uygun siyasal ittifak komprador sınıf ile toprak ağası sınıf arasındakidir. Bu politik sınıflar ittifakının olduğu yarı-feodal ülkelerde endüstriyel sektörlerdeki sınırlanmış gelişme yaygındır. Politik üst yapıda yer alan bu iri toprak ağaları sınıfı tarafından denetlenen tarımsal sektör, endüstriyel kapitalist tarzın yeniden-üretim gereksinmelerine uyarlanmıştır. Tarımsal dış alımların ve taban fiyatlarının belirlenmesinde bu sınıfın parmağı vardır. Tüccar sınıfı ile ittifak halinde olan bu düşman sınıf, bu stratejik çizginin uygulanmasında büyük kârlar elde etmektedir.

B- *Köylülük*: Köylülüğün sınıf yapısının incelenbilmesi için, herşeyden önce tarımda varolan kapitalist ilişkilerin gelişme (gelişme üretim araçlarının üretiminden kaynaklanır. Yayılma ise meta dolaşımıdır. Öncekine gerek olmayacaktır.) derecesini özümsemek gerekiyor. Buradaki kapitalist ilişkilerin

sınırlarını ve kimler tarafından çizildiğini, niteliğini geçmiş konularımızda derinlemesine tahlil etmeye çalıştık. Burada anladığımız üzere tarımda kapitalist ilişkilerin yayılması, toprak ağası sınıfın kapitalist-olmayan yeniden üretim gereksinmesi tarafından sınırlandırılmış, ve onun talepleri bir yere kadar gerçekleşmiş olmasına rağmen, ileri gidememiştir. Bundan dolayı köylülüğün kapitalist çizgide farklılaşması sözkonusu değildir. Ancak yine köylülük arasında bir mülk eşitsizliği vardır. Zaten bu mülk eşitsizliği olmadan, ne komprador kapitalizm ne de kapitalist olmayan üretim tarzı kendini yeniden-üretim gereksinmelerini karşılar.

Yarı-feodal üretimin tarzının hakim olduğu ülkelerin tarımda mülk sahibi orta köylülük oldukça yaygındır. Sınıfsal olarak, ekonomik statülerinden dolayı orta-burjuvaziye yakındırlar. Özellikle şu veya bu biçimde elde ettikleri makine ve aletlere sahip olan ve nispeten kendi ihtiyaçlarından daha fazla üretim kapasitesine sahip olan orta köylülük, elde ettiği artı-emek'le sanayiye dahi elatabilir. Amaç orta burjuva katmanına erişmektir. Ama bir diğer orta köylülük, ekonomik bakımdan kendi kendine yeterlilik ölçütüne kavuşmuşsada, ihtiyaç fazlası üretme yeteneğinden yoksundur. Bunlar tefecilerin, toprak ağalarının, komprador burjuvaların yoğun sömürüsü altında iyice fakirleşmeye yüz tutmuşlardır. Ama üçüncü tipteki orta köylülük gibi artık fakirleşme sürecine girmemişlerdir ama girmeyecekler demek değildir. Geçmişte üstelik ihtiyaç fazlası üreten ya da kendi kendine dahi yetebilen bu tip orta köylü, koşullar yüzünden en alt tabakaya inmişlerdir. Bunlar tefecilere karşı büyük borç içindedirler. Ortakçı-kiracı toprak sahibine ne ölçüde bağımlı ise, bunlarda (özellikle son iki tip) tefeciye o ölçüde bağımlıdırlar. Bunlara küçük burjuvazi'de dense yerindedir, doğrudur!...

Şu veya bu oranda ama kendine yetmeyecek kadar mülk sahibi olan köylüler orta köylülükle, yoksul köylülük arasında bir köprü işlevi görürler. Bunlar geçimlerinin esas yönünü, başkalarından kiraladıkları topraklardan elde ederler. Bu da çoğu kez "Allah"ın insafına kalmıştır. Eğer toprak kiralamıyorlarsa çoğunlukla mevsimlik işçi olarak açıklarını kapatmak üzere kentlere gelirler ve buralarda en ağır angarya işlerini dahi yaparlar. Çoğunlukla inşaat ya da sigortasız, çok kötü koşullara sahip küçük atelyelerde komik rakamlarla emek güçlerini satarlar ya da olanak varsa küçük ticaret yaparlar. Buna karşılık yoksul köylüler ise toprağı olmayan ve toprak ağalarının sömürdüğü kiracı köylülerdir. Bu köylü tipi yarı-feodal ülkelerde oldukça yaygındır. Bunlar "söylü efendileri" için angarya işler gören "iktisadi baskı dışında baskı"ya maruz kalan tipik yarı-feodal sistem feodal köylüleridir.

Köylülüğün içinde en iyi durumda olanlar zengin köylülerdir. Bunların kendilerine yetecek kadar toprakları ve ihtiyaç fazlası üretim aletleri vardır. Üstelik bunlar kira yoluyla toprak tutar ve buraları işletirler. Akabinde ihtiyaç fazlası bir artı-ürün elde ederler. Bazen bunlar tefecilikte yapabilirler. Ama toprak ağasının rant "huşmıdan" bir türlü kurtulamazlar. Milli burjuvazi gibi çift karakterlidirler.

Birer yarı-feodal ülke olan Hindistan, Etiyopya, İran, Kamboçya, Peru vs. gibi ülkelerde etkin köylülük nüfusu, çalışan nüfusa oranla % 80 civarındadır. Kendi ülkemizde de bu oran % 55'lere varmaktadır.

Proletarya: Yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde ekonomi, göbekten em-

peryalizme bağımlı olduğundan geridir. Bu nedenle modern proletarya yoğun değildir. Ancak emperyalizmin el attığı ve buralarda kapitalist ilişkilerin yaydığı hammadde ve alt yapı sektörlerinde, demiryolu, deniz ulaşımı gibi alanlara yoğunlaşmıştır. Anlaşılacağı üzere sanayi proletaryası az olmakla birlikte emperyalizmin birer kölesi durumundadırlar.

Bütün üretim araçlarından yoksun ve emek-gücünden başka satacak hiçbir şeyi olmayan proletarya, zamanında komprador-kapitalizmin yerleştirildiği dönemlerde emperyalizmin ülkede kendi gereksinmelerinin yeniden-üretimi için başlatılan ama kapitalist olmayan üretim tarzı tarafından sınırlandırılan mülksüzleştirme sürecinde, kentlere göç etmiş köylü kökenli sınıftır. Bu anlamda halâ çoğu toprakla ilişkisini koparamamıştır.

Komprador burjuvazinin ya da emperyalizmin doğrudan tarımda kurduğu çiftliklerde emek-gücünü satan kır proletaryası da bir taraftan emekrant, diğer taraftan da kapitalist-rant sömürüsüne maruz kalmaktadır. Bu iki sömürü biçiminin içiçe geçtiği kapitalist çiftliklerde çalışan kır proletaryası, yine emperyalizmin ihtiyacı için çalışmaktadır.

Yarı-feodal sistemlerde proletaryanın emek-gücü ucuz olduğundan dolayı, ücretlerinde alabildiğince yaşam koşullarının altındadır. Tüccarların-tefecilerin karşılıklı verdiği borçları dahi karşılayamayan ücretli işçi, gün geçtikçe iyice yoksullaşmaktadır.

Üretici güçlerin gelişmesinin ilaç, tarımsal ihraç, altyapı, ulaşım ve hammadde çıkararak sektörlerle sınırlandırılması, işçilerin kapitalist olmayan fazla bağlarını kentlerde içpazar için yerel üretim yapan imalat sektörlerinkine nazaran çok daha fazla korumaktadır.

TEFECİ-TÜCCAR SERMAYESİ:

Ülkeye emperyalizmin girmesiyle; içpazarın genişlemesi, tarımsal metallerin ve ulusal kapitalist sektöre ait metallerin ihracı ile ithal malların bölüşümü, meta ihracıyla artan meta dolaşımının hızı, tüccar sınıfın ekonomik yönden rolünün ve statüsünün güçlendirilmesi için bir temel oluşturmaktadır. Özellikle ithal metallerin ülkenin en ücra köşelerine kadar yayma ihtiyacı hem ticareti kârlı alan haline getirmiştir, hemde politik alanda ticaret,burjuvazisinin statüsünü güçlendirmiştir.

"Artı-emegın üreticiden doğrudan doğruya ve zorla alınmadığı ve üreticinin kendisinde henüz sermayenin biçimsel boyunduruğu altına girmedığı bazı ara biçimlere... bu gibi biçimlerde sermaye henüz emek-sürecini doğrudan doğruya denetim altına almış değildir... el zanaatları ile tarım eski geleneksel biçimi ile sürdüren bağımsız üreticilerin yanbaşında, bunların üzerinde asalak gibi beslenen tefeci ya da tüccar sermayesi vardır. Bir toplumda (Ki bu toplum Marx ve Lenin'in her zaman belirttiği gibi yarı-feodal toplumdur.) bu tür sömürünün egemen oluşu halinde, kapitalist üretim tarzına burada yer olmaz." (Marx)

Yarı-fodal sistemlerde, sanayi burjuvazisinin egemenliğinden söz edemeyiz, Çünkü: emperyalizmin dorudan yerleştirdiği komprador kapitalizmde, ancak emperyalizmin sömürüsüne aracı bir burjuvazi hakimdir. Bunun da sanayi burjuvazisiyle uzaktan yakından bir alakası yoktur, kaldı ki; eldeki yıllık emegın çoğunu, sermaye olarak görev yapabilen üretim araçlarının (bu

nedenle değişmeyen sermayenin) üretiminde kullanmayıp, sanayi burjuvazisinin aksine ücretler ya da artı-değer biçiminde gelire dönüştürülmektedir.

Bu nedenle tefeci-tüccar sermayesi yarı-feodal sistemlerde, kapitalist-emperyalit ülkelerindekinin aksine sanayi burjuvazisinin bir eki olarak değil, bağımsız olarak gelişen bir birikim olarak karşımızda durmaktadır. Bu biçimde "Tüccar sermayesinin bağımsız gelişimi kapitalist üretimin gelişme derecesiyle ters orantılıdır." (Kapital-3)

Tefeci sermayede bundan farklı değildir. Tüccar sermayesinin ikiz kardeşi tefecilik pre kapitalist bir yapıdır. Bundan dolayı bunun gelişimide sanayi sermayesinin gelişimi ile ters orantılıdır.

"Tefecilik, üretim araçlarının dağılık olduğu yerlerde, para-serveti merkezileştirir. (Ama) Üretim tarzını değiştirmez, ama onun üzerine kene gibi yapışır ve mahveder." (Kapital-3 sf. 632) Bu sermayenin varlığı "...bizzat çalışan köylü ile küçük usta zanaatçının yürüttüğü küçük ölçekli üretimin egemenliğine tekabül eder." (AGE.sf.628-630)

Bazı oportünist-revizyonit çevreler ağızlarına bakla edercesine, tefeci tüccar burjuvazinin, elinde biriken serbest parayı meta üretimi alanına yatıracığı-ve bu anlamda sanayi burjuvazisinin öncülü olduğunu ve bu öncülün mutlaka sanayi burjuvazisi haline geleceğini ve ülkedeki bütün mülkiyet biçimini kendine göre biçimlendireceğini yıllarca söylediler, halende söyleyeceğe benziyorlar. Dogmatik-cımbızcı bu görüşlerin, mutlak gerekircilik yanlarını Marx ve Lenin bu konu üzerinde yazdıkları sayfalar dolusu yazılarla "resmen" çürütmüşlerdir. Marx kapital-3'te şunları söylüyor: "Ancak, kapitalist üretimin diğer ön koşullarının bulunduğu yer ve zamanlarda, tefecilik, bir yandan feodal bey ile küçük üreticiyi Mahvetmek, öte yandan emek araçlarını sermaye biçiminde toplamak suretiyle, yeni üretim tarzının kurulmasında yardımcı araçlardan biri haline getirir." (sf.632) Ve ardından aynı eserin 342. sayfasında şunları söylüyor: "Ticari sermayenin gelişmesi... tek başına ne bir üretim tarzından diğerine geçişi sağlayabilir, ne de bunun açıklanması için yeterlidir." İşte, yarı-feodal ülkelerde kapitalizmin "başat tarz" olmasını tefeci bezirgan sermaye ve ticari sermayenin gelişimine bağlayanlara Marx'ın cevabı. Daha bitmedi Lenin RKG. adlı eserinin 165. sayfasında Narodniklerle polemiginde şunları söylüyor: "Kendi başlarına ne tüccar sermayesi ne de tefeci sermayesi, sınav sermayenin (yani kapitalist üretimin) doğuşu için yeterli öncülü temsil etmezler; bunlar her zaman eski üretim biçimini yıkıp, onun yerine kapitalist üretim biçimini getirmezler. (geçmiş konularımızda da söylediğimiz gibi) Kapitalist üretim biçiminin oluşumu, "tamamen, tarihi gelişme aşamasına ve bu aşamaya eşlik eden koşullara bağlıdır" (Marx)

Yarı-fodal ülkelerde, emperyalizm "Mali sermaye" aracılığıyla üretim gözeneğine sızdığını, yerel sanayiye ve gelişmekte olan ulusal kapitalist sınıfı cılızlaştırdığını, üretim tarzını, karşıt tarzların içiçe geçtiği hale soktuğunu ve ülkede sanayii değil ticaret, banka alanlarını geliştirdiğini önceki sayfalarımızda derinlemesine irdeleyerek açıklamıştık.

Günümüzde emek-artığının önemli kısmına el koyan, tefeci-tüccar burjuvazisi tarihsel aşamada her ne kadar manüfaktür ya da basit elbirliği aracılığı ile sanayi burjuvazisi haline gelmeye çalışmışsada, endüstrileşmiş meta ih-

racının karşısında başarısız olmuş ve tek başına manifaktür üretiminden, fabrika üretimine geçişi sağlayamamıştır. Çünkü; "manifaktür evinden fabrikaya geçiş, edinilmesi yüzyıllar sürmüş olan zanaatçının el ustalığını ortadan kaldıran tam bir teknik devrime işaret eder..." (RKG Lenin s.396) Bu durumda tefeci-tüccar sermayesinin iri olanları kompradorlaşarak, emperyalizmle bütünleşmiştir. Böylesi bir konuma gelen tefeci-tüccar sermayesi "üretim tarzında köklü bir değişiklik yapmaksızın, yalnızca, doğrudan üreticilerin durumunu daha da kötüleştirir ve bunları, sermayenin yakın denetimi altındaki daha beter koşullar altında çalışan düpedüz işçiler ve proleterler haline getirir. Ve artı-emek'lerine, eski üretim tarzı esasına göre elkoyar." (Kapital.3 s.350)

BİR KEZ DAHA:

Yarı-fodal toplumsal yapı, feodalizmden ve kapitalizmden ayrı bir toplumsal yapı değildir. Mao Zedung'un deyiimiyle "feodalizm ve kapitalizmin binbir çeşidinin içiçe geçtiği bir üretim biçimidir." üretim biçiminin mahiyetiyle feodal topluma tekabül eder. Yarı-feodal sistem kapitalizm öncesi ama feodalizm sonrası bir sürece tekabül eder. Demek ki yarı-feodalizm hemen hemen her toplumun yaşadığı feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde varolan bir ara aşamadır. Bu aşamada doğrudan üreticilerden artı-emeğin alınış biçimi özünde feodaldır. Ama kısmen de olsa artı-değer sömürüsü vardır ama bu gürbüz kapitalist sanayinin doğurduğu artı-değer değildir. Kaldı ki artı,emeğin alınış biçimleri ekseriyeten faiz ve rant'lar yoluyla olmaktadır. Ne var ki sermaye kârının sınırlarında faiz ve rant'lar belirlemektedir.

Batı Avrupa'da feodalizm 14.yy.'dan sonra çözülmeye başlamıştır. Feodalizmden kapitalizme geçiş ani olmamıştır. Batı Avrupa ülkelerinin çoğunda, devlet biçimleri "mutlakiyet", "meşrutiyet" vs. biçimler yarı-feodal yapıya özgü olarak doğmuştur. Engels "Elbe'nin belli kesimlerinde, ikinci serflik veya serflikin geriye dönüşünden, restorasyonundan..." bahseder. O dönemde yarı-fodal toplumdan, kapitalizme doğru bir ilerleme sağlanmaktadır.

Ancak bazı ülkelerde kapitalist üretim için bazı koşulların-dışsal etkenlerin, içsel faktörleri zorlayıcı etkisinden dolayı-ortadan kalkmasıyla feodalizme doğru geri dönüş olmuştur. Ki, yarı-fodal toplumsal formasyonlarda kapitalizm iki ayağı üzerine hala oturamamıştır.

Bu gün yarı-feodalizm dünyanın yarısına hakimdir. Ve hepside yani yarı-feodal ülkelerin hemen hemen hepside emperyalist yedilerin yarı-sömürgeleri durumundadır. Ve bütün bu ülkelerde devlet biçimi faşizm olmak üzere açlık, sefalet, işsizlik, hırsızlık vs... kol gezmektedir. Buralarda emekçi yığınların örgütlenme, söz, toplantı özgürlükleri yok denecek düzeydedir. Hepsinde de bir toprak sorunu mevcuttur. Bazılarında ise ulusal sorun artık dayanılmaz hal almıştır. Emekçi halk hocaların, papazların dine dayalı sömürüsüne bir taraftan uğrarken, bir taraftanda "demokratik, laik" eğitim kurumlarına girmektedir. Bir taraftan "heavy metal", "pop" gibi emperyalizmin yoz kültürüyle yoğrulmuş taklitçilik, diğer taraftan halkın feodalizmin bağrında filizlenmiş geleneksel kültürü, bir taraftan "tekerlekli" gecekondular, diğer taraftan "sherton otelleri"...bu "arabesk" yapılanmayla kafa karışıklığı olmasın. Bu durum yarı-feodal toplumsal yapıların bire bir tabiatı-

na uygun düşmektedir.

Yazımızda her zaman belirttiğimiz gibi yarı-feodal toplumsal yapılanlarda başat tarz, kapitalist-olmayan üretim tarzıdır. Ancak bu emeğin artı-değer biçiminde gaspını yadsımaz. Feodal sömürü ile emperyalist sömürü bu sistemde içiçe geçmiştir. Emperyalizmin yaptığı sermaye ihracı, feodal sömürünün sınırlarını nispi olarak daraltmışsada üretim tarzını ve emeğin gaspının temel şeklini, temelden değiştiremez. Emperyalizmin, yerli sermaye ile ortak hisseli şirketler, tekeller, dev holdingler kurması ve bunun sayısının çoğaltılması üretim tarzını değiştirmez, ancak başat üretim biçimiyle içiçe geçer. Biçimsel kapitalist ekonomi görüngülerine bakarak, yarı-feodal/yarı-sömürge ülkelerde halkın üretim biçiminin kapitalist olduğunu söylemek tamamen yanılıdır.

Bazı çevreler yarı, feodal ülkelerde kapitalist tarzın hakim olduğunu göstermek için istatistikleri temel olarak almaktadır. Halbuki "herşeyden önce geniş çaplı makineli sanayinin gelişmesi (bu kapitalist üretim biçiminin hakim olması demektir.) sorununu salt fabrika istatistiklerine indirgemek gülünçtür. Bu bir istatistik sorunu değil, söz konusu ülkenin sanayi kapitalizminin gelişmesi sırasında aldığı biçimler ve geçtiği aşamalar sorunudur." (Lenin RKG.s.397)

Bazı çevreler ise ülkede yarı-feodal üretim tarzının başatlıktan çıkmasını "emperyalizme" bağlamaktadırlar. Onun ülkede kapitalizmi içsel yaptığını ve geliştirdiğini söylemektedirler. Herşeyden önce bu mantık Lenin'in belirttiği gibi emperyalizmin "ilerici" olarak görmektir. Bu da tastamuna revizyonizmdir. Doğru! Emperyalizm ülkede kapitalizmi geliştirir ama hangi kapitalizmi? Milli mi yoksa komprador, tamamen kendi gereksinmelerine göre ayarlanmış kapitalizmi mi? Sorunun can alıcı noktası budur. Kapitalizmin içselliği, o kapitalizmin, feodalizmi çözerek ilerleyen "milli" niteliğinden söz etmektir. Yoksa emperyalizmin getirdiği kapitalizm içsel değildir, çünkü ; emperyalizm zorlayıcıdır, dışsaldır... onun getirdiği kapitalizm de, üretim tarzında belirleyici olması düşünülemez.

Yarı-feodal toplumlarda, başat üretim tarzı konusunda kafa karışıklığının olması ve geniş-bundan kaynaklanan-politik üst yapıların olması aslında doğaldır. Gerçekten nerede başlayıp, nerede bittiği belli olmayan "karşıt" tarzların belli ilişki ve çelişkiler içinde olması ML'yi anlamayanlar için zordur! Ampirik verilerle dahi yola çıksakki bu bilimsel yöntem değildir-eksikliklerle dolu olsa da yarı-feodal sistemde başat tarzı tahlil edebiliriz.

Biz bu yazıyı yazarken tamamen ML.ve onun ardıllarının kuramlarından çıkardığımız destekli yorumlara dayandık dikkat edildiyse-kısıtlı olanaklardan dolayı -yarı- feodal ülkelerin istatistik verilerini yazıda görememişsinizdir. Ancak dikkatli bir okuyucu şunu rahatlıkla görebilir: Yarı-feodalizm "katıksız feodalizm" değildir. Ama kapitalizmin başat olduğu geçiş aşamasında değildir.

SON DEFA: GÜNÜMÜZDE KAPİTALİZMİN GELİŞMESİ

Bu gün dünyamız bir avuç emperyalist ülkeler tarafından paylaşılmıştır. Özellikle ABD, "Rusya", Japonya, AET emperyalistleri kendi dışındaki tüm yarı-feodal ve kapitalist ülkeleri kendi yarı-sömürgeleri durumuna getirmiş-

lerdir. Bu durumda emperyalizm çağında burjuvazi gelişmesini tamamlamış ve "devrimci barutunu" yitirmiştir. Artık yalnız başına devrim yapacak ve üretim ilişkilerini yıkacak güçte değildir. Bu yük bugün proletaryanın omuzuna yüklenmiştir.

Gelişmesini toplumsal yapıyla bütünleştirip geri bıraktırılmış yarı-sömürge, yarı-feodal ülkelerde Milli burjuvazi, üretim araçlarının gelişmesinden yana olmasına rağmen bunu başaracak olanaklara sahip değildir. Eski BDD döneminin kapandığı, yeni tipte proleter sosyalist devrimlerin bu parçası olan demokratik devrim döneminin açıldığı günümüzde, artık bir görev proletaryanın omuzlarına yüklenmiştir. Diğer bir ifadeyle feodalizmi demokratik bir devrimle ancak ve ancak proletarya tasfiye edebilir. Ve ancak proletarya üretim araçlarını geliştirebilir, onun önündeki engelleri temizleyebilir.

Çağımızdaki yarı-sömürge/yarı-feodal toplumsal yapılanmalarda burjuvazi ne devrim yoluyla ne de prusya usulü bir geçişle kapitalizmi hakim hale getirebilir. Zaten emperyalizmin hakim olduğu koşullarda yarı-sömürge ülkelerde içbaşkalaşımın (juncker-Prusya usulü) maddi koşulları söz konusu olamaz.

Emperyalizm girdiği ülkelerde kısmen, kendini yeniden-üretme gereksinmesinden dolayı feodalizmi çözer ama onu tasfiye etmez. Ülkede varolan kapalı ekonomiyi derinden etkiler ama yerli üretim sanayisini de acımasızca yıkar. Emperyalizm bir taraftan böylesi bir işlevi yerine getirirken, diğer taraftan da feodal ve en geri sınıflarla ittifak kurar. Hiç bir zaman onunla zorunlu olmadıkça-çatışma yoluna gitmez. Onun yarattığı komprador-kapitalizmin temsilcisi komprador burjuvazi, ise yeniyi temsil eden bir kapitalist sınıf niteliğinde değildir. Elindeki sermaye bağımsız sınıai sermaye olmadığı için ve bu temeller üzerinde oluşmadığı için ülkede feodalizmi tasfiye edemez ve bütün mülkiyet biçimlerini kendine göre şekillendiremez onun sermayesi zaten aracılık ve tefecilikten doğmuştur ve palazlanmıştır. Üretim şekli ise tüketime yöneliktir, Üretime dönük üretim potansiyeline sahip değildir. Komprador burjuvazi, feodal sınıflarla birlikte devrimin baş hedefi durumundadır.

Emperyalist burjuvazi, sömürgelerde yerli kastları veya yarı-sömürgelerdeki, kendisinden, sömürü politikasının daha az pahalıya mal olması ve daha az kanlı olması bakımından yararlanabildiği egemen sınıfları elde etmeyi genel olarak başardı. Artık proletarya görevini bilince çıkararak bu tip ülkelerde emperyalist ve feodal sömürüye son bir kez, son diyebilmek için tüm emekçi kesimlerle ittifak ölçüsünde hareket etmelidir! Yarı-sömürge ülkelerinin siyasi ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarının tek yolu budur.

Çağdaş sendikacılığın bir başka versiyonu: "sınıf ve kitle sendikacılığı", ya da orta yolculuğun çağdaşlaşması üzerine !

" Sınıf ve Kitle Sendikacılığı" bir ifade tarzı olarak belirli bir özü yansıtır. Bu kavram arkasında gizlenen anlayış, burjuvazinin ideolojik damgasını taşımaktadır ve sınıf uzlaşmacılığına, sınıf işbirliğine ve sınıf sendikacılığın- dan sapkınlığa dayanan bir anlayıştır.

Bugün, gerek işçi, gerekse kamu emekçileri sendikaları içinde, sürece yön veren sendikal anlayışlar konusunda, kavram kargaşası yaşanmaktadır. Bu kargaşa, kavramları yersiz kullanmanın ötesinde; sınıf bakış açısından uzak kavramların nitelikleri ters yüz edilerek ve çarpıtılarak işçi sınıfı ve kamu çalışanlarının bilincinde önemli tahribatlar yaratacak şekilde sınıfın gündemine sokulmasıdır. Bilinmektedir ki, her kargaşa, kitlelerin bilincini karartmanın, ortalığı sis perdesine bü-ründürmenin yoludur. Özellikle de ideolojik alanda, kavram kargaşaları yaratmak son tahlilde burjuva ideolojisi-ne hizmet ettiği gibi, burjuvazide bizzat kavramlar üzerinde tahribatlara girerek ve kargaşalar yaratarak, ideolojik etkisini yayma ve pekiştirme uğraşındadır. Dolayısıyla kavramları yerli yerine oturtmak; berrak, duru ve net bir biçimde tanımlamak gerekir. Bu, hem burjuvazi-nin bu etkilerini kırma, hem bu yöndeki uğraşlarını boşa çıkarma, hem de mücadelenin sağlıklı ve doğru bir zeminde sürdürülmesinin koşuludur.

Burjuva ideoloji, yaşamın her alanına, her zerresine çıkarları gereği müdahalede bulunmaktadır. Sendikalar-da bu olgunun kapsamı içindedir. Buradaki asıl çabanın sınıf mücadelesini gerçek rotasından çıkarıp, bunu iktidar perspektifinden uzak sadece akademik, ekonomik-demokratik muhtevaya hapseden bir anlayışla geliştiğini söylemek gerekir. Sınıf mücadelesinin engin deneyimleri bize şunu öğretmiştir ki; iktidar perspektifinden yoksun her mücadele ve her bakış açısı egemen sınıfların "hoşgö-rüsü" ne mazhardır. Bu gerçek sendikalar açısından daha bir genel geçerliliğe sahiptir.

Sendikal örgütlenme ve mücadele sınıf mücadelesi-

nin can alıcı konusudur. Sınıf mücadelesinin şiddetli ya da zayıf sürdürüldüğünün ip uçları sendikal yapı ve anlayışlarda saklıdır.

Sınıf mücadelesini özünden saptırmak ve uysal bir çocuk haline getirmek yönünde tarihi deneyimlere sahip olan burjuvazi, sınıfın kendi kurtuluşunda önemli kilometre taşlarından biri olan sendikaları elbette boş bırakmamıştır. Sendikaların sınıf örgütü olma özelliğini, kendiliğinden sınıftan kendisi için sınıf olma özelliğini saptırmaya çalışmıştır ve çalışmaktadır. Sendikaların amaç değil, sınıfın iktidar mücadelesinin araçlarından biri olma özelliğinin üzerini örtmeye çalışmıştır ve çalışmaktadır. Sendikaların sınıfın partisi ile olan örgütsel bağımsızlık-ideolojik bağımlılık ilişkisini yadsıyıp onu, "ideolojiler üstü" olarak kavratmaya çalışmıştır ve çalışmaktadır.

Kısacası, sınıfın sendikal yapılanmasını-örgütlenmesini-mücadelesini özünden saptırmak, içini boşaltmak ve adeta bir Toplu-İş Sözleşmesi (TİS) kulübüne dönüştürmek görevi vardı burjuvazinin. Bu görevini dönem dönem kendi eliyle kurdurduğu sendikalarla ya da sendikal önderliklerle yaptığı gibi, dönem dönemde kendi iradesi dışında gelişen sendikal örgütlenmelere ideolojik müdahalelerle gerçekleştirmektedir.

İşte sınıf perspektifi proleter görüşten yoksun küçük burjuvazi bu konuda bulunmaz nimettir. "Duygusal ve iyi niyetli" küçük burjuvazinin düzene karşı oluşan tepkisel çıkışları, yaşamın birçok alanında olduğu gibi, sendikal alanda da ifadesini bulmaktadır.

Bugün genel anlamıyla dünya da ve ülkemizde iki yanlış sendikal akım bulunmaktadır: Birincisi; kitlelerin geri bilincine denk düşen bir perspektifi rehber edinen anlayıştır. Bu anlayış sendikaların işlevini ekonomik istemler ve bu temeldeki mücadele ile sınırlandırmaktadır. Bu özü itibarıyla ekonomizmdir. Ekonomizm ise sendikayı TİS'le sınırlar. Sendikanın görevini TİS yapmak olarak görür; siyaseti ise partilerin yapacağını kestirip atar. Ekonomiye ve siyaseti bir birinin karşısına koyar, birbirinin alternatifi haline getirir.

Bu anlayış sahiplerine göre ekonomi arada, siyaset bu taraftadır. Ve bunlar nedenlerle değil sonuçlarla ilgilenir, dolayısıyla mücadelesini sonuçlar üzerine verir. Neden TİS yapmak zorundayız? TİS'i doğuran nedenler nedir? vb. bunları açıklamaz. Kitlelerin bilincini bu yönde karartır.

İkincisi: sendikalara doğrudan ve tek başına siyasi iktidarı alma aracı olarak bakan anlayıştır. Sendikaları sınıfın partisi yerine koyar. Böylece sınıfın iktidar mücadelesinde partiyi yadsır. Bu anlayış sınıf mücadelesinin bü-tünselliğini, sınıfın partisi ile sendikalar arası ilişkileri anlayamaz.

Bu ikinci anlayış, gerek dünya da ve gerekse ülkemizdeki sendikal örgütlenmeler içinde tali plandaki tehlikedir. Bugün için esas tehlike birinci akımdan ve onun türevlerinden gelmektedir.

Birinci akım bugün kendini "Çağdaş Sendikacılık" olarak tanımlamaktadır. Bu akım (Çağdaş Sendikacılık), emperyalist tekellerin öz çocuğudur. Emperyalizmin, sömürgelerinde, yarı-sömürgelerinde gelişmekte olan sınıf mücadelesini sendikal alanda kendi potasına almanın ifadesidir. Kısaca "çağdaş kölecilik" olarak adlandırılabilir bu akım, sınıf mücadelesinin bittiği, toplumsal mutabakatın zorunluluğu, barış içinde yaşama... gibi sınıf uzlaşmacısı görüşleriyle sendikal alanda yerini almıştır. Bu anlayışın esas hedefi, sömürünün ortadan kaldırılması değil, barış içinde bir sömürü ortamının

sürdürülmesidir.

Çağdaş köleciliğin sınıf kökeninde karşı-devrimci burjuvazi vardır. Yani, doğrudan burjuvazi tarafından, burjuva dünya görüşünün sendikal alanda örgütlenmesidir. Sınıf mücadelesi pratiğinde bu gayet açık olarak görülebilmektedir. Ancak böyle bir görünüş iyi bir şeydir. Neden? Çünkü gelişmeler açık ve nettir. Anlayış, kendini hiç şüpheye yer bırakmayacak şekilde ifade etmektedir; sınıf mücadelesindeki yeri bellidir. Düşman bu alanda boyuyla posuyla karşınızda durmaktadır. Sınıf savaşımında bu bir avantajdır. Bunu görüp, buna göre çarelerini düşünür, kendinizi hazırlayabilirsiniz. Oysa esas tehlike sınıfın kendi tarafında, kendisinden yana "görünen" anlayıştır. Aşağıda bunu daha yakından göreceğiz.

Sınıf mücadelesinde "orta yolcu"luk ve sendikalardaki görünümü!

Sınıf mücadelesinde "orta-yolculuk" küçük-burjuvazinin ideolojik bir versiyonudur. Bu düzene duygusal tepki temelinde ve "iyi niyet" düzeyinde mücadele ettiğini ileri süren küçük-burjuva orta-yolculuğu ideolojisi ve mücadelesi sınıf mücadelesinde tutarsızlıklar gösterir. Sınıf perspektifinden yoksunluk (proleter perspektif yoksunluğu) yaşamın her alanındaki mücadelede eksiklikleri, zaafı içerir. Sapmalar ve yalpalamalar onun doğası gereğidir. Küçük-burjuva ideoloji sınıf mücadelesinin seyrine bağlı olarak kimi kez burjuva ideolojiden, kimi kezse proleter ideolojiden etkilenir. Ama genel anlamda sınıf mücadelesinde orta yol izleme politikası (politikasızlığı) hakimdir. Bu ideoloji ve tutum diğer bir anlatımla "ne şiş yansın ne kebab" mantığıdır.

Sendikal alanda bu ideoloji kendini nasıl ifade eder?

En önemli özelliği kavram kargaşası yaratmadır. Net, açık ve duru bir bakıştan ve tavır alıştan yoksundur. Kavram kargaşalığı onun varlığının temelini oluşturur. Çünkü kavramlar netleştikçe saflarda netleşir: proletarya oradadır, burjuvazi burada... Bu durum ise onun işini zorlaştırır... ortada kalmanın sıkıntısını yaşar; terler, afakanlar basar. Hemen yeni kavramlar bulma yolunu tutar. Berrak suyu bulandırır ve o bulanık su içinde yaşam bulur. Yeni kavramlar yaratmayı tutarsızlığın çaresi olarak görür. Ne yapar? Örneğin, sınıfın tanımını üzerinde kelime oyunlarına girer, sözcük anlamı üzerinde oynar. Sınıfın kitleyi içerdiği gerçeğini yadsır, anlamını boşaltır. Sınıfı kitleden (sözcük anlamıyla) koparır ve ayrı ayrı yerlere koyar. Ona göre sınıf oradadır, kitle öte yanda (??)

Örneğin "Tarihsel olarak belirlenmiş bir üretim sistemi içindeki yerlerine ve üretim araçları ile olan ilişkilerine (bu ilişkiler daha çok yasalarla saptanmış ve körünmüştür), toplum içindeki iş örgütlenmesinde oynadıkları roller ve dolayısıyla toplumsal zenginlikten paylarını almada başvurdukları yollara ve elde ettikleri payın büyüklüğüne göre birbirinden ayrılan geniş insan gruplarına sınıf denir.

"Sınıflar öyle insan gruplarıdır ki, bir grup belirli bir sosyal ekonomi düzeni içinde aldığı farklı yer sebebiyle diğer grubun emeğine sahip çıkabilir."

(Lenin) ifadeleri bunlar için bir şey ifade etmez. Sınıf sözcüğü kitleyi ifade etmiyormuş gibi ve birbirlerinin alternatifiymiş gibi davranır. Sınıfı, apayrı bir avuç insanmış gibi düşünür.

Sınıf, bir avuç proleterdir ve oradadır

Kitle, bir yığındır ve karşı yandadır

Sınıfı bir bütün halinde düşünmez. Sonra bunları alır kaynaştırır ve sendikal alanda "Sınıf ve kitle sendikal anlayışı" kavramını ortaya atar.

İşte bugün, sendikal alanda büyük bir kesimin "bizde savunuyoruz" dedikleri sınıf ve kitle sendikacılığı anlayışı küçük-burjuva orta yolculuğunun piyasaya sürdüğü ve bayraklaştırdığı bir anlayış olarak önümüzdedir. Bu anlayış teşhir olmuş olan Çağdaş Sendikacılığın günümüz ve gelecek sürecinin ta kendisidir ve yeni bir versiyonudur. Şöyle de denebilir: "Çağdaş"ların sınıf mücadelesi içinde henüz teşhir olmamış yanının ifadesidir.

Bilimsel bir gerçek olan Sınıf Sendikacılığı'nın karşısına "Kitle Sendikacılığı" kavramını oturtarak, sözde bu ikisinin birlikteliğinin ifadesi olarakta ikisini kaynaştırıp "Sınıf ve Kitle Sendikacılığı" kavramını üretenler, tarihsel ve bilimsel gerçeklerin, sendikaların bizzat kitle örgütleri olduğunu ortaya koyduğunu görmezden gelmektedir. "Kitle sendikacılığı" olgusu zaten sendikal mücadele içinde bilimsel olarak yer almamakta, ancak ekonomizmin ideolojik yansımalarının bir ifadesi olmaktadır. Bu, gerek bugün gerekse geçmişte böyle olmuştur. Bunun başına Sınıf sözcüğünü eklemekle yeni bir kavramın ortaya atılması özünde anti-bilimsel bir davranış biçimi olduğu gibi, bu aynı zamanda maksatlı bir kavram üretimidir de!

"Kitle Sendikacılığı" anlayışı nereden gelmektedir?

Özellikle 1976 yılında DİSK'in 6. genel kurulunda ortaya atılan bu anlayışın Fransa'dan ithal edilen ve o zamanki Fransız sendikalarında hakim olan bir sapmanın ülkemiz koşullarında ve sendikal hareketinde ikame ettirilmesi gerçeğinin altını çizmemiz gerekiyor. Zira bu gerçek gizlenmek istenmemektedir.

Sınıf Sendikacılığı olgusunun dünyada Sovyetler Birliği'ndeki geriye dönüşle birlikte Kitle Sendikacılığı'na evrilmesi olgusu ve eğilimi özellikle Fransız sendikalarında ve 1976'lardan itibaren de ülkemizde söz konusu olmaya başlamıştır. Sovyetler Birliği'ndeki geriye dönüşün dünya da yarattığı kaos, bilimsel bakıştan yoksun küçük-burjuvazinin olayları ve olguları açıklayamamasıyla birlikte sendikal alanda da kendini ortaya çıkarmış ve bu alanda yeni arayışların gündeme gelmesini sağlamıştır.

İşte Sınıf Sendikacılığı olgusunda bu değişime koşut olarak biçim değiştirmiş, burjuva ideolojisinin dünya çapında ileri atılımı sendikal alanda yeni kavramların çıkartılmasına zemin oluşturmuştur. Sınıf Sendikacılığı'nın artık gerçekliğini yitirdiğini(!)den yola çıkılarak Kitle Sendikacılığına sarılmıştır. Ancak küçük-burjuvazinin ihtilalcı ruh hali devrimci tepkilerini ifade etmede Kitle Sendikacılığı'nın teşhir olmuş halini değil, Fransız uzlaşmacılığının başka biçimi olan Sınıf Sendikacılığı kavramlarına sarılmakta bulmuştur yolunu.

Özellikle "sınıf bilinci" olgusu ile "sosyalist bilinç" olgusunu karşı karşıya getirme ve farklı şeylermiş gibi bir eğilime sahip olan bu anlayış, "sınıf bilinci"ni sendikalara, "sosyalist bilinci" partilere has iki karşıt görüşmüş gibi algılamakta ve savunmaktadır. Böylelikle sosyalist bilince sahip proleterlerin sendikalardan uzak kalması gerektiği, parti içinde olması gerektiği savı ileri sürülmüş, sendikalardaysa "sınıf bilinci" almış insanların bulunması gerektiği savlanmıştır. Böylelikle şöyle bir ayırım ortaya konmaktadır:

Sınıf başka Kitle başkadır.

Siyaset başka Sendika başkadır.

Sosyalist Bilinç başka Sınıf Bilinci başkadır ve birbirlerinden bağımsızdır. Ne büyük çarpıtma ve kargaşa!

Böylesi bir ayırımlar silsilesi yaratılarak, anti-bilimsel yaklaşımlar sergilenmektedir. Sınıf bilincine varmış bir proleterin sosyalist olmayacağı ve olmayacağı savlanarak sendikaların kitle örgütleri olması gerektiği (sanki başka birşeymiş gibi), bu yüzden de sosyalistlerin fazla sesini çıkarmaması gerektiği, eğer istiyorlarsa gidip partilerde siyaset yapabilecekleri öne sürülmüştür.

Bu şöyle de yorumlanabilir: Bu anlayış savunucularına göre **Kitle Sendikacılığı** her görüşten (komünist, faşist, gerici, katolik, sosyal demokrat vb.) insanın aynı çatı altında yer alması (yani çeşitlilik)dir. **Sınıf Sendikacılığı** ise sadece belirli bir dünya görüşüne (örneğin sadece sosyalist işçilerin vb.) sahip kimselerin içinde yer aldığı ve yönetiminde bulunduğu örgütlenmeler şeklinde ifade edilmektedir. Bu anlayış, sınıf sendikacılığının dil, din, ırk, renk, cins, mezhep, düşünce ayrımını yapmadığı gerçeğini ve işçi sınıfının genel çıkarlarını savunan bir anlayışla geliştiği gerçeğini yadsımaktadır. Böylelikle bu anlayış, gerçeklerin tersyüz edilmesidir ve açıktır ki kaba bir demagogidir. Öte yandan bu tutum, bu yönleriyle sosyalistlerin sendikalardan tasfiyesini hedefleyen ve sendikaların bütünüyle burjuvazinin denetiminde örgütlere dönüşmesini isteyen sınıf düşmanı bir tutumdur.

İşte, tüm bu anti-bilimsel kavram karışıklıkları ve görüşler bugün, "sınıf ve kitle sendikal anlayışı" kavramının altını falsasıyla doldurmakta ve beslendiği mecrayı tanımlamaktadır.

Oysa şu bir gerçek ki **Sınıf** sözcüğünün kendisi bir bütün halindeki sınıftır, bunu belirli bir sendikal alana yansıtırsak; iş kolundaki tüm sınıfı kapsamaktadır. Bu noktada seçmeci davranıp, sosyalistleri işçi sınıfından kopuk, onun dışında başka bir sınıf olarak algılamak, hiçbir gerçeğe sığmaz. Yani, sınıf dendiğinde sosyalistleri, kitle dendiğinde de diğerlerini algılamak ya da böyle yansıtmak, hem sosyalistlerle işçi sınıfını karşı karşıya koymakta, hem sendikanın kapsadığı alanı daraltmakta, hem de anti-bilimsel tanımlamalara varmaktadır.

Sınıf sendikacılığı dil, din, mezhep, cins ve düşünce ayrımı yapmadan sınıfın tümünü ifade eder ve onları proletaryanın kurtuluş mücadelesinde zaten kendiliğinden bir sınıf halinde duruştan, kendisi için bir sınıf olmaya sevkeder. Onun hedefi sınıfın iktidar olmasıdır. Ve sendikalarda bu anlamıyla sonuçlara değil, (salt sonuçlara değil) sonuçları doğuran nedenlere karşı mücadeleyi örgütler. Bunu yaparken de dünya görüşü proletarya partisinin görüşüdür. Örgütsel baımsızlığın korunmasından, ama partinin ideolojik ba-

ğimliliğının sürdürülmesinden ve sağlanmasından yanadır. Kısacası, ücretli kölelik sisteminin ortadan kaldırılması mücadelesini verir. Ve sendika olmalarından dolayı da bir kitle örgütüdürler.

"Sınıf ve Kitle Sendikacılığı" bir ifade tarzı olarak belirli bir özü yansıtır. Bu kavram arkasında gizlenen anlayış, burjuvazinin ideolojik damgasını taşımaktadır ve sınıf uzlaşmacılığına, sınıf işbirliğine ve sınıf sendikacılığından sapkınlığa dayanan bir anlayıştır. Bu anlayış özünde sendikal yönetimlere, sınıf mücadelesine dört elle sarılan eylemli etkin bir mücadele sürecini öngören, iktidar perspektifini yadsımayan bir yönetim yerine, "burjuvaziyi anlayabilecek ve sınıf mücadelesi yerine, sınıf işbirliğini ve sınıf uzlaşmacılığını yapabilecek" olan kimselerden oluşan bir yönetim getirme anlayışıdır... "Ve Kitle Sendikacılığı" anlayışı. Ancak bugünkü "kitle sendikacılar"ımız, bu gerçeği hiçte açıkça savunmamaktadırlar. Ve teşhir olma korkusuyla süslü laflarla bunu ifade etmeye çalışmaktadırlar.

Dolayısıyla, sorun salt ifade tarzı ve sözcükler sorunu değildir. Böyle olsaydı, genel "kabul gören" ifadelerden etkilenme şeklinde değerlendirilebilirdi. Oysa yukarıda belirttiğimiz gibi, sorun, çağdaş sendikacıardan ödünç alınan ve içi doldurularak savunulan, ama cesaretle ve açıklıkla dile getirilmeyen sınıf düşmanı bir sendikal anlayışın savunulması ve sınıf saflarına yerleştirilmesidir.

Bugün, "çağdaş" sendikacılar bile artık dillerinin ucuyla da olsa "biz de sınıf ve kitle sendikacılığını savunuyoruz" demektedirler. Bu durum, kendi teşhir olmuşluklarını yeni kanallarda ifade etmelerinin zorunluluğunu onlara dayatmalarındandır. Böylece çağdaşlar, yeni versiyonlarına doğru bir eğilim içindedirler.

İkiz kardeşini bulmanın heyecanıyla onun kollarına atılan çağdaşlar, kendi teşhir olmuşluklarını "Yeni" kardeşlerini öne sürerek gidermeye çalışacaklardır.

"Yeni çağdaşlar"sa her zamanki yalpalanmalarını ve birazda eski çağdaşların teşhir olmuşluğundan ve kendi kollarına atılmalarından tedirgin vaziyette, olası bir yeni sözcükler oyununa girişeceklerdir. Ne ki, sözcüklerle oynayıp avunmak ve sınıf mücadelesinde proleter anlayışı karartmak mümkün değildir ve olmayacaktır.

"Sınıf ve Kitle Sendikacılığı" anlayışıyla orta yolcularımız; geniş ifadesiyle orta yolculuk "çağdaş"laşmaktadır. Bizden de hayırlı olsun (??) demek kahıyor!

Tüm gerçekler ışığı altında, "sınıf ve kitle sendikacılık" anlayışı reddedilerek, savunmamız gereken ifade tarzı: **Sınıf Sendikacılığı** olmalıdır. Bu, baştan bu yana anlatmaya çalıştığımız tespitlerden dolayı doğrudur.

Sınıf Sendikacılığı, hem biçim ve hem de içerdiği öz olarak doğru bir bakış açısını yansıtmaktadır.

Troçkizmle harmanlanan dogmato-revizyonizmin sefaleti ve Hoca'nın müritlerinin havı dökülmüş incileri (II)

● Proletarya diktatörlüğü ve özgül biçimleri konusunda Mao'nun eseri

*"Önce, köylülerin
'tümü' ile
monarşiye, toprak
sahiplerine, orta çağ
düzenine karşı çıkış
(bu aşamaya dek
devrim burjuvadır,
burjuva-demokratik
tir), sonra, yoksul
köylülerle,
yarı-proleterlerle ve
bütün
sömürülenlerle
birlikte, köy
zenginlerini,
kulakları,
vurguncuları da
içine alan
kapitalizme karşı
yürüyüş (burada
ark sosyalist bir
devrim söz
konusudur)..."
Lenin*

Kapitalist sanayi ve ticaretin devlet kapitalizmi aracılığıyla adım adım sosyalist sanayie dönüştürülmesi realitesini gerisinden seyreden Özgürlük Dünyası, bu iktisadi yeniden şekilleniş üzerinde burjuvazinin de (Kastedilen Çin ulusal burjuvazisidir) "geçiş dönemi" sürecinde bu gerçekle koşutluk halinde adım adım sınıf olarak tasfiye edileceği ama tek tek bireyler olarak yeniden kalıba dökülecekleri Leninist çözümlemeyi de anlama yetisini gösterememiştir.

İşin bu temel cephesinde arabayı çamura saplayan Hocacılarımız pek doğaldır ki, bu iktisadi yeniden şekilleniş güzergahına eşlik eden siyasal cepheyi de çözümlemeye de tıpkı işin iktisadi yanında olduğu gibi Leninizmi revizyonizme uyarlamada bir sakınca görmemişlerdir.

Onlara göre, siyasal nitelik açısından devrimci bir diktatörlük olan, Çin'de Mao'nun öngördüğü demokratik halk diktatörlüğü, burjuvazi, bu diktatörlük kapsamında ele alındığı için "Burjuvazinin yönetimde olduğu bir diktatörlük, burjuva diktatörlüğünün biçimlerinden biri olabilir ancak ve böyle bir diktatörlükle sosyalizme yönelme olanaksızdır." (59)

Onlara göre, Mao, kesintisiz devrim fikrini reddetmiştir.

"Sosyalizme kesintisiz geçiş öngörebilecek bir diktatörlük, ancak işçi sınıfının emekçi sınıflar, başlıca köylülük ile ortak diktatörlüğü olabilir ve sosyalist dönüşümler için bunun da proletaryanın kimseyle, hiç bir sınıfla

59- Özgürlük Dünyası, sayı: 47, s. 46

paylaşamayacağı kendi diktatörlüğüne dönüştürülmesi gerekirken, dört sınıflı diktatörlük fikrinin burjuvazinin 'sosyalizmle bütünleşmesi' fikriyle bağlantılı olduğu ve kapitalizmin tasfiyesini içermeyen bir 'sosyalizm' anlayışını ifadelendirdiği açıktır."(Aynı yer) (abç)

Dahası: "Burjuvazi, Mao'ya göre, işçi sınıfı, köylülük ve küçük burjuvazi ile birlikte devlet yönetiminde yer almak durumunda olan sınıftır ve hiç dışlanmamaktadır."

Özet olarak, Hocacılarımıza göre,

a) Demokratik Halk Diktatörlüğünün dört sınıfı içermesi yanlıştır. Dolayısıyla proyetaryanın ideolojik, politik, örgütsel önderliği altında devrimci sınıfların ittifakıyla oluşmuş olan Çin demokratik halk diktatörlüğü siyasal nitelik olarak devrimci bir diktatörlük olmasına karşın; sınıf ittifakı ve bileşimi açısından taşıdığı farklılık (dört sınıf) dolayısıyla proletarya diktatörlüğünün özgül bir biçimini oluşturamaz ve sosyalizmi amaçlayamaz.

b) Sosyalist dönüşümler için proletarya bu diktatörlüğü "kimseyle", "hiç bir sınıfla" paylaşamaz. Ama aynı diktatörlük (proletarya diktatörlüğü olduğunu söylemiyorlar ama kastettikleri budur) İşçi sınıfının emekçi sınıflarla ortak diktatörlüğüdür de. Dolayısıyla proletarya bu diktatörlüğü öbür sınıflarla hem paylaşır; ve hem de öbür sınıflarla ("kimseyle", "hiç bir sınıfla") paylaşmaz.

c) Çin demokratik halkdiktatörlüğü, proletarya diktatörlüğü yolunda devrimci geçiş biçimlerinden biri değil ve olamaz. Ve özü itibarıyla da proletarya diktatörlüğü değildir.

d) Çin demokratik halk diktatörlüğü, burjuva diktatörlük biçimlerinden biridir.

Ayrıca içinde belirtelim ki, Özgürlük Dünyası, Çin'deki diktatörlükten söz ederken, Mao'nun kendi değımiyle ifade ettiğı demokratik halk diktatörlüğü ifadesini bile kullanmıyor. Kullandığı tek şey, Mao'nun "Yeni demokrasi" devletidir ve "yeni demokratik devrim" ifadesidir.

Genel olarak proletarya diktatörlüğünü ve onun özünü teşkil eden temel gerçeğı kavrayamayan, anlayamayan bir kafa, tutumunu gerçeklere değil, hayallere dayanarak alır. Bu bir.

İkincisi, kararsız ve hatta bazen "tarafsız" müttefiklerine sırtını dönen bir teori, buna uygun bir diktatörlüğe yaslanmak için Marksizmi bayağılaştırmaktan da çekinmez.

Proletarya diktatörlüğü konusunda marksisit teoriyi açıklayarak işe başlalamalı.

Tarih, nasıl ki, tarihsel ve siyasal olarak ilk proleter devlet olan Paris Komününü 1871'de ve akabinde 1917 Şubat, Ekim proleter devletlerini, nihayet ikinci emperyalist paylaşım savaşı içi ve sonrasında başka bir çeşidi: Çin demokratik halk diktatörlüğü biçimindeki proleter devlet biçimini yarattıysa, gelişen tarihsel süreç, **siyasal nitelik olarak devrimci diktatörlük** olan, yani: "merkezi bir devlet iktidarı tarafından yayınlanan bir yasaya değil", "halk yı-

ğınlarının aşağıdan gelen dolaysız girişkenliğine dayanan bir iktidar" olan, ama yalnızca **sınıf ittifakı bileşimi ve sınırları açısından** ve yalnızca "proletaryanın hazırlık ve köylülerle birleşme derecesi" bakımından farklılık taşıyan proleter devlet özlü yeni biçimleri yaratmazlık edemez.

Ancak açıktır ki, dünya devrim deneyimleri tanıtlamıştır ki, proletarya diktatörlüğü yolunda devrimci siyasal geçiş biçimleri başlıca üç biçimde var olmuşlardır:

Birincisi, proletarya diktatörlüğüne doğrudan geçiş olarak: proletarya diktatörlüğü.

İkincisi, proletarya diktatörlüğüne dolaylı geçiş biçimi olarak: devrimci işçi-köylü diktatörlüğü.

Üçüncüsü, proletarya diktatörlüğüne dolaylı geçiş biçimi olarak: demokratik halk diktatörlüğü.

Ne var ki, bu üç varoluş, bu üç devrimci siyasal biçim **öz olarak** aynı kalacaktır: **proletarya diktatörlüğü**.

Lenin'in yıllar önce söylediği gibi, kapitalizmden komünizme sıçrayışta, siyasal geçiş biçimleri geniş bir çeşitlilik göstermekten geri kalmaz. Ne var ki, tümünün özü bir olacaktır.

Oyleyse, proletarya diktatörlüğünden ne anlaşılmalıdır?

Proletarya diktatörlüğü, proletarya devriminin temel içeriğidir. Bu demektir ki, proleter devrimin iç karakter ve anlamı kavranmadan, devrimin temel içeriğini oluşturan proletarya diktatörlüğünün anlaşılması ya da teorik açıklaması olası değildir. Bu bakımdan daha işin başında, proletarya diktatörlüğünün gerek bilimsel açıklaması ve gerekse de diktatörlüğün özünün ve ulusal biçimlenmelerinin anlaşılması açısından, proleter devrimi burjuva devrimden ayırdeden başlıca özellikleri açıklamak yararlı olacaktır.

Burjuva devrim, feodal toplumun içinde kapitalist düzenin hazır biçimleri az-çok varken başlar. Sosyalist devrim ise, bu biçimler yok ya da hemen hemen yokken başlar. Burjuva devrimin ana işlevi, iktidarı alıp, onu mevcut burjuva ekonomisiyle birleştirmekten ibaretken; sosyalist devrimin ana işlevi, yeni bir sosyalist ekonomi kurmaktır. Aynı şekilde, burjuva devrim, iktidar alındıktan sonra son bulur; oysa sosyalist devrim, iktidarın ele geçirilmesiyle son bulmaz, aksine yeni ekonomiyi örgütlendirmek için ancak bir başlangıç sayılır; ideolojik ve siyasal alanda eksiksiz bir mücadelenin sürdürülmesi için henüz işin şafağı sayılır. Nihayet, burjuva devrim, bir sömürücü grubunun yerine, bir başka sömürücüler grubunu geçirir. Oysa sosyalist devrim, tüm sömürücüleri iktidarından alaşağı ederek, eski devlet mekanizmasını parçalayıp, yerine yenisini koyar.

Proleter devrim olmadan, proletarya diktatörlüğü olmadan, eski burjuva ilişkilerinin kökten değiştirilip, yerine yeni sosyalist ilişki ve sosyalist yenden kuruluşun geçirilmesi olanaksızdır. "Ezilen sınıfın kurtuluşu, sadece bir devrim olmadan değil, egemen sınıfın yarattığı devlet aygıtını **yok etmeden de** olanaksızdır." (60)

60- Stalin, Leninizmin Sorunları, s. 144

Proletarya diktatörlüğü sorunu, proleter devletin burjuva devletle, proletarya demokrasisinin burjuva demokrasisiyle ilişkisi sorunudur.

Diktatörlük, doğrudan zora dayanan ve hiçbir yasanın sınırlamadığı bir yöntemdir.

"Proletaryanın devrimci diktatörlüğü burjuvaziye karşı proletarya tarafından zor kullanılarak kazanılmış, zor kullanılarak sürdürülen ve hiçbir yasanın sınırlamadığı bir yöntemdir. (61) Burjuva devlet mekanizması zorla parçalanıp, onun yerine, Engels'in sözleriyle, sözcüğün olağan anlamında artık bir devlet olmayan yenisini koymadan proletarya diktatörlüğü olanaksızdır.

Eskiden sorun şöyle konuluyordu: Proletarya kurtuluşunu sağlamak için, burjuvaziye alaşağı etmek, siyasal iktidarı fethetmek, devrimci diktatörlüğünü kurmak zorundadır. Şimdi sorun biraz başka türlü, konuyor: Komünizme doğru giden kapitalist toplumdaki komünist topluma geçiş 'siyasal bir geçiş dönemi' olmaksızın olanaksızdır; ve bu dönemin devleti de proletaryanın devrimci diktatoryasından başka bir şey olamaz. (62)

En genel anlamıyla proletarya diktatörlüğü: emekçilerin öncüsü proletarya ile proleter olmayan (küçük burjuvazi, köylülük, küçük mülk sahipleri, aydınlar vb.) bir çok emekçi tabakalarının çoğunluğu arasında özel bir sınıf ittifakı biçimidir diyor Lenin. Ama bu ittifakta proletaryanın yönetici rolünün, proletaryanın hegemonyası temel fikrinin hiçbir zaman ve hiçbir koşul altında gözardı edilmesi, görmezlikten gelinmesi ya da bu ilkenin karartılması mümkün değildir.

Proletaryanın ideolojik, politik, örgütsel önderliği ve diktatörlüğün merkezinde oluşu ilkesi, proletarya diktatörlüğünün en yüce ilkesidir.

"Diktatörlüğün yüksek ilkesi, proletaryanın yönetici rolünü sürdürebilmesi için gerekli olan proletarya ise köylü ittifakının desteklemektir." (63)

Proletarya diktatörlüğü konusundaki bu belli-başlı teorik çizgilerden sonra devrimci diktatörlük biçimlerine geçebiliriz.

Burjuva devlet biçimleri son derece çeşitlidir, ama özleri birdir: Bütün bu devletler son çözümlemede, şu ya da bu biçimde, ama zorunlu olarak bir burjuva diktatoryasıdır. Elbette kapitalizmden komünizme geçişte, siyasal biçimler bakımından büyük bir bolluk ve geniş bir çeşitlilik göstermekten geri kalmaz; ama hepsinin özü, zorunlu olarak bir olacaktır: proletarya diktatoryası. (64)

Kapitalizmden komünizme adımlamada, proletarya diktatörlüğü özlü çeşitli siyasal devrimci biçimler olacaktır. Tıpkı burjuva diktatörlüğü özlü burjuva devlet biçimlerinin çeşitliliği gibi.

Farklı ekonomik, toplumsal ve siyasal yapılara sahip ülekelrin devrimlerinin temel içeriğini oluşturan devrimci geçiş biçimlerinin tümünün özlerinin aynılığı dışında, tüm yanlarıyla aynı olması ya da bütünüyle eşitlenmesi düşünülemez.

61- Lenin, Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky, s. 85.

62- Lenin, Devlet ve Devrim, s. 114-115.

63- Lenin, İşçi Sınıfı ve Köylülük, s. 488-489.

64- Lenin, Devlet ve Devrim, s. 56.

Farklı ekonomik, toplumsal, siyasal yapılar ve ulusal biçimlenmeler, proleterya diktatörlüğü yolunda değişik devrimci geçiş biçimlerini öngörecektir.

Bu öngörü başlıca üç biçimde şekillenir.

Enternasyonal proleter devrimi, nitelik ve zaman bakımından birbirinden farklı oluşan bir dizi süreçten oluşur. "saf" proleter devrimleri olduğu gibi, devrimci işçi-köylü diktatörlüğünü öngören devrimler ve de demokratik halk diktatörlüğünü öngören biçimlerde olacaktır.

Bunları sıralarsak:

1) Proleterya diktatörlüğüne doğrudan geçiş olarak proleterya diktatörlüğü.

1917 Ekim'i Sovyetleri, Fransa, İngiltere, Almanya, ABD vb. güçlü üretici güçlere ve yüksek düzeyde merkezleşmiş üretime sahip ülkeler bu tipe örnektir.

Burada "programın başlıca talebi proleterya diktatörlüğüne **doğrudan doğruya** geçiştir." (65) (abç)

2) Proleterya diktatörlüğüne dolaylı geçiş biçimi olarak devrimci işçi-köylü diktatörlüğü.

1917 şubat dönemi Sovyetler, Portekiz, derim öncesi Polonya, Macaristan vb. kapitalizmin gelişmesinin orta düzeyde olduğu ülkeler bu tipe örnektir.

Burada programın başlıca talebi, proleterya diktatörlüğüne doğrudan değil, devrimci işçi-köylü diktatörlüğü biçimiyle **dolaylı** geçiştir.

3) Proleterya diktatörlüğüne dolaylı geçiş biçimi olarak demokratik halk diktatörlüğü.

Devrim öncesi Çin, Hindistan, Türkiye, İran vb. sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde bu tip örnektir.

Burada programın başlıca talebi, proleterya diktatörlüğüne doğrudan değil, demokratik halk diktatörlüğü biçimiyle **dolaylı** geçiştir.

Komünist Enternasyonal programı, geçiş biçimlerine ilişkin şöyle açıklar:

Farklı ülkelerde proleterya diktatörlüğüne geçişin farklı koşulları ve biçimleri şematik olarak üç tipe ayrılabilir. (66) Stalin'de bu geçiş biçimlerinin varlığını programdaki şekle yadsıyıp, "yalnızca iki tipte ülkeden, yani kapitalist ve sömürge ülkelerden söz edilebileceğini dda" edenlere şunları söyler: "Bu yoldaşlar **proleterya diktatörlüğü yolunda devrimci gelişmenin üç tipinin varlığını** çigneyip geçerken haksızdırlar." (67) (abç)

Bilimlidir ki, proleterya diktatörlüğü yolundaki devrimci siyasal geçiş biçimleri özü itibarıyla aynıdır; biri diğerinin daha geri seviyedeki özgül bir şekillenişidir. Lenin'in sözleriyle kapitalizmden komünizme geçişte bir dizi devrimci siyasal biçim olacaktır; yaşam geniş bir çeşitliliği önümüze sürmekten geri kalmaz. Ama bir tek nokta aynı kalacaktır bu çeşitlilikte: Hepsinin özü zorunlu olarak bir olacaktır. Bu öz de proleterya diktatörlüğüdür.

Lenin'le aynı doğrultuyu paylaşan Mao'da yıllar sonra bu marksist teoriyi aynı tonda seslendirecektir. İşte söylediği:

Halk demokrasilerindeki proleterya diktatörlükleri ile Ekim devrimin-

65- Komünist Enternasyonal Programı, s. 75.

66- Komünist Enternasyonal Programı, s. 73.

67- Komünist Enternasyonal Programı, s. 131-132.

den sonra Rusya'da kurulan proletarya diktatörlüğü arasında özde pek fark yoktur. (68)

Proletarya diktatörlüğüne dolaysız geçiş, yalnızca bir sınıfın diktatörlüğüne denk düşerken, proletarya diktatörlüğüne dolaylı geçiş biçimleri birden fazla sınıfın ortaklaşa diktatörlüğüne denk düşmektedir. Gerek devrimci işçi-köylü diktatörlüğü ve gerekse demokratik halk diktatörlüğü bir kaç sınıfın birden ortaklaşa ittifakını, proletarya önderliği altında öngören daha geri seviyedeki proletarya diktatörlükleridir.

Stalin, bu geçiş biçimlerini üç biçimde ele alıp incelerken, Mao, burjuva diktatörlüğü altındaki ülkeleri de inceleyen, bir yanıyla da konumuza açıklık getiren dünyadaki devlet sistemlerini başka bir görüş açısından üç temel şekle sokarak, Stalin'le tam bir uyum göstermektedir.

İşte Mao'nun "Yeni Demokrasi Üzerine" makalesindeki açıklamaları:

...siyasi güçlerinin sınıf özelliklerine göre dünyadaki bir çok devlet sistemi üç temel şekle sokulabilir. 1) Burjuva diktatörlüğü altındaki cumhuriyetler 2) Proletarya diktatörlüğü altındaki cumhuriyetler 3) Bir kaç devrimci sınıfın birleşik diktatörlüğü altındaki cumhuriyetler.

Birinci çeşide, eski demokratik devletler girer. Bugün, ikinci emperyalist dünya savaşının patlamasından sonra, burjuvazinin kanlı askeri diktatörlüğü altına girmiş olan ve girmekte olan bir çok kapitalist ülkede demokrasi-nin izi zor bulunur. Toprak ağalarının ve burjuvazinin ortak diktatörlüğü altındaki bazı ülkelerde bu gruba girer.

İkinci çeşit, Sovyetler Birliği'nde vardır ve doğuşu için gerekli şartlar kapitalist ülkelerde olgunlaşmaktadır. Bu gelecekte belli bir devre için bütün dünyada hakim şekil olacaktır.

Üçüncü çeşit, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin devrimlerinde uygulanması gereken geçici bir devlet şeklidir. Bu devrimlerin her birinin tabii olarak kendine has özellikleri olacaktır, fakat bunlar, büyük benzerliklerin yanısıra bulunan küçük farklılıklardan ibaret olacaktır. Bunlar sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin devrimleri oldukları müddetçe, bunların devlet ve hükümet şekilleri zorunlu olarak esasta aynı, yani bir kaç anti-emperyalist sınıfın birleşik diktatörlüğü altındaki yeni demokratik bir devlet olacaktır.

Stalin'de, Mao'da proletarya diktatörlüğü dışında birden fazla sınıfın ortaklaşa diktatörlüğünü öngören, belli tarihi aşama ve ayrı çerçevede gelişen, farklı ekonomik ve sosyal yapılara tekabül eden devrimci diktatörlük biçimlerini de proletarya diktatörlüğü yolunda, proletarya diktatörlüğü özlü devrimci geçiş biçimleri olarak ele almaktadırlar. Aynı şekilde Lenin de çeşitli devrimci geçiş biçimlerinden söz ederken, özlerinin aynılığına özellikle dik-kati çekmektedir.

Mevcut üç devrimci geçiş biçimi, sınıf temellerinin sınırları ya da sınıf ittifakı sınırları açısından farklılık göstermelerine karşın, siyasal nitelikleri açısından aynı paydayı paylaşırlar.

1903'ten 1917 Şubatına kadar ki Sovyet devriminde, birinci aşamadaki sınıf ittifakı sınırları: İşçi sınıfı artı tüm köylülüktür. Bu aşamada proletarya,

68- Mao Zedung, Sovyet İktisadının Eleştirisi, s. 37.

burjuvaziye etkisizleştirerek, kuvvet yoluyla otokrasiyi ezerek ve köylü yığınlarıyla ittifak kurarak demokratik devrimi gerçekleştirecektir.

1917 Martından 1917 Ekimine kadar ki ikinci aşamanın sınıf ittifakı sınırları: İşçi sınıfı artı yoksul köylülüktür. Bu ikinci aşamada proletarya kuvvet yoluyla burjuvaziye aldedebilmek için küçük burjuvazinin ve köylülüğün kararsızlığını etkisizleştirmek için yarı-proleterlerle ittifak kurarak sosyalist devrimi gerçekleştirecektir.

Aynı şekilde Çin devriminde uygulanan biçimde de, proletarya devrimci sınıfların tümüyle ittifak kurarak, komprador burjuvazi ve toprak ağalarının feodal-faşist diktatörlüğünü altetmiştir. Bu devrimde ve bu devrimin temel içeriği olan demokratik halk diktatörlüğünde sınıf ittifakı sınırları: proletarya artı köylülük artı küçük-burjuvazi artı ulusal burjuvazinin sol kesimidir.

Sovyet devriminde birinci aşamaya denk düşen devrimci işçi-köylü diktatörlüğü, aynı devrimin ikinci aşamasına denk düşen proletarya diktatörlüğü ve de Çin vb. ülke devrimlerinde uygulama alanı bulan demokratik halk diktatörlüğünün üçünde sınıf ittifakları açısından farklılık göstermesine karşın, siyasal nitelik olarak halk yığınlarının aşağıdan gelen doğrudan doğruya devrimci zorlamasına dayanan iktidar olarak şekillenmeleri bakımından bir ve aynı özellikleri içerirler.

Düşüncelerimize tanıklığı açısından Lenin'e baş vuralım istiyoruz. Dinleyelim:

Önce, köylülerin 'tümü' ile monarşiye, toprak sahiplerine, orta çağ düzenine karşı çıkış (bu aşamaya dek devrim burjuvadır, burjuva-demokratiktir), sonra, yoksul köylülerle, yarı-proleterlerle ve bütün sömürülenlerle birlikte, köy zenginlerini, kulakları, vurguncuları da içine alan kapitalizme karşı yürüyüş (burada arık sosyalist bir devrim söz konusudur) **Birincisiyle ikincisi arasında bir tür Çin setti çekmeye kalkmak, proletaryanın hazırlık ve köylülerle birleşme derecesinden başka bir sınır koymak, Marksizmi iyice tahrif etmek, işe yaramaz hale getirmek, onun yerine liberalizmi koymak demektir.** (69) (abç)

Demek ki, devrimci işçi-köylü diktatörlüğünün temel içeriğini oluşturduğu birinci aşamanın devrimiyle, proletarya diktatörlüğünün temel içeriğini oluşturduğu ikinci aşamanın devrimi arasında "proletaryanın hazırlık ve köylülerle birleşme derecesi" dışında bir fark, bir ayırım, yerin göğe uzaklığı kadar bir uçurum koymak Marksizmi tahrif eden akıl almaz bir alıklık örneğidir.

Devrimci siyasal geçiş biçimlerinin özlerine gelince.

Her şeyden önce, bu sorunun açıklığa kavuşturulmasının yolu, ilk proleter devrimin, 1871 Paris Komünü deneyiminin temel hareket noktası olarak ele alınmasında yatar.

Komün'ün yarattığı yeni devlet tipine ve onun özüne ilişkin düşüncelerini, Lenin "Devrimimizin Yarattığı Yeni Devlet Tipi" adlı makalesinde burjuva devlet tipiyle karşılaştırmalı olarak açıklar.

Lenin'e göre, işçi, asker, köylü vekilleri sovyetleri yeni bir devlet tipini

69- Lenin, Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky, s.151.

temsil etmektedir. Oysa en gelişmiş burjuva devlet tipi, parlamenter demokratik cumhuriyettir. Ve bu cumhuriyette iktidar parlamentoya aittir. Sürekli ordu olsun, polis olsun pratik olarak geri alınamaz görevlerinden. Halkın üstüne konmuş memurlar topluluğu da bu tipin bir özelliğidir.

Oysa 19. yüzyılın sonlarından sonra, gelişen süreç, sınıf mücadelesinin özgün ve yeni koşulları demokratik devletin yeni bir tipini, üstün bir biçimini, yani "artık terimin gerçek anlamında bir devlet olmayan" bir devleti varlaştırıyordu. Yeni ve özgün ve üstün özelliği olan bu devlet: "halktan ayrı ordunun ve polisin yerine, halkın kendisinin, doğrudan ve dolaysız silahlanmasını geçiren Paris Komünü tipi bir devlettir."

Lenin'in kendi sözleriyle "Rus devriminin 1905 ve 1917'de kurmaya başladığı devlet, işte bu tipte bir devlettir."

Lenin, bu yeni devlet tipini açıkladıktan ve bu yeni biçimi Rus devriminin 1905, 1917'de Sovyetlerde kurmaya başladığı devlet biçimiyle aynı tipte bir devlet olduğunu tanıtladıktan sonra, komün'ün özünü tam bir açıklıkla izah etmektedir. Lenin "İktidarın İkiliği Üzerine" adlı makalesinde bu yeni devlet tipini çok daha ayrıntılı tahlil ederek, 1917 Sovyetlerinin özelliklerini, Sovyet geçici hükümetinin özelliklerini ve bu yeni devlet biçimiyle ilk devlet biçimi olan Paris Komünü biçimi arasındaki somut bağı ve temeli ve dolayısıyla, özü şöyle açıklar:

İktidarın ikiliği neye dayanıyor? Geçici hükümetin, **burjuvazi** hükümetinin yanında, henüz güçsüz tohum durumunda, ama genede gerçek, sözgötürmez ve büyüyen bir varlığı olan **bir başka hükümetin**: işçi ve asker vekilleri Sovyetlerinin kurulmuş bulunmasına.

Bu ikinci hükümetin sınıf bileşimi nedir? Proletarya ile (asker üniforması altındaki) köylülük. Siyasal niteliği nedir? Devrimci bir diktatörlük, yani merkezi bir devlet iktidarı tarafından yayınlanan **bir yasaya değil**, ama doğrudan doğruya devrimci bir zorlamaya, halk yığınlarının aşağıdan gelen dolaysız girişkenliğine dayanan bir iktidar. Bu iktidar, alışılmış tipteki parlamenter burjuva demokratik bir cumhuriyette genellikle varolan ve ileri Avrupa ve Amerika ülkelerinde şimdiye değin üstün gelen iktidardan bambaşkadır. İşin özü burada olmakla birlikte çoğu kez unutulana yeterince düşünülmeyen bir şeydir bu. **Bu** iktidar 1871 Paris komünü ile **aynı tipte** bir iktidardır ve başlıca belirtici özellikleri de şunlardır: 1) iktidar kaynağı, bir parlamento tarafından daha önce tartışılmış ve onaylanmış bir yasa değil, ama halk yığınlarının dolaysız, yerel, aşağıdan gelen girişkenliği, yaygın bir deyim kullanmak gerekirse, dolaysız bir 'zorlama'dır.; 2) halktan ayrı ve halka karşı kurumlar olan polis ve ordunun yerine, tüm halkın doğrudan silahlanması geçmiştir; bu iktidar altında, kamu düzeninin korunmasını silahlı işçiler ve köylüler, silahlı halk **kendileri** gözetirler; 3) memurlar topluluğu da, bürokrasi de halkın dolaysız iktidarı ile değiştirilmiş, ya da hiç değilse, özel bir denetim altına konmuştur; yalnızca görevler seçimle gelinen görevler olmakla kalmaz, ama basit vekiller (mandataris) durumuna getirilmiş görevlilerde (titulories), halkın ilk isteği üzerine görevden alınabilir (revocable) durumundadırlar; bunlar, yüksek maaşlı 'arpalıklar'da yararlanan ayrıcalıklı burjuva bir topluluk olmaktan çıkıp, maaşları iyi bir işçinin alışılmış ücretini

geçemeyen 'özel bir sınıf' işçi durumuna gelirler.

Özel bir devlet tipi olarak Paris komününün **özü** işte burada ve **yalnızca** buradadır. Plehanov'lar (Marksizme ihanet etmiş bulunan mahut şöenler), Kautsky'ler (merkez'ciler, yani şöenizm ile Marksizm arasında bocalayan kişiler), ve genel olarak bugün egemen olan bütün sosyal-demokratlar, sosyalist-devrimciler ve benzerleri, işte bu özü unutmışlardır. (70)

Peki Paris Komünü neydi?

Yanıtı Engels'ten: "Eh peki, baylar, bu diktatörlüğün neye benzediğini bilmek ister misiniz? Paris komününe bakınız, Paris komünü, proletarya diktatörlüğü idi." (71)

Lenin, çok açık bir biçimde Sovyet iktidarının yeni ve canlı pratiği ile, Paris komünü arasındaki bağı hiç bir muğlaklığa ve revizyonist çarpıtmaya meydan bırakmayacak şekilde ortaya koyuyor.

Proletarya diktatörlüğünü amaçlayan, devrimci siyasal geçiş biçimlerinin hepsi aynı öze sahip midir sorusuna verilecek yanıt evettir. Evettir çünkü, her üç diktatörlükte, Paris komününün özüne temel teşkil eden özellikleri kendi bağrında taşımaktadır. Gerek iktidarın kaynağının parlamento tarafından onaylanmış bir yasa ile değil, halkın tabandan gelen dolaysız bir zorlamasına dayanması, gerek halktan ayrı polis ve ordunun yerine, halkın kendisinin dolaysız silahlanması geçirilmesi ve gerekse, bürokrasi ve memurlar topluluğunun halkın dolaysız iktidarı ile değiştirilmiş olması ve bunun yerine görevlerin seçime belirlenmesi ve halkın isteğine bağlı olarak seçime gelen görevlilerin tekrar aynı yolla görevden alınması gibi temel özellikler, her üç diktatörlükte de vazgeçilemez özelliklerdir.

İster, bir sınıfın diktatoryasına dayanan proletarya diktatörlüğü olsun, isterse birden fazal sınıfın diktatoryasına dayanan daha geri seviyedeki proletarya diktatörlüğünün özgül biçimleri olan devrimci işçi-köylü diktatörlüğü ve demokratik halk dimktatörlüğü olsun, her üçünde de Paris komünü deneyiminden çıkartılan ve komünün özünü oluşturan özellikler bütünüyle mevcuttur ve aynıdır.

Demokratik halk diktatörlüğündeki sınıf ittifakı sınırının genişlemesi, yani, proletaryanın köylüler ve ulusal burjuvaziyle birleşme derecesi, bu diktatörlüğün özünde bir değişikliğe yol açmaz. Sınıf ittifakı çemberinin daralması ya da genişlemesi, öze ilişkin bir sorun değildir. Nitekim, bu daralma ya da genişleme öze tekabül eden üç özelliğin varlık-koşulunu ortadan kaldırmaz.

Bu demektir ki, devrimci siyasal biçimlerin özlerine temel oluşturan temel özelliklere ilişkin tartışmanın mihenk taşı, bu özellikler ya da bu özellikler etrafında yoğunlaşan ama, bu sınırlar içindeki sorunlar oluşturur.

Devam edelim.

Ve şimdi devrimci diktatörlüklerin zorunlu olmayan konusuna geçelim.

Kabu etmek gerekir ki, sömürücüleri ayrıcalıklarından yoksun bırakma konusu **yalnızca bir Rus** sorundur ve genel olarak proletarya diktatörlüğünün bir sorunu değildir; derken Lenin, tam da günümüzde polemik konusu

70- Lenin, Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi, s. 17.

71- Marx, Engels, Seçme Yapıtlar (2), s. 226.

haline getirilen, ama proletarya diktatörlüğünün genel bir sorunu olmayan önemli bir soruna açıklık getiriyordu. Ne var ki, Marksist etiketli revizyonist, revizyonist-Troçkist kesimler yıllar önce Lenin tarafından açıklığa kavuşturulan ve hatta Kautsky ile polemik konusu haline gelen bu sorunda, Lenin'in tüm tanıtlamalarına karşın, bir bardak suda fırtına koparmaktadırlar.

Sorunumuzu açıklığa kavuşturmak ve tanıtlamak için yığınla malzeme bolluğu var.

İşte onca malzeme bolluğu içinde birkaç kanıt:

Birinci kanıt: Kabul etmek gerekir ki sömürücüleri ayrıcalıklarından yoksun bırakma konusu **yalnızca bir Rus** sorunudur ve genel olarak proletarya diktatörlüğünün bir sorunu değildir, ... teori yani demokrasinin ve diktatörlüğün sınıf temellerinin genel olarak (özel olarak bir ulus için değil) usa vurulması, ayrıcalıklar gibi özel bir konunun değil, genel bir sorunun işlenmesi yoluyla yapılmalıdır. Yani sömürücülerin alaşağı edildiği ve onların devletinin yerini sömürülenlerin devletinin aldığı tarihsel dönemde, **zenginler için, sömürülenler için demokrasinin korunup korunmayacağı** sorunu üzerinde durulmalıdır.

İkinci kanıt: Paris komünü örneğini biliyoruz, Marksizmin kuruclarının bununla ilgili olarak bütün söylediklerini biliyoruz. Bu malzemeye dayanarak örneğin ben broşürümde demakrasi ve diktatörlük sorununu inceledim. **Devlet ve İhtilâl** Ekim devriminden önce yazılmıştır, oy hakkının sınırlanması konusunda **hiçbir şey söylemedim**. Şimdi söylemek gerekir ki, ayrıcalıkların sınırlandırılması sorununa, Rus devriminin **özel koşulları** ve devrimin gelişmesinin **özel yolu** incelenerek yaklaşmak gerekir. Bu ileride bu broşürde yapılacaktır. Ama ileride Avrupa'da çıkacak proleter devrimlerin hepsinin, ya da çoğunluğunun mutlaka burjuvazinin ayrıcalıklarını sınırlandırmayı gerektireceğini şimdiden güvenceli görmek bir yanlışlık olur. Belki de bir sınırlandırma olabilir. Belki de savaştan sonra ve Rus devrimi deneyiminin ardından böyle olacaktır. Ama bu diktatörlüğün uygulanması için **mutlaka gerekli değildir**; 'diktatörlük' kavramının **kaçınılmaz** bir özelliği değildir, tarihsel ve sınıfsal 'diktatörlük' kavramında **mutlaka** bulunması gereken bir koşul değildir.

Üçüncü kanıt: Kapitalizmin ulusal özellikleri ne olursa olsun, sömürücüleri demokrasinin şu ya da bu biçimde sınırlandığı (tamamen ya da kısmen) ortadan kaldırıldığı ülkelerde bu sorun, şu ya da bu kapitalizmin, şu ya da bu devrimin ulusal özellikleri sorunudur. (72)

Demek ki, sömürücülerin ayrıcalıklarından yoksun bırakılması sorunu, demokrasinin dışında tutulup tutulmayacağı sorunu proletarya diktatörlüğünün kaçınılmaz bir özelliği, zorunlu ve gerekli bir koşulu değildir. Proletarya diktatörlüğü ile sınırlandırmayı özdeş tutmak, sınırlandırmayı diktatörlüğün varlık koşulu olarak görmek, M-L'i iğdiş etmek, dolayısıyla Marks'ın Paris komünü, Lenin'in Ekim Devrimi dönemi ayrıcalıklar konusundaki öğretilerini görmezlikten gelmek demektir. Bunun da ötesinde, Lenin'in Kautsky ile proletarya diktatörlüğüne ilişkin girdiği tarihsel ve teorik önemi yadsınamaz büyüklükteki polemliğini yadsımak anlamına gelir.

72- Lenin, Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky, s. 104-106.

Paris Komünü gibi, ilk proleter devrim döneminde burjuvazinin ayrıcalıklarından bütünüyle arındırılması, demokrasiden bütünüyle dışlanması vb. sınırlandırmalar yoktur. Komün'de işçilerin yanında burjuva cumhuriyetçiler ile küçük burjuvalar da bulunmaktadır. Dahası, Marks'ın deyimiyle Komün çeşitli ilçelerden gelen genel oy hakkıyla seçilmiş üyelerden oluşmaktadır. Burjuvazinin oy hakkı sınırlandırılmamıştır, seçilme hakkı da dahil. Tüm bunlara karşın, Komün, yeni bir devleti, proleter devleti yaratmıştır. Zira, ayrıcalıklar "diktatörlüğün zorunlu özelliği, gerekli koşulu bir sınıf olarak sömürücülerin **zorla** baskı altına alınması" gibi diktatörlüğün vazgeçilemez özelliğini karartmaz ve temellerini zayıflatmaz.

Lenin, Komün'de burjuva cumhuriyetçiler ile küçük burjuvazinin varlığına karşın, Komün için şöyle der: Tarihsel ve evrensel planda, 'Sovyet iktidarı' proletarya diktatörlüğünün gelişmesinin ikinci adımı, ya da ikinci evresidir. Paris komünü, onun ilk adımı idi. Komünün içerik ve önemi üzerine Marks tarafından **Fransa'da İç Savaş**'ında verilmiş bulunan dahice tahlil, Komünün **yeni tip** bir devleti, **proleter devleti** yarattığını göstermiştir.(73)

Paris komünü dışında diğer çarpıcı örnekte Ekim Devrimi deneyimidir. Ekim devriminden sonra Bolşeviklerin burjuvaziye ayrıcalıklarından yoksun bırakma somut geçiştir.

Bilineceği gibi ekim devrimi öncesinde, Bolşevikler, sömürücülerin ayrıcalıklarından yoksun bırakılması konusunda birşey söylemediler. Ama Ekim dönemi ve sonrasında gelişen olaylar, burjuvazinin biçimsel olarak ta demokrasiden dışlanmasını gündeme sokmuştur. Lenin, Rusya'ya özgü bu özel sorunun, yalnızca bir Rus sorunu olduğunu, proletarya diktatörlüğünün vazgeçilemez bir sorunu olmadığını Kautsky ile polemiginde defalarca belirtmiştir.

En iyisi Lenin'in kendisinden dinleyelim:

Burjuvazinin, daha önce de belirttiğim gibi, ayrıcalıklarından yoksun bırakılması, proletarya diktatörlüğünün zorunlu ve vazgeçilemez bir koşulu değildir. Rusya'da, Ekim Devriminden önce, proletarya diktatörlüğü sloganını ortaya atan Bolşevikler, sömürücülerin ayrıcalıklarının alınması konusunda önceden birşey söylemediler. Diktatörlüğün bu görünüşü, herhangi bir partinin 'planı gereğince' kendini göstermedi; savaşım sırasında kendiliğinden ortaya **çıktı**. Kuşkusuz tarihçi Kautsky bunu görememiştir. Hatta Menşeviklerin (burjuvaziyle anlaşmış halde) Sovyetlere egemen olduğu sırada, burjuvazinin Sovyetlerle ilişkilerini kendiliğinden kestğini, onları boykot ettiğini, onların karşısına muhalefet olarak çıktığını ve onlara karşı dalavere çevirdiğini bile anlamamıştır. Sovyetler bir anayasadan yoksun olarak ortaya çıktılar ve **bir yıldan fazla** (1917 baharından 1918 yazına dek) böyle varoldular. Burjuvazinin öfkesi, ezilenlerin bu bağımsız ve güçlü (çünkü, herkesi içine alıyordu) örgütüne karşı yöneldi. Burjuvazi, haince, bencil ve çirkin kavgasını Sovyetlere karşı yürüttü. Sonunda, Kornivol başkaldırmasında burjuvazinin açıkça işe karışması (Kadetlerden sağcı Sosyalist Devrimciler'e Milyukov'dan Kerensky'e dek) bütün öteki olaylarla birlikte, burjuvazinin

73- Marx, Engels, Lenin, Paris Komünü Üzerine, s. 151.

biçimsel olarak ta Sovyetlerin dışında kalmasına götüren yolu gerçekleştirdi. (74)

Görülebceği gibi ayrıcalıklar sorunu, her devrimin özel koşulları ve her devrimin gelişmesinin özel yolu sorunudur.

Devrimci diktatörlüklerin zorunlu olan konusuyla sürdürüelim.

Marx, Nisan 1871'de Kugelmann'a gönderdiği mektupta şöyle der: Fransa'daki gelecek devrim girişiminin, şimdiye değin olduğu gibi, artık bürokratik ve askeri makineyi başka ellere geçirmeye değil, ama onu yıkmaya dayanağını belirtiyorum.

Demek ki, her halkçı devrimin ilk koşulu: eski devlet aygıtını parçalamaktır!

Lenin, diktatörlük doğrudan zora dayanan, hiçbir yasanın sınırlamadığı bir yöntemdir-der ve devamla- proletaryanın devrimci diktatörlüğü burjuvaziye karşı proletarya tarafından zor kullanılarak kazanılmış, zor kullanılarak sürdürülen ve hiçbir yasanın sınırlamadığı bir yöntemdir diye açıklar.

Demek ki, proletaryanın devrimci siyasal geçiş devleti, doğrudan zora dayanan ve zor kullanılarak sürdürülebilir ancak.

Lenin, burjuva devlet makinesini zorla tahrip etmeden ve onun yerine Engels'in sözleriyle 'sözcüğün olağan anlamında artık bir devlet olmayan' **yenisini** koymadan, proletarya diktatörlüğü mümkün değildir diyor.

Demek ki, eski makineyi yıkıp yok etmek yetmez, onun yerine yeni tipte bir devlet olan proletarya diktatörlüğünü koymadan proletaryanın iktidarı mümkün değildir.

Lenin, proletarya diktatörlüğü sınıf mücadelesinin sonu değildir, onun yeni biçimleri altında devamıdır: proletarya diktatörlüğü, siyasal iktidarı eline almış proletaryanın, yenilmiş ama yok olmamış, ortadan kalkmamış olan, direnmekten vazgeçmeyen, tersine direncini artıran burjuvaziye karşı sınıf mücadelesidir.

Demek ki, proletarya diktatörlüğü altında sınıf mücadelesi vazgeçilemez bir zorunluluktur.

Ama bilinmelidir ki, siyasal egemenliği eline almış olan proletarya, egemenliği, "onu **tek başına** sahip olacağı bilinciyle almıştır." Ancak, "bununla birlikte bu **bir tek** sınıfın, iktidarı öbür sınıflarla paylaşmayan ve paylaşamayan proletarya sınıfının, amaçlarını gerçekleştirmek için öbür sınıfların emekçi ve sömürülen kitlelerin yardımına ve onların ittifakına gereksinme duymadığı anlamına gelmez. Tersine, bu iktidar, bu bir tek sınıfın iktidarı, ancak, proleter sınıf ile küçük burjuva sınıfların emekçi kitleleri, herşeyden önce köylülüğün emekçi kitleleri arasında özel bir ittifak biçimi altında güçlenebilir ve sonuna kadar gerçekleştirilebilir. (75)

Lenin'in sözleriyle, diktatörlüğün en yüksek ilkesi, yönetici rolünü ve iktidarı elinde tutabilmesi için, proletaryanın, köylülükle olan ittiakını desteklemektir.

Açıktır ki, Lenin ve Stalin, proletaryanın yöneticilik ilkesi, hegemonya fikrini proletarya diktatörlüğünün merkezine koymakta ve sınıfsal diktatör-

74- Lenin, Proletarya Devrimi ve Dönek Kautsky, s. 121-122.

75- Stalin, Leninizmin Sorunları, s. 146.

lük kavramında, bu ilke, vazgeçilemez, gözardı edilemez, kaçınılmaz bir özellik olarak ele alınmaktadır.

Stalin, Kamanev'le girdiği bir polemikte, proletaryanın hegemonyası fikri ve bunun önemini, nihayet, bunun proletaryanın başka bir sınıf ile ittifakı içindeki belirgin özelliğini açıklarken şöyle der:

Proletarya diktatörlüğü -diyor Lenin- emekçilerin öncüsü proletarya ile proleter olmayan (küçük burjuvazi, küçük mülk sahipleri, köylülük, aydınlar vb.) birçok emekçi tabakaları ya da bu tabakaların çoğunluğu arasında özel bir sınıf ittifakı biçimidir; sermayeye karşı yöneltilmiş bir ittifak, sermayenin tam yıkılışını, burjuvazinin direncini ve restorasyon çabalarını yenmeyi amaç bilen, sosyalizmin kesin olarak kuruluşunu ve pekiştirilmesini amaç bilen bir ittifaktır. Bu, özel tipte bir ittifak olup, özel koşullar altında meydana gelir. Bu ittifak, kesin kararını vermiş sosyalizm taraftarlarının kararsızlık gösteren müttefikleriyle; bazen, 'tarafsızlarla' ittifakıdır (o zaman, ittifak, mücadele için anlaşma, tarafsızlık için anlaşma halini alır). **İktisadi, siyasi, toplumsal ve ideolojik bakımdan birbirinden farklı olan sınıflar arasında bir ittifaktır.**

Kamanev, öğretim raporlarından birinde, proletarya diktatörlüğünün bu şekilde anlaşılmasına karşı çıkarak diyor ki, "diktatörlük bir sınıfın bir başka sınıf ile ittifakı **değildir**".

Öyle sanıyorum ki, Kamanev, burada, aslında **Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Taktiği** adlı broşüründeki bir yeri hedef tutmaktadır, bu broşürde şöyle deniliyor:

"Proletarya diktatörlüğü, 'deney sahibi bir strateji uzmanının' çabalarıyla 'zekice' 'seçilmiş' ve halkın şu ya da bu tabakalarına 'akıllı-uslu dayanan' basit bir hükümet eliti değildir. Proletarya diktatörlüğü, ittifakın yönetici gücünün proletarya olması koşuluyla sermayenin devrilmesi, sosyalizmin kesin zaferi için proletarya sınıfıyla köylülüğün emekçi kitlelerinin ittifakıdır"

Proletarya diktatörlüğünün bu tanımını tamamıyla savunuyorum, çünkü Lenin'in az önce aktardığım tanımına tamamıyla uymaktadır.

Kamanev'in "diktatörlük, bir sınıfın bir başka sınıf ile ittifakı **değildir**" anlamındaki sözlerinin, kesin bir biçimde sunulmuş olsa da, Leninist proletarya diktatörlüğü teorisi ile hiçbir ilişkisi bulunmadığını öne sürüyorum.

Ancak bu birlik fikrinin, proletarya ile köylülüğün ittifakı fikrinin, bu ittifakta proletaryanın **hegemonyası** fikrinin anlamını kavramamış olanların böyle konuşabileceklerini öne sürüyorum.

Ve devamla, Stalin, Lenin'den şu ünlü alıntıyla Kamanev'in teorisinin anti-Leninist yüzünü iyideniyiye açığa çıkarır:

"Diktatörlüğün en yüksek ilkesi, yönetici rolünü ve devlet iktidarını elinde tutabilmesi için proletaryanın köylülükle ittifakını desteklemektir."
(76)

Yeterince açık!

İttifakla yönetici gücün tek bir sınıfın, yani proletaryanın elinde olması.

Evet, aslolan budur; başta gelen budur.

76- Stalin, Leninizmin Sorunları, s. 147-148.

Buna karşın hâlâ Kamanev gibi soruna yaklaşmak ve dolayısıyla, hâlâ, proletarya tek başına iktidar sahibidir, iktidarını hiçbir sınıfla paylaşmaz demek, Troçkinin "saf proleter devrim" teorisinden yana tavır koymak ve onun tutsağı olmak demektir.

En özlü ifadeyle, artık anlaşılmıştır ki, proletaryanın diğer sınıflarla ittifakı sorunu, köylülerle birleşme sorunu, belli tarihi evre ve ayrı çerçevede gelişen her halkçı devrimin ve dolayısıyla, devrimin özünü oluşturan proletarya diktatörlüklerinin ulusal biçimlenmelerine özgü bir sorun olmasına karşın, proletaryanın devrimci diktatörlüklerin merkezinde oluşu ve proletaryanın ideolojik, politik, örgütsel önderliği sorunu, proletarya diktatörlüğü yolundaki devrimci geçiş biçimlerinin genel ve vazgeçilemez bir koşulu ve genel olarak proletarya diktatörlüğünün bir sorunudur.

Proletarya diktatörlüğünü Marksist teorinin çeşitli oluntularıyla açıklamış bulunuyoruz. Marksist teorinin ve marksist tarihin Özgürlük Dünyası'nın Troçkizm eyik düzleminde seyreden yargılarının aleyhine tanıklığını da görmüş bulunuyoruz. Ama gene de birkaç şey söylemek gerekirse...

Hocalarımız, Çin'de varlaşan Çin demokratik halk diktatörlüğünü burjuva diktatörlük olarak nitelemişlerdi. Çünkü bu diktatörlükte Çin ulusal burjuvazisi de yer alıyordu.

Birincisi, Çin devrimi ile Sovyet devrimi farklı koşul ve ayrı çerçevede gelişen devrimlerdir. İkincisi, Sovyetler Birliği devrim öncesi emperyalist bir ülkeydi; Çin ise sömürge, yarı-sömürge. Üçüncüsü, ve bundan hareketle Sovyetler Birliği'nde burjuvazi devrimin tüm aşamalarında karşı-devrimciydi, oysa Çin'deki burjuvazinin devrimci barutu henüz tükenmemişti ve devrimci cepheye yer alabilecek bir burjuvaziydi.

Dolayısıyla, sosyalizm geçiş sürecinde de sosyalizm davasını destekleyen ulusal burjuvazi ile siyasi, iktisadi ve örgütsel zeminde bir birleşik cephe kurulmuştu. [Ayrıca içinde belirtelim ki, Çin ulusal burjuvazisi ile bir ittifak geleneği, kurtuluştan önceki (1949 öncesi) devrim sürecinde yaşanan bir olguydu.] Denilebilir ki, Çin ulusal burjuvazisi nedensosyalizm davasına boyun eğsin? Şundan ki: Çin tarımı kooperatifleştiği, köylüler örgütlü olduğu ve işçi sınıfının tabandan kitlesel çapta yükselen baskısı olduğu için.

Bilinir ki ve gördük ki, Marksist öğretisi, devrimi gerçekleştirme yol ve yöntemleri konusunda dogmatik değildir. "sosyalizme barışçıl bir geçiş" (Lenin) olanağında hesaba katar. Lafınızın ötesine geçin diyor Lenin, işin ruhunu, özünü uygulayın.

Eğer, ulusal burjuvaziye barışçıl yönden boyun eğdirme olanağı doğmuşsa, neden bu olanak kullanılmasın ki? Bize daha az zarara mal olacak olan bu yoldan neden yararlanılmasın ki? Bu tastamam Marksizmdir.

Çin koşullarında ulusal burjuvazi sosyalist inşayı desteklediği, gelişen tarihsel sürecin özgün aşamasının devrimine omuz verdiği için halk kortejin dedir. Dolayısıyla, diktatörlüğün bir unsuru, bir müttefiği ve bir ittifak gücüdür.

Ne diyordu Lenin ve hem de devrimi Çin devriminden bir adım ileride olan Rusya'daki diktatörlük için: Proletarya diktatörlüğü "özel bir sınıf ittifakı biçimidir." Kiminle: kesin kararını vermiş sosyalizm taraftarlarının karar-

sızlık gösteren müttefikleriyle... Kiminle: Kesin kararını vermiş sosyalizm taraftarlarının bazı "tarafsızlarıyla".

Proletarya iktidarının güçlenebilmesi ve sonuna dek gerçekleştirilebilmesi için kararsızlar ve bazan "tarafsızlarla" da ittifaka girmesi önemli bir olgudur.

Ve bir adım ilerisi de var:

Lenin "kuşkusuz bizim Sovyetler Cumhuriyetimizde toplumsal rejim iki sınıfın: işçiler ile köylülerin işbirliği üzerine kurulmuştur-bu işbirliğine, bugün, bazı koşullarla "nepman"lar, yani burjuvazi de kabul edilmiştir. (abç)

Bazı koşullarla burjuvazi de işçi ve köylülerin işbirliği zeminindeki toplumsal rejime dahil ediliyor diye Sovyetlerdeki diktatörlük, proletarya değil de burjuva diktatörlüğü mü?

Özgürlük Dünyası'na göre öyle!

Çünkü Çin'de, burjuvazi, diktatörlük kapsamında ittifakın bir gücü olduğu için, Özgürlük Dünyası'nca Çin demokratik halk diktatörlüğü, burjuva diktatörlüğü olarak adlandırılmıştı.

Troçkizme çulu seren Hocacılarımızın çıkmazı, Marksizmi Troçkizm şemsiyesi altında revizyonizme uyarlamaları ve dolayısıyla, proletaryanın diktatörlükteki yöneticilik rolünün, diktatörlüğün en yüksek, en vazgeçilemez, en temel, en başta gelen, en başta edilmesi gereken ilke olduğu gerçeğini önemsiz bir özellikmiş gibi karartmalarıdır. Oysa aslolan budur. Proletaryanın, ittifak ettiği güçlere ideolojik ve politik önderliği sorunu;-işte temel halka budur.

Ne diyor Mao bu temel sorunda:

Bizim demokrasimiz burjuva demokrasisi değil, halk demokrasisidir, yani **proletaryanın önderliğinde** ve işçi-köylü ittifakına dayanan bir demokratik halk diktatörlüğüdür. (77) (abç)

Demek ki, **önderlik**, diktatörlükte belirleyici unsurdur.

Bu özellik Çin'de kurulan halk komiteleri için de geçerliydi. Mao'nun sözleriyle "bunların hepsi Çin Komünist Partisi'nin önderliğini kabul etmişti."

Sahi Hocacılarımıza sormak isterdir, acaba Paris Komünü neydi?

Proletarya diktatörlüğü mü? Burjuva diktatörlüğü mü?

Özgürlük Dünyası'na göre burjuva diktatörlüğü olmalıydı! Çünkü, içinde genel oyla seçilmiş Cumhuriyetçi burjuvaziyi ve küçük burjuvaziyi barındırıyordu. Oysa tüm dünya biliyor ki, Paris Komünü, proletaryanın devrimci diktatörlüğüydü.

Bunun böyle olduğunu Engels'ten önceden aktarmıştık. Şimdi de Lenin'den dinleyelim:

"...**proletarya diktatoryasının ta kendisi** olan Paris Komünü, genel oyla seçilmiştir." (78) (abç)

Görülüyor ki, teori Hocacılarımızın elinde kısırlaştıkça kısırlaşıyor. Troçki'nin kanatlarıyla uçmaya çalışanların halidir bu! Hem Marksizm, hem

77- Mao Zedung, Seçme Eserler (5), s. 164-165.

78- Lenin, Proleter Devrim ve Dönek Kautsky, s. 121.

Troçkizm koltuğuna aynı anda oturmaya kalkanların teorik fizyonomisidir bu! " İki anayı birden emme marifetini gösteren sevimli buzağıyı taklid etmeye" yeltenenelerin sefaletidir bu!

"Saf" sosyalizm, "saf" süreç, "saf" devrim olmadığı gibi "saf" proletarya diktatörlüğü de olmaz. Çünkü, şeyler, fenomenler, nesnelere, süreçler, esas olanın, başta gelenin "tipik olanın yanında daima başka bir şeylerin de bulunduğu" çeşitliliğin varlığıyla varlaşırlar.

Özgürlük Dünyası bir başka yerde de şöyle diyordu: Proletarya, diktatörlüğünü "kimseyle", "hiçbir sınıfla" paylaşmaz.

Bu önermede Marksist değil; tıpkı ötekiler gibi.

Proletarya, **diktatörlüğünü değil**, bu diktatörlükte **önderliğini** kimseyle paylaşmaz. Bunlar çok farklı şeyler. Ve Stalin-Kamanev polemığının özü de bu noktaya dayanır.

Bakın ne diyor Stalin: Bu özel ittifak biçimi, bu ittifakta yönetici gücün proletarya olmasından ibarettir. Bu özel ittifak biçimi, devletin yöneticisinin, proletarya diktatörlüğü sisteminde, **yönetimi** (abç) öbür partilerle **paylaşmayan ve paylaşmayan** bir tek parti olmasından ibarettir. (79)

Açıklık, netlik!

Bu demektir ki, Özgürlük Dünyası, marksizmi Troçkizmle sakatlamıştır.

Tüm açıklamalarımızdan sonra, Hocalarımızın, Mao, kesintisiz devrimi reddetmiştir türünden "eleştirisinin" havı dökülmüş bir yöntem olduğu okur tarafından anlaşılmıştır sanıyoruz.

Hocalarımız freni tutmayan araba gibi!

Dur-durak nedir bilmiyorlar. Mao'nun teorisini, yalın gerçeği lafazanlıkla aldedebileceklerini sanıyorlar.

Kulak verin:

... Mao Zedung hiçbir zaman komünist partisinin tek parti **diktatörlüğünden** yana olmadığı, yani hiçbir zaman proletarya diktatörlüğünü savunmayacağı ve demokratik diktatörlüğün **hiçbir zaman proletarya diktatörlüğüne dönüştürülmesini benimsemediğini açıklamıştır**. (80) (abç)

Özgürlük Dünyası'nın bu kendine özgü kelimeler yumağında özgünleşen şey trajedi mi, güldürü mü doğrusu kestirilemez. Anlaşılan dostlarımız yalanı meslek haline getirmiş!

Söyley misiniz sizin eline tutuşturduğunuz bu garip, bu yalnızca size özgü teorik karmaşa içeren bu tezi Mao nerede ve ne zaman söylemiş? Biraz dürüstlük!

Teorik yanılınızı açıklayarak başlayalım.

Mao'yu eleştirme adına, Mao'ya yöneltilen iddianın ya da bu iddiayı temel oluşturan yargının kendisi başlı-başına bir yanlışlar abidesi. Yargının kendisi yani Mao'ya yönelen iddianın kendisi parti "diktatörlüğü" ile proletarya diktatörlüğünü bir ve aynı görüyor. Onlara göre bu ikisi özdeştir. Oysa bu, Leninist parti ve diktatörlük anlayışına terstir ve Leninizm dışıdır.

Dolayısıyla daha işin başında, eleştiriyi getirmede, eleştirinin getiriliş

79- Stalin, Leninizmin Sorunları, s. 146.

80- Özgürlük Dünyası, sayı: 47, sayfa, 46.

şeklinde gemiyi karaya oturtmuşlar. Ezanın okunduğunu duymuşlar ama, sesin yönünü farkedememişler!

İlkin belirtelim ki, parti "diktatörlüğü" ile proletarya diktatörlüğü özdeş değildir. Stalin'in sözleriyle parti "diktatörlüğü", bu sözcüğün sözlük anlamıyla değil, mecazî anlamda yani yönetimi anlamında kullanılmıştır Lenin de.

İkincisi, bunu böyle görmek (özdeş, bir ve aynı) proletarya diktatörlüğünün yerine parti "diktatörlüğünü" geçirmek demek olur.

Üçüncüsü, bunu böyle görmek "partiyi sınıfın yerine koymak demek olur."

Dördüncüsü, bunu böyle görmek, partiyi devlet iktidarının yerine geçirmek olur.

Beşincisi, bunu böyle görmek, zor kavramını içeren diktatörlüğün bu görevini, partiye yüklemek demek olur ki, bu da sınıf için sadece bir yönetici, bir öğretmen, bir yönlendirici olan partiye aynı zamanda zor kullanan bir diktatörlük yüklemek demek olur.

Ve bilinir ki, parti diktatörlüğü sözcüğünün kullanıldığı yerde Lenin diktatörlüğü tırnak içine alarak onu mecazi anlamda kullandığını özellikle belirtmiştir. Partinin proletarya diktatörlüğünde yönlendirici rol oynaması ayırdır, parti ile proletarya diktatörlüğünün özdeş olması ayrı. İlki gerekli ve zorunludur; ikincisi imkansız, mantıksız ve Leninizm dışıdır.

İşte Özgürlük Dünyası "Mao Zedung hiçbir zaman komünist partisinin tek parti diktatörlüğünden yana" olmamıştır derken daha eleştirinin kendisinde güldürü sahneliyor. Ve elbetteki Mao, tek parti diktatörlüğünden yana olmamıştır. Ama Lenin'in, Stalin'in tırnak içinde yönetimi anlamında parti diktatörlüğünden yana olmuştur. Devamla, "yani hiçbir zaman proletarya diktatörlüğünü savunmayacağı" derken, parti diktatörlüğü ile proletarya diktatörlüğünü bir ve aynı gördüklerini açıkça beyan ediyorlar. Ve nihayet, "ve demokratik diktatörlüğün hiçbir zaman proletarya diktatörlüğüne dönüştürülmesini benimsemediğini açıklamıştır" diyor Hocamızımız.

Bilinmezmi ki, herşey gibi, demokratik halk diktatörlüğünün de bir geçmişe uzanan bir de geleceğe uzanan yanı vardır. Geleceği proletarya diktatörlüğüdür.

Her ne kadar proletarya diktatörlüğü yolundaki devrimci geçiş biçimleri **özü itibarıyla** proletarya diktatörlüğü iseler de ya da başka bir deyişle bu diktatörlüğün daha geri seviyedeki ifadeleri iseler de sınıf ittifakı sınırları ve halk sınıf ittifakı sınırları ve halk sınıflarıyla birleşme derecesi açısından farklılık arzederler. Sosyalizme geçiş sürecinin ilerlemesiyle birlikte, birkaç sınıfın ortaklaşa ittifakıyla proletarya önderliğinde varılan demokratik halk diktatörlüğü sosyalist yeniden şekillendirmeye koşutluk halinde, adım adım sınıfsal çerçevede bir değişikliğe girerek tek bir sınıfın diktatörlüğüne doğru gelişecektir. Bundan kaçınılamaz. Böylece daha geri seviyedeki proletarya diktatörlüklerini temsil eden demokratik halk diktatörlükleri, **tamı tamına** proletarya diktatörlüklerine ulaşmış olurlar.

Çin demokratik halk diktatörlüğü açısından da durum budur. Ancak, bu, günden yarına olacak birşey değildir. Bir süreç sorunudur.

Troçkizmden muzdarip kafalar bu diyalektik gelişmeyi görebilme yete- neğini -doğal olarak- gösterememişlerdir; gösteremezlerdi de. Demokratik halk diktatörlüğünün gelişmesi, hazırlanması ve geleceğini tahlilde Marksist teoriyi kafasında sindiremeyen her kafa, dikkatörlük teorisini sakatlamaktan geri kalmaz.

Bu bölümü, son bir noktayla kapatalım.

O da şu: Özgürlük Dünyası'na göre Mao Çin'de burjuva ve küçük burju- va çeşitli partilerin varlığına izin vermiştir. Ve bu tabii ki hatadır Hocacıları- mıza göre.

Özgürlük Dünyası'nın kendine özgü dünyasında "somut şartların somut tahlili" diye birşey yok. Engels, bizim doktrinimiz bir dogma değil, bir eylem kılavuzudur diyor. Bu söze karşı kayıtsızlık, marksizmin canlı ruhunu bo- şaltma anlamına gelir. Özgürlük Dünyası'nın yaptığı da budur.

Nasıl mı?

Sovyet devriminin özel gelişme yolunu Çin devriminde arama; birinde gelişeni diğeri de bekleme.

Eğer Sovyet devriminin özel gelişme yolu, kendine özgü koşulları, Sov- yetler Birliği'nde burjuvaziyi ayrıcalıklarından arındırma gibi bir yolu gün- deme sokmuşsa; aynı şeyin, tüm devrimlerde uygulanması gereken zorunlu bir öge olarak varlaşması anlamına gelmez bu. Burjuvaziyi ayrıcalıklarından yoksun bırakıp bırakmama sorunu genel olarak proletarya diktatörlüğü so- runu değil, her devrimin kendine özgü gelişme yolu sorundur. Lenin, soru- nu böyle koyar.

Eğer Rusya'da bir tek parti dışında başka partilerin varlığına mücade edilmemişse bu demektir ki, Çin'de de aynı yol izlenmeli ve KP dışında hiçbir partinin varlığına mücade edilmemelidir? İşte buna, Marksizmi, dog- matikçe çarpıtmak denir. İşte buna, Marksizmi dogmato-revizyonizme uyar- lama denir.

Çin devriminin gelişme koşulları, demokratik partilerin, proletarya parti- sinin önderliği koşullarında varlıklarını sürdürmelerine olanak tanımıştır. Bu, Lenin'in sözleriyle proletarya diktatörlüğü gerçeğine ters değildir; koşul- lar gereğidir.

Mao'dan dinleyelim:

"Ülkemizdeki, esas olarak milli burjuvazi ve onun aydınlarından oluşan çok sayıda demokratik parti Japonya'ya karşı direnme ve Çan Kay-Şek'e karşı mücadele sırasında ortaya çıkmış ve varlıklarını bugüne dek sürdür- müşlerdir. Bu açıdan Çin, Sovyetler Birliği'nden farklıdır."

"... Çin'de sınıflar ve sınıf mücadelesi var olduğuna göre, şu ya da bu bi- çimde bir muhalefetin var olması da kaçınılmazdır." (81)

Ve Mao hemen başında şunu sorar:

"Hangisi daha iyidir, bir tek parti mi, yoksa birçok parti mi? Şu anda gör- düğümüz gibi belki de birçok partinin olması daha iyidir. Bu, geçmiş için ol- duğu kadar gelecek için de doğru olabilir; uzun vadeli bir arada yaşama ve karşılıklı denetim anlamına gelir."

İnsan yeterince açık diyor!

81- Mao Zedung, Seçme Eserler (5), sayfa, 337.

Parti içi iki çizgi mücadelesinde Mao'nun tutumu

Özgürlük Dünyası'nın en çok ihtiyarladığı alanla karşı karşıyayız.

Yaşamın kenarında kalan Hoca'nın dogmato-Revizyonist tezlerini kullanarak Mao'yla "cenkleşmeyi" deneyen Hocacılarımız, Mao'nun muazzam önemdeki isabetli teorisi karşısında, kendi kendilerini kısırlaştıran güzergâhta hafazanlığın ötesine geçememişlerdir.

Onlara göre, Mao'nun savunduğu "iki çizgi mücadelesi" tezi yanlıştır. Böyle bir şeyi savunmak ya da parti içinde farklı bir çizginin oluşması, parti-nin canlılığının değil çürüme ve yozlaşmasının bir göstergesidir. "Tasfiye yoluyla" farklı çizgiyi kapı dışarı etmek ve böylece partiyi arındırmak aslolan-dır. Parti oportünist unsurlardan yalnızca örgütsel tedbirler yoluyla arınabilir.

Karşıtların birliği yasası eşliğinde ileri sürülen iki çizgi mücadelesi tezi Mao'nun elinde diyalektiğin nasıl yanlış kullanılabileceğinin örneği olmuştur. Mao'nun bu yasayı sosyalist topluma da uygulayarak, sosyalist toplu-mu, proletaryanın karşıtı olarak burjuvaziden bağışık düşünmemesi hatadır. Onlara göre nasıl ki, sosyalizmde karşıtların birliği yasası burjuvaziyi gerekli kılmıyorsa, parti içinde de burjuvazi ve iki çizgi mücadelesini gerekli kılmamaktadır.

Ama gene de onlara göre parti, içinde mücadele ettiği kapitalist toplumdan kopuk ve onun dışında değildir. Dolayısıyla onun her türlü etkisinden arınmış değildir.

Dahası var...

Birlikte bizzat Özgürlük Dünyası'ndan dinleyelim: "Dolayısıyla **çeşitli burjuva unsur, fikir ve eğilimlerin** partiye sızmasının ötesinde, sızmanın **kaçınılmazlığını** açıklamaya gerek yoktur." (82) (abç)

Başlıca çizgileriyle iki çizgi mücadelesinde Marksist teoriyi yakından inceleyelim. Bu yolla Hocacılarımızın hangi koltuk değneklerine dayandıklarını dayakından görmüş olacağız.

Ne proletarya ve ne de proletaryanın en ileri unsurlarını içinde barındıran proletarya partisi toplumdan ayrı ve toplumun dışında düşünülemez. Parti toplumun dışında düşünülmemeyeceğine göre bu toplumun her türlü "etkisinden uzak olamaz." (Stalin) Bu demektir ki, toplumda süregiden sınıf mücadelesi parti çeperinden içeri sızacak ve böylece toplumdaki sınıf mücadelesinin etkileri kaçınılmaz olarak parti içinde sürgün verecektir. Bu, burjuva etkinin partideki dışavurumdur.

Öyleyse bu demektir ki, burjuva düşünce ve görüşlerin parti içine sızması ve kendine uygun ortam bulması **kaçınılmaz** bir durumdur.

öyleyse bu demektir ki, toplumun her alanında hüküm süren sınıf mücadelesi parti içinde de hüküm sürecektir.

Özel mülkiyete dayalı düzenler varolduğu sürece, kapitalizm-empereyaliz varolduğu sürece, sınıflar arası çelişme ve çatışmalar varolduğu sürece ve en nihayet burjuvazi, proletaryanın anti-tezi olarak varolduğu sürece, Komünist partisi'nde burjuva etki ve bu etkinin maddi üreticileri herda-im varolmaya ve sürekli olarak sürgün vermeye devam edecektir. Bu, nesnel gerçektir; kişi buna gözlerini kapayamaz.

82- Özgürlük Dünyası, sayı: 47, sayfa, 48.

Stalin'e kulak verelim:

Doğaldır ki, sınıf mücadelesinin gelişmesindeki her dönüm noktasında, mücadelenin kızışması ve güçlüklerin artmasıyla, proletaryanın farklı tabakalarının görüşlerinde, alışkanlıklarında, ruhsal durumlarında meydana gelen farklılıkların, **belli görüş ayrılıkları şeklinde parti içinde ortaya çıkmasından kaçınılamaz.** (83) (abç)

Hocacılarımızda çeşitli burjuva unsur, fikir ve eğilimlerin partiye sızmasının kaçınılmaz olduğunu ürkek bir tavırla kabullenmişse benziyorlar. Ve diyorlar ki, bu "sızmanın kaçınılmazlığını açıklamaya gerek yoktur." Ne var ki, bu söyleyiş, bir anlamı ifade etmiyor.

Bir anlam ifade etmiyor çünkü, hemen akabinde Özgürlük Dünyası'nın şu incileri beliriveriyor:

"... Üstelik içinde bir burjuva çizginin oluşması, partinin canlılığının değil ancak çürümesinin, yozlaşmasının bir göstergesi olabilir."

Bir yanda Hocacılarımız, Komünist partisine çeşitli fikir ve eğilimlerin sızması kaçınılmazdır diyorlar, ama öte yandan, Komünist partisinde farklı bir çizginin oluşması partinin çürümesi ve yozlaşmasıdır diye feryadı fığan ediyorlar.

Bu açık bir çelişkidir.

Eğer farklı eğilim ve fikirlerin partiye sızması kaçınılmazsa, bu neden partinin çürümesi ve yozlaşması demek olsun ki. Bu, daha işin başında partiyi çürümenin ve yozlaşmanın partisi olarak damgalamak olur. Dahası, eğer farklı görüşlerin partiye sızması kaçınılmazsa, partinin çürümesi de kaçınılmazdır. Biri diğerininv arlık-koşulu olarak görülüyor Hocacılarımızca. Dolayısıyla, kaçınılmazlık, yozlaşmanın ve çürümenin nedeni olarak işlev görüyor.

Hocacılarımızın bu formel mantık silsilesi bakın onları nerelere kadar götürüyor. Diyorlar ki, proletaryanın partisi "kendi içinde başgösterecek **eğilimlere karşı** uyanık ve **tasfiyeci olmak zorundadır.**"

Birbirini tamamlayan inciler dizisidir bunlar!

Ve Hocacılarımız, bu eylendirici lapayıda bize Marksizm diye yutturuyorlar.

Söyledikleri üç cümlede özetlenir:

1 Farklı eğilimlerin partiye sızması kaçınılmazdır; ama,

1 Bu eğilimlerin parti içinde oluşması partinin çürümesinin ve yozlaşmasının ifadesidir.

1 Bu eğilimlere karşı parti uyanık ve tasfiyeci olmak zorundadır.

Ne demiştik en başında: Özgürlük Dünyası'nın en çok ihtiyarladığı alanla karşı karşıyayız.

Hocacılarımız, işte bu hem kendi içinde çelişen ve hem de Marksizmle hiçbir bağı olmayan silahlarla Mao'ya saldırıyorlar.

Sahi proletarya partisi kendi içinde başgösterecek eğilimlere karşı tasfiyeci olmak zorunda mı olmalıdır? Yani parti de farklı bir fikir, bir görüş, bir eğilim vb. ortaya çıktığında hemen örgütsel tedbirlere mi baş vurmalıdır? Ya da tıpkı M. Şehu vb. örneğinde olduğu gibi hemen silaha mı sarılmalıdır?

Özgürlük Dünyası'nın penceresinden baktığımızda işler iyice çattallaşıyor. İlkin, farklı fikir ve eğilimlerin partiye sızması kaçınılmazdır diyorlar

sonra da bunlar hemen tasfiye edilmelidir gibi bir rota tutturuyorlar.

İşte tam da Hocacılarımızın arabayı çamura sapladığı bu noktada, Hocacılarımızın pire ısırtığı türünden saldırılarına maruz kalan Mao'nun zengin bir düşünce bolluğu taşıyan öğretileri tüm acilliyetiyle fena halde önem kazanıyor.

Şöyle diyor Mao:

Markсист olmayan görüşlere karşı siyasetimiz ne olmalıdır? Kesinlikle karşı-devrimciler ve sosyalizm davasını baltalayanlar söz konusu olduğu zaman, sorunu çözmek kolaydır. Onların konuşma özgürlüğünü ellerinden alırız. Ama halk içindeki hatalı görüşler tamamen farklı bir şeydir. Böyle görüşleri yaşaklayıp, onlara hiçbir ifade olanağı tanımazlık edebilir miyiz? Hiç kuşkusuz hayır. Halk içindeki ideolojik sorunları ele alırken, insanın düşünsel dünyası ile ilgili sorunları ele alırken kaba yöntemler kullanmak yalnızca yararsız değil, aynı zamanda son derece zararlıdır. **Yanlış görüşlerin dile getirilmesini yasaklayabilirsiniz, ama bu görüşler varlıklarını sürdürecektir.** Öte yandan, eğer doğru görüşler limonlukta yetiştirilirse, hayatın fırtınalarıyla karşı karşıya kalmazlar ve hastalığa karşı bağışıklık kazanmazlar, hatalı görüşlere karşı zafer kazanamazlar. Bu nedenle doğru görüşleri yalnızca tartışma, eleştiri ve ikna yöntemiyle gerçekten geliştirebilir, hatalı görüşlerin üstesinden gelebilir ve sorunları gerçekten çözebiliriz. (84) (abç)

Bu demektir ki, yanlış görüşlere karşı, Markсист olmayan görüşlere karşı dolaysızca ve hemen tasfiye yöntemi kullanmak, ortaya çıktıkları an onları şiddetle ezmek Leninist bakış açısı olamaz.

Bakin lenin neler söylüyor:

"Parti içinde düşünce özgürlüğünü kabul ederiz..."

Oysa Hocacılarımız Leninizm adına parti içinde her türlü farklı eğilim ve fikirlere karşı tam bir tasfiye uyguluyorlar. Herkes aynı şeyleri düşünerek, aynı şeyleri konuşacak, aynı sesi çıkaracak ve buna da Leninizm denecek!

Bir şeyi yasaklamakla, ona karşı baskıcı yöntemler uygulamakla o şeyi ortadan kaldıramazsınız; ya da kaldırdığınızı zannedersiniz ama, bununla yalnızca kendinizi yanıltmış olursunuz.

Farklı görüşlere karşı, farklı çizgilere karşı aslanan şey: ideolojik mücadeledir.

Hocacılarımız "uyanık ve tasfiyeci olmak" zorundayız diyorlar. uyanık olmak elbette önemlidir. Ancak Hocacılarımızın uyanık olamam sözü bile kullanıldığı cümle içinde yanlış bir anlamla yüklü. Tasfiye etmek için uyanık olmak! Bu leninizm değil. Başta gelen, esas olan, ilkönce gelen şey tasfiye değil, ideolojik ve siyasal alanda mücadeledir, cenkleşmedir. Bu alanda yeterince ve olabildiğince mücadele verildikten parti, devrim ve halkın çıkarları göz önüne alınarak öyle bir noktaya varılır ki, ideolojik mücadele örgütsel tedbirlerle desteklenir ve idari tedbirler yoluna gidilir. Fakat idari tedbir yolu, tasfiye yolu asla ve esas olarak başta gelen bir mücadele biçimi olamaz. Evet bizler, Leninin sözleriyle, partiye aykırı görüşleri övmek için parti tabe-lasından yararlanmak isteyen parti üyelerini partiden atma özgürlüğü ve hakkına sahibiz, ama bu iki çizgi mücadelesinin ilk raundu asla olamaz.

İlk raund, ideolojik mücadele silahı ile parti ve işçi sınıfını silahlandırmak, eğitmek, bilgilendirmektir. Bu yolla henüz yeterince deneyim sahibi ol-

mayan komünistler yeterli bağımsızlık elde etmiş olurlar. Üstelik bu ideolojik mücadele sürecinde farklı görüş sahipleri de eleştiri ve ikna yoluyla yanlış görüşlerinden vazgeçebilirler. Bu ilk raund süreci aynı zamanda partinin ve işçi sınıfı yığınlarının yanlış görüşlere karşı uyanıklığını arttırdığı ve doğrudan mesafe kattığı süreçtir. Bundan sonradır ki, koşullar tasfiyeyi emrettiği an örgütsel tedbirle ideolojik mücadele güçlendirilir.

Bu demektir ki, Hocacılarımız gibi dolaysızca ve derhal idari tedbirlere başvurmak, farklı eğilimlere karşı "tasfiyecilik olmak", deriyi ıslatmadan yıkmak demek olacaktır.

Ama bilinmezmi ki: "Eğer ipekböceği, varlığını bir tırtıl olarak sürdürmek için koza örseydi tam bir ücretli işçi olurdu"

Hocacılarımıza göre Komünist partisi tekdüze olmalıdır. Farklı fikir ve eğilimlere kapalı olmalıdır. İdeolojik öz suyunu Hoca'nın pınarlarından alan Özgürlük Dünyası'nın bu gerçeklerle çatışan tezi, çoktan yaşamın kenarında kaldı. Pratiğin görüş açısı tanıtladı ki, Rus, Çin, Arnavutluk, Doğu-Avrupa vb. devrim süreçleri tanıtladı ki, ne sosyalizm, ne KP'ler çatışmasız, çelişmesiz değildir. Sosyalist toplum da, proletarya partileri de farklı düşünceler, farklı çizgilerle iç içe ilerler. Zira, şeyler, süreçler, fenomenler kendilerini karşıtlarıyla eyerlenmiş olarak orta yere koyarlar. Hareketi, gelişmeyi sağlayan da budur. Çelişmesiz, çatışmasız, kupkuru bir toplum nerede görülmüştür ki? Bir kere sosyalizme ulaşılmış çelişmelerin, farklı görüşlerin sona ereceği mi sanılıyor?

Bu tekdüze teorilere karşı Mao'nun isabetli teorisine fena halde gereksinim vardır. Ne diyor Mao? Şunu: Kanımca bazıları, insanların, bir kere Komünist partisine girdiler mi, hiç ayrılıkları ya da yanlış anlamaları olmayan evliyalar haline geldiğini, partinin tahlil edilemeyeceğini, yani partinin yekpare, tekdüze bir şey olduğunu ve dolayısıyla görüşme yapmaya gerek olmadığını düşünüyorlar. (85).

Parti hakkındaki bu çözümlemesinden sonra Mao daha ileride sosyalist toplum hakkında da geleneksel teoriyi ilerletir ve şöyle der: Bazıları sosyalist toplumda da çelişmelerin "bulunabileceğini" söylüyorlar, ama ben meselenin bu şekilde konulmasının yanlış olduğunu düşünüyorum. Mesele sosyalist toplumda da çelişmelerin bulunabilmesi değil, sosyalist toplumun çelişmelerle dolu olmasıdır.

Yaşanan onlarca pratik, Mao'nun bu görüşleri leyhine tanıklığını sürdürdü. Bu, herkesin paylaştığı ortak bir görüştür. Ama Hocacılarımız hâlâ dolaylı ve dolaysız pratikten bir ders çıkaramamışlarsa ve hâlâ gerçeğe inatla sırtını çeviriyorlarsa ellerindeki Hocacı teoriyle süte düşmüş sinek gibi derinliklere gömülmeğe ve bir kenara daha da itilmekten kurtulamayacaklardır.

Şu açıklıkla kavranmalıdır ki, iki yol, iki sınıf, iki çizgi arasındaki amansız ve zorlu mücadeleyle iç içedir sosyalist süreç. Bu mücadele hem sosyalist toplumda hem proletaryanın partisinde hüküm sürer.

Farklı eğilimlerin partiye sızması kaçınılmazdır (Özgürlük Dünyası) türünden zoraki ifade edilmiş cümleler yeterli değildir. Bilince çıkarılmadan söylenen şeyler bütünlüklü anlayış içinde bu anlayışa bir şey katmaz. Eğer farklı eğilim ya da fikrin partiye sızması kaçınılmazsa, buna karşı mücadele-

de kaçınılmazdır. Bunlar birbirinin karşıtıdır; kaçınılmazkarşı, kaçınılmaz cenkleşme! Sorun ancak böyle konulabilir. Sorun şöyle konulabilir mi: Kaçınılmaza karşı elde silah nöbet tutma! ya da şöyle: Komünist partisi farklı görüşlere karşı ya da kendisini farklı düşüncelerden arındırmak için kendisi ile karşıtı görüşler arasına, muhtemel bir sızıntıya karşı, beton duvarlar örmelidir; bununla da yetinmemeli havadan bir sızındıya karşı günün 24 saati savaş uçaklarını havalandırmalıdır.

Böyle bir yaklaşım, bir güldürü sahnelemek demek olur.

İdeolojik ve siyasal cephedeki sınıf mücadelesi Komünist Partisinde de hüküm sürer. Bir kere Komünist partisine girildikten sonra, tüm KP üyelerinin yanılmayan, burjuvazinin ve burjuva ideolojisinin baskısı karşısında gevsemeyen, bu ideolojiye geçiş yapmayan kimseler olduğu nerede görülmüştür? Bu gerçeklerden kaçınılamaz.

Burjuva görüşler devrimci kılıfla ortaya çıkacaktır. Yaşam da bu gerçeği tanıtlamıştır. Ortülü bir maskeyle ortaya çıkan böyle görüşlere karşı amansız bir ideolojik savaş verilerek ancak işin östesinden gelinebilir. Yasaklarla, baskıyla, kaba kuvvetle bir yere varılamayacağı onlarca pratikle tanıtlanmıştır artık.

Hocalarımız farklı eğilimlere karşı tasfiye yöntemini haklı çıkarmak için şöyle diyorlar: "Parti, içinde tartışmalar yürütülmesine rağmen, kararlılıkla tek bir çizgiyi savunup uygulama iradesinden, irade birliğinden yoksunsa bir tartışma kulübüne dönecektir. Parti, üstelik gönüllü bir irade birliği olarak, birarada kalabilecek ve kalmak isteyen üyelerin birliği olabilir. Aksi durumda farklı çizgiler sürekli farklı uygulamalar üretecek, bunu hiçbir iyi niyet engelleyemeyecektir." (86)

Önce bir sapzama yapalım: Farklı çizgiye karşı ideolojik mücadele başta gelen şeydir; ancak ideolojik mücadele ilelebet sürüp gitmez; bir noktadan sonra ideolojik mücadele yerini örgütsel yönetime bırakmak zorunda kalır.

Özgürlük Dünyası'nın yargılarına dönersek, elbette parti ömrünü hep tartışmalarla geçirecek değil. Dahası, Lenin'in sözleriyle parti tartışma kulübüne dönüştürülemez. Hele hele bizimki gibi ülkelerde partiler savaşçı parti olmak zorunda olduğu için bu çok daha önem kazanır. Ancak bundan, farklı görüşlere tartışma ortamını kapatmak gibi bir sonuç asla çıkarılamaz. Tartışmalar parti önderliği altında belli koşullar altında yapılır ve bir sonucu bağlanır. Tartışmalar bir sonuca bağlandıktan sonra karar altına alınan kurallara herkes uymak zorundadır.

Özgürlük Dünyası da bilir ki, bunlar işin elifbesidir.

Parti içinde farklı çizginin varlığı partiyi irade birliğinden yoksun bırakabilir mi? Hocalarımız burada görüşlerini güçlendirmek için hedef şaşırtıyorlar. Partinin irade birliğini zayıflatan, onu gölgeleyen, sekteye uğratan hiçbir şeye izin verilemez. Ne diyor Lenin: Teorik tartışma başka şeydir, partinin siyasal çizgisi, siyasal savaşım başka şeydir. Biz bir tartışma kulübü değiliz. Elbetteki derlemeler, özel yayınlar çıkarabiliriz ve bunu yapacağız, ama bu her şeyden önce son derece çetin olan koşullarda savaşım vermekle yükümlüüz, bundan ötürüde birleşik bir bütün oluşturmak zorundayız. (87)

Bir başka yerde bakın ne diyor:

86- Özgürlük Dünyası, sayı: 47, sayfa, 48.

87- Marks, Engels, Lenin, Anarsizm ve Anarko Sendikalizm, sayfa 410-411.

Parti içinde düşünce özgürlüğünü kabul ederiz, ama ancak bir ölçüde ve eğilim özgürlüğü dışında: partinin çoğunluğunca reddedilmiş olan görüşlerin etkin propagandacıları ve savunucularıyla elele yürümek zorunda değiliz. (88)

Dahası var:

Birliğin temeli sınıf disiplini, çoğunluğun iradesinin tanınması, bu çoğunluğun saflarında ve onunla yanyana uyumlu çalışmasıdır. (89)

En nihayet:

Her özgür örgüt (bu arada parti) partiye aykırı görüşleri övmek için partinin tabelasından yararlanmak isteyen üyelerini bu işten uzaklaştırmak özgürlüğüne de sahiptir. (90)

Bu demektir ki, Hocacılarımız asıl konuya değinmemek için başka başka şeylerle demagoji yapıyorlar. Farklı çizgi sahipleri farklı görüşlerini ortaya koyabilirler, tartışabilirler, ancak iş uygulamaya gelince istisnasız herkes partinin irade birliği etrafında kenetlenmek zorundadır. Karşıtların birliği iyi kavranmalıdır: Evet, parti içinde düşünce özgürlüğü vardır; evet parti içinde partiye aykırı görüşleri dile getirme özgürlüğü vardır, ancak partinini de bu aykırı görüşleri parti saflarında örgütleme (me) özgürlüğü vardır. Bu zıtların birliğinin ikiligidir. Nasıl ki, farklı görüşlere özgürlük varsa, bu görüşler parti, dvrim ve halkın çıkarlarını tehdit eder noktaya ulaştığı an, bunları arındırma özgürlüğü de vardır. Ve bu da partiye aittir.

Farklı çizgilerle ya da Lenin'in sözleriyle partinin çoğunluğunca reddedilmiş olan görüşlerini etkin savunucularıyla elele yürümek zorunda değiliz.

Dolayısıyla, çok iyi bilinir ki, farklı çizgiler farklı uygulamalar üretmeye yeltendiği an, partinin bu unsurları tasfiye ile yola getirme özgürlüğü vardır. iradeyi hiçe sayıp irade-dışı eyleme, irade-dışı örgütlenmeye gidildiğinde partinin buna müsamaha göstermeyeceği açıktır.

Ama bilinmezmi ki, en iyi irade birliği, en iyi çelikten disiplin ancak iki çizgi mücadelesiyle olasıdır. Farklı görüşlere karşı, farklı çizgiye karşı ideolojik ve siyasal cephede verilen mücadele ile Parti çizgisi çok daha iyi savunulur hale gelir karşıtı karşısında. Mücadele seyri içinde partinin çelikten birliği adamakıllı tesis edilir.

İki çizgi mücadelesi, asla farklı uygulamaları öngörmez, göremezde. Bu, iki çizgi mücadelesinden ne anlaşılması gerektiğini kavramamaktır. Birakalım farklı uygulamayı, iki çizgi mücadelesi "yanlış düşüncelerin sınırsız bir biçimde yayılmasına seyirci kalmak ve ortalığa hakim olmasına izin vermek" demek değildir. Mao'nun bu yargısı iyi kavranmalıdır. Ne diyor Mao: "Hatalar eleştirilmeli ve zehirli otlara karşı yeşerdikleri her yerde mücadele edilmelidir." (91)

Herşey mücadelede düğümlenmektedir.

Nasıl bir mücadele?

Tasfiye yollu bir mücadele mi?

İdeolojik cephede kıyasıya bir mücadele mi?

Tekdüzelikten yana olanlar, kendi görüşlerinin doğruluğundan emin ol-

88- Lenin, Karl Marks ve Doktrini, sayfa, 126.

89- Marks, Engels, Lenin, sçi Sınıfı Partisi Üzerine, sayfa, 319.

90- Marks, Engels, Lenin, sçi Sınıfı Partisi Üzerine, sayfa, 256.

91- Mao Zedung, Seçme Eserler (5), sayfa, 417.

mayanlar yalnızca güzel kokulu çiçekler olsun isterler. Oysa bu güzel kokulu çiçeklerin yanında biz istesekte, istemesekte zehirli otlarda olacaktır. Aslan bunlara karşı amansız mücadeledir.

Tekdüzeciler farklı görüşlere tahammül edemezler ve hemen kılıcına sarılırlar. ama bu çözümmü ki? Tasfiye yolu çare mi? Mesele bu realiteyi iyi yakalayabilmektir.

Bir başka yerde şöyle diyor Özgürlük Dünyası: Mao'nun partiye ilişkin olarak ileri sürdüğü ve en tehlikeli sonuçlara yol açan yanlış, onu irade birliği olarak varlığını imkansız kılmak üzere, "iki çizgi mücadelesi"nin örgütü olarak tanımlamasıdır.

İlkin, iki çizgi mücadelesi partinin irade birliği ile çelişmez; aksine onu daha da güçlendirir. Bunu açıklamıştık. iki çizgi mücadelesinin kendisine gelince. Bir kere ve her şeyden önce Özgürlük Dünyası iki çizginin kendisini de anlayabilmiş değil.

Sapma, akım, eğilim, çizgi vb. Hocalarımızca aynı sepete konmuş. Oysa sapma ile akım sapma ile çizgi aynı şeyler değil. En iyisi Lenin'den dinleyelim; Sapma henüz tam gelişmiş bir akım değildir. Bir sapma düzeltilir. Bazıları biraz yollarını şaşırılmışlar ya da şaşırılmaya başlamışlardır. ama bunlar henüz doğru yola çakılabılırler. Bence Rusça 'sapma' sözcüğü, bu anlama gelir: Bu sözcük henüz kesin bir şey olmadığını, yanlışın kolaylıkla düzeltilebileceğini belirtir, uyarma, sorunu ilkeler planı üzerinde ve tam genişliğiyle koyla isteğini ifade eder. (92)

Dolayısıyla sapma ile akım aynı görülemeyeceği gibi, Hocalarımızın sözleriyle ve bilince çıkarmadan ileri sürdükleri şekliyle farklı fikir, farklı eğilim ve farklı çizgi bir ve aynı olamaz.

Mutlak ve tamamiyle belirlenmemişlik ayrıdır; belirlenmişlik ayrı. Eğilim ayrı, çizgi ayrı şeylerdir. Birinde kesin bir doğrultu açıklığı, bir sistem, bir program, bir platform var; diğerinde henüz bu olgunluğa ulaşamamış yalnızca bir yönelim başlangıcı vardır. Bu kategoriler hakkında açık bir kavrayışa sahip olunmadığı zaman, nitelikleri hakkında netleşilmediği zaman, bunlara karşı verilecek mücadele biçimi, dozu ve uygulanan siyasal taktikte kavranamaz.

Bakın ne diyor Mao: "Komünist partisi içinde de çizgi meselesi vardır."

Peki nedir çizgi? En özlü anlatımla şu: Bir akımın gelişerek ve tamamiyle şekillenmiş kesinlikle ortaya çıkarak sistem, siyaset ve program oluşturması ve siyasal bir yönelim, bir doğrultu kesinliğiyle ortaya çıkması gerçeğidir.

Her sapma, her görüş ayrılığı, her eğilim, her fikir ayrılığı çizi olamaz.

Mao'dan dinlemeye devam edelim:

Komünist partisi içinde de çizgi meselesi vardır. Bu "asiler", yani Komünist Partisi ve Gençlik Birliği içindeki sağcılarla ilgili olarak mesele, gerçekten de bir çizgi meseledir. **Şu sırada mesele dogmatizm değildir, çünkü dogmatizm bir çizgi haline gelmemiştir. Partimiz tarihinde dogmatizm gerçekten de birçok defa bir çizgi meselesi haline gelmiştir; çünkü bir sistem, siyaset ve program oluşturmuştur. Günümüzdeki dogmatizm ise bu dereceye varmamıştır...** (93) (abç)

Yeterinci açık!

92- Marks, Engels, Lenin, Anarsizm ve Anarka, Sendikalizm, sayfa 409-410.

93- Mao Zedung, Seçme Eserler (5), sayfa 537.

Parti içinde güncel siyasal konulara ilişkin, şu ya da bu konudaki uygulamaya ilişkin ayrılıklar olacaktır. Ama sıkça görülen bu tür ayrılıklar çizgi olarak adlandırılmaz. Ayrıca bu tür güncel siyasal çatlaklar, burjuva dünya görüşüne tekabül etmez. Oysa çizgi dolaysızca anti-Marksist görüş olarak platform düzeyinde varlaşır; ve burjuva dünya görüşü güzergahını kullanır. Fakat bu kullanım örtüldür; ve fakat bu kullanım her daim bir pelerine gereksinim duyar. Burjuva ideolojisi ve siyaseti proletaryanın gözlükleri ardına gizlenerek dolaylı yollarla işe girer. Durum böyle olunca, komünistlere düşen görev, KP'lere düşen görev, burjuva ideolojisini açığa çıkarmak için, kullanılan örtüyü, pelerini, gözlükleri çekip almak ve böylece tecrit ve teşhir etmek ve koşullara göre ideolojik saldırıyı örgütsel önlemlerle güçlendirmek olmalıdır.

Bu demektir ki, parti iki çizgi mücadelesi karşılarında çelikleşir, burjuva dünya görüşüne karşı bağımsızlık kazanır ve kolay kolay gevşemez. İki çizgi mücadelesi sayesinde parti, parti çeliten irade birliğini güvence altına alabilir, parti çizgisini kararlılıkla uygulayabilir. Tam da iki çizgi mücadelesini içine sindiremeyenler, zapturaptla işe soyunanlar çelikten irade birliğini sağlayamazlar. Görünürde herşey zapturaptla yolunda gözükür ama nedir ki, çelişkiler, farklı görüşler kuluçkaya yatırılmıştır ve uygun ortam kullanmaktadır.

Eğer gerçek durum böyle olmasaydı, anlı-şanlı KP'lerin, kendilerini iki çizgi mücadelesine kapalı tutan tekdüze KP'lerin zıttına dönüşmesi ve burjuvalaşması açıklanamazdı. Nedir ki, makasçılığı meslek edinmiş Hocacılarımız yaşanan onlarca pratikten hâlâ öğrenmesini becerememişlerdir.

Hocacılarımız ÇKP'nin bugün içinde bulunduğu durumu iki çizgi mücadelesine bağlamayı da ihmal etmemişler. Onlara göre Mao önderliğindeki ÇKP- iki çizgi mücadelesini savunduğu için yozlaşarak bugünkü duruma gelmiş bulunuyor. Butür yaklaşımlar en basitinden şaşmadır. Bu, burjuva mantık yürütme yöntemidir. Hele hele kendisine devrimci diyenler bu tür akıl yürütme metodlarından asla medet ummamalıdır.

Çin'in ve ÇKP'nin bugüne nasıl ve neden geldiği herkesin malumudur. bunu daha önceki dizilerimizde de açıklamıştık. ama biz aynı mantıkla Özgürlük Dünyası'na bir soru soralım: İki çizgi mücadelesine tümünden kapalı, makasçı, zapturaptçı, tekdüze AEP'sinin bugününü nasıl açıklıyor sunuz? Farklı görüşleri kabakuvvetle, tasfiyeyle ve hatta ölümlerle cezalandıran AEP, bu yöntemle acaba farklı görüşleri yokedebildi mi?

Bilinmezmi ki, arzulanmayan görüşleri güçlendirmenin en ii yolu baskıdır, yasaktır!..

Yasaklayabilirsiniz ama yok edemezsiniz; tasfiye edebilirsiniz ama yeneden yeşermesini engelleyemezsiniz. Öldürebilirsiniz ama kokunun yayılmasını önleyemezsiniz. Çünkü kök derinliklerdedir ve bu kökler suyunu emperyalizmden, burjuvaziden, özel mülkiyetten, sınıf mücadelesinden, burjuva karşı-dervimden ve burjuva etkiden aldığı sürece makaslamakla bu işin üstesinden gelemezsiniz. Tek yol: ideolojik savaşım silahıdır. Tasfiye ancak ve belli koşullarda bunun arkasından gelebilir. Tasfiye, ancak, ideolojik mücadele belli bir noktaya ulaştıktan sonra partinin siyasal taktiğinin bir aracı olarak devreye girer.

Dev-Sol çevresinde yürütülen tartışmalar ve halk güçleri arasındaki sorun ve çelişmelerin doğru ele alınması üzerine

Doğrular eleştiriden korkmaz. Eleştiriden ve tartışmaktan korkan bir düşünce değersiz bir şeydir. "Bu nedenle doğru görüşleri yalnızca tartışma, eleştiri ve ikna yöntemiyle gerçekten geliştirebilir, hatalı görüşlerin üstesinden gelebilir ve sorunları gerçekten çözebiliriz."

Sınıf mücadelesi sert devrim güçleri ile karşı devrim güçleri arasında cereyan eden ve ifadesini antagonist çelişmede, yani, çözümü için şiddeti ön-gören, dahası zorunlu kılan tek tip bir mücadeleden ibaret değildir. Bir yandan devrim safında yer almış güçler ile devrimi engellemek ve devrim güçlerini ezme isteyen güçler arasında ölümüne bir savaş yaşanırken, bir diğer yandan da gerek devrim güçlerinin gerekse de karşı-devrim güçlerinin kendi aralarında çeşitli çap ve düzeyde mücadeleler yaşanır. Düzeyi ne olursa olsun bütün mücadeleler, çelişkilerin birer görünümü, hatta çelişkinin kendisidir. Her çelişki aynı niteliğe sahip olmadığı gibi, çözümü için yürütülen mücadeleler de farklı biçimler almak zorundadır. Toplumsal katmanların çeşitliliğine ve bu katmanlar arasındaki çelişkilerin zenginliğine rağmen, bunlar iki temel gruba ayrılır: Bizimle düşman "yani, devrim ile karşı devrim-arasındaki çelişkiler ve halk içindeki" yani, devrimci sınıf ve katmanların kendi aralarındaki çelişkiler. "Bizimle düşman arasındaki çelişmeler uzlaşmaz-daha tam deyimle antagonist-çelişmelerdir. Halkın saflarında, emekçi halk içindeki çelişmeler, uzlaşabilir çelişmelerdir. Halk içinde her zaman çelişmeler vardır, ama bu çelişmelerin içeriği devrimin her döneminde ve sosyalist kuruluş döneminde farklıdır.

"Bizimle düşman arasındaki çelişmeler ile halk içindeki çelişmeler farklı nitelikte olduklarına göre, farklı yöntemlerle çözümleri gerekir.

Kısacası birincide sorun, bizimle düşman arasına kesin bir çizgi çekme sorunu, ikinci de ise doğruyla yanlış arasına kesin bir çizgi çekme sorunudur."

Marksistler, çelişmeleri tek tek ele alıp ait oldukları kategoriyi saptarlar. Bu konuda içine düşülecek yanlışlar,

birçok yanlış siyasetlerin gelişmesine yolaçacağı gibi, düşman karşısında devrim güçlerinin zayıflamasına, gerilemesine de yol açabilir. Örneğin halk içindeki çelişmelerden birini, düşmanla devrim güçleri arasındaki çelişmeler kategorisine dahil etmek, halk içindeki bu çelişmelerde yanlış yöntemlere başvurmaya yol açabilir. Düşmanla aramızdaki çelişmelerin çözümü esas yöntem, şiddettir. Şiddetin halk içindeki çelişmelerin çözümü için kullanılması başta halka zarar verecektir. Devrimci örgütler veya gruplar arasında kullanılması, tarafların ikisine de zarar verir. Bunun diğer anlamı ise; düşmana yarar vermesidir.

Bir bütün olarak herşeyin çelişmeli yanlardan meydana geldiği gerçeği, diyalektikğin temeli hatta kendisidir. Bunun toplumsal anlamı; birbirinden ayrı gruplar-birimler arasında olduğu gibi, her toplumsal birimin de -kendi içinde çelişmelere sahip olduğu, bu çelişmelerden oluştuğudur. Sorun herhangi bir birimin kendi içinde çelişmelerle sahip olup olmadığı değil, bu çelişmelerin niteliğinin farkına varılıp-varılamaması, çözümü için gerekli ve uygun yöntemlerin uygulanıp uygulanmaması sorunudur.

Bireylerin yanyana-biraraya gelmesiyle oluşan toplumsal örgütlenmeler diyalektik sürecin dışında kalamayacağına göre, buralarda da farklı anlayışların, yaklaşımların ve düşüncülerin olması anormal karşılanamaz. Normal olmayan "farklılıkların olamayacağı" anlayışıdır. Marksistler diyalektikğin bu yalın ve can alıcı gerçeğini görürler ve parti veya herhangi bir örgüt içindeki farklı yaklaşımları "iki çizgi mücadelesi" diyalektik gerçeği ile açıklarlar. Bu görülmediği takdirde örgüt içindeki her farklı yaklaşım, karşı-devrimci vb. suçlamalarla ele alınma tehlikesiyle karşılaşır.

Farklı düşünceler devrim güçlerinin arasında kaçınılmaz olarak ortaya çıkar, çıkacaktır da. Bu durum devrimci bir örgütün kendi içinde de yaşanır. Böyle bir durumda başvurulacak yöntem; halk içindeki çelişkilerin çözümünü için geçerli ve tek doğru olan eleştiri-özeleştiri ve sabırla ikna yöntemidir.

Son günlerde ortaya çıkan ve devrimci bir örgüt olan Dev-Sol nezdinde yaşananlar, Partimiz TKP/ML'ye devrimci dostlarımızı uyarma görevini dayatıyor.

Dev-Sol başından beri partimiz TKP/ML tarafından devrimci olarak görülen, tanınan bir örgüttür. Her örgütte olduğu gibi Dev-Sol içinde de ideolojik, siyasal ve örgütsel sorunların yaşanması doğaldır. Kuşkusuz TKP/ML'nin herhangi bir örgütün içişlerine karışma gibi bir anlayışı bulunmamaktadır. Fakat gerek tarafların fiili olarak iki ayrı gruba ayrılmış olması, gerekse de gelişmelerin özellikle -devrimci- kamuoyuna mal olacak düzeye erişmesi, gelişmeler hakkında diğer devrimci güçler için eleştirme ve uyarma hakkını doğuruyor. Dahası, gelişmelerin "şiddet" tehlikesi yönüne kayması, uyarı ve eleştirmeyi "hak" olmaktan öte, devrimci bir görev haline getirdi.

Bir süredir kamuoyuna yansıyan ve Dev-Sol'un ikiye bölünmesine yol açan sorunlar, çeşitli düzeylerde halen "tartışılmaktadır". Sorunların tartışılması hele hele bölünmelere dek yol açan sorunların tartışılması doğal, doğal olduğu kadar da gereklidir. Bu gereklilik doğru yöntemlerle yerine getirildiği takdirde ise yararlıdır da. Uygun olmayan yöntemlerin devreye sokulması halinde, sonucun tüm taraflar için kayıp ve zarardan başka bir şey getirmeceği açıktır.

Dev-Sol faşizme karşı savaşan bir örgüttür. Savaşçı bir örgütün iç sorunları ve bölünmeleri daha sarsıcı olur. Fakat daha da önemlisi, ortaya çıkan bu

durumlarda tarafların birbirlerine gösterecekleri yaklaşımdır. Zira düşmana karşı savaşılan devrimci bir örgütün, sorunlar ve bölünmeler karşısında takınacağı yanlış bir tavır; gerçek hedefini yitirmesine ve kendi içine yönelmesi sonucuna yol açabilir.

Dev-Sol çevresinde yürütülen "tartışma"ların ideolojik, siyasi ve örgütsel alandan şiddet alanına -yani askeri alana- kayma eğilimi göstermesi endişe vericidir. Gerçekten devrim için yola çıkmış olanlar, kendi iç sorunları karşısında siyasi olmak, soğukkanlılığı elden bırakmamak zorundalar. "Doğru"lara sahip olduklarına inananlar, onun sınanmasından korkmazlar. Doğrular, eleştiriden çekinmez. Hem "doğru"lara sahip olduğunu iddia etmek hem de -düzeyi ne olursa olsun- eleştirilere tehditlere yanıt vermek güçlülüğü değil; sahip olduğu iddia edilen "doğru"lara güvensizliği ifade eder. Dev-Sol çevresinde yürütülen tartışmalarda tarafların her ikisi de "doğru"lara kendilerinin sahiplik ettiğini iddia ediyorlar. Öyleyse her iki tarafda bu iddialarına yarışı siyasi olgunluğu göstermek zorundadırlar.

Her iki tarafda devrim saflarında gören TKP/ML, sözkonusu tarafların, tartışma ortamını, şiddet ortamına çevirmemeleri için gayret sarfeder. Toplumun hani kesiminden olursa olsun devrimcilerin, demokratların birbirlerine şiddet kullanmasına ya da bu yönlü bir düşünce veya girişime şiddetle karşıdır. Böyle bir şeyin düşmana yarayacağına inanıyoruz. Düşmanı sevindirecek ve yararlandıracak girişimlerin "devrimci" olamayacağı açıktır. Farklı düşüncelerin ideolojik-siyasi düzlemde çatışması ve tartışması ise "düşmanı sevindiren" eylem olarak görülmelidir. Çünkü devrim güçleri arasındaki ideolojik-siyasi tartışmalar; doğruların ortaya çıkmasını ve daha da gelişmesini sağlayan diyalektik hareketlerdir. Bu hareket şiddeti dıştalar. Örgüt içi şiddet ise, çok özel durumlarda ve istisnai olarak ortaya çıkan farklı olgulardır. Bunlar birbirine karıştırılmamalıdır.

Faşist TC.'ye karşı silahlı mücadele yürüten Dev-Sol güçlerine, tartışmalarını daha yapıcı, daha olgun bir ortam ve düzeye çekmeleri çağrısında bulunuyoruz. Böyle bir şey, bir yandan devrim güçleri arasında şiddetin ortaya çıkmasını engellemekle kalmayacak, aynı zamanda düşmana karşı yürüttükleri mücadele perspektifinin de kararmasının önüne geçecektir.

Doğrular eleştiriden korkmaz. Eleştiriden ve tartışmadan korkan bir düşünce değersiz bir şeydir. "Bu nedenle doğru görüşleri yalnızca tartışma, eleştiri ve ikna yöntemiyle gerçekten geliştirebilir, hatalı görüşlerin üstesinden gelebilir ve sorunları gerçekten çözebiliriz."

Partimiz TKP/ML, Dev-Sol'cu arkadaşlara "gelecekte hata yapmamak için geçmişten ders çıkarmak, hastayı kurtarmak için tedavi etmek" Marksist ilkesini hatırlatır. Faşist T.C, devrimcilerin birbirine girmesini iştahla beklerken, devrimciler geçmiş hataları tekrarlamak lüksüne sahip olmadıklarını görmeli, böylece çakalların iştahlı beklentilerini kursaklarına tıkamalıdır. Devrimciler kötü doktorlar gibi hastayı öldürme acemiliğine değil, onu iyileştirme görevine ve bilincine sahip olduklarını göstermek zorundadırlar.

TKP/ML, halk güçleri arasındaki sorunların çözümü için "şiddet"i öngören anlayışları bir kez daha kınamakta ve devrim mücadelesinde dost olarak gördüğü müttefiklerine bir kez daha hatırlatmaktadır: "İdeolojik mücadele öteki mücadele biçimlerine benzemez. Bu mücadelede kullanılacak biricik yöntem, kaba baskı yöntemi değil, sabırlı ikna yöntemidir."

Bilim yöntemi üzerine

"Marksist yöntem bilimsel anlayışa göre, toplumun gelişmesi belirli yasalarda yönetilen doğal ve tarihsel bir süreçtir. Bu süreç ekonomik ilişkilerin gelişimine dayanmaktadır. Üretim ilişkileri ve üretim süreci içinde insanlar arasında ortaya çıkan ilişkilerde dahil olmak üzere, bu ilişkiler insanın varlığının ve gelişiminin özgül biçimini oluştururlar. Bunlar tarihsel yönden belirlenmiş toplumsal sistemlerin yapısal öğeleridir"

-Yayınlanmış Bir Tezden-

Marx ve Engels tarafından kurulmuş olan marksist toplumbilim, toplumsal gelişmenin bilimsel tahlini olanaklı kılan biricik yöntemdir. Çünkü marksist toplumbilimin özü, aktüel yaşamın ve belirli dönemlerdeki toplumsal sınıfların faaliyetlerini irdelemekte oluşur. Sosyo-ekonomik biçimlenişlerin özellikleri toplumsal sürecin temel yasaları, yapılan kapsamlı çalışmalar sonucunda ortaya konulmuştur. Bu konuda Lenin şunları yazıyor.

"Tüm insan toplumları için temel teşkil eden bir olguyu, yani temel geçim araçlarını elde etme tarzını, kendine çıkış noktası olarak belirli temel geçim araçlarını elde etme biçiminin etkisi altında biçimlenmiştir. Marksizme göre, her bir üretim ilişkileri sistemi, doğuşu, işleyişi, daha yüksek bir biçime geçişi belirli bir toplumsal organizmadır." (1)

Bütün bu buluşlar vs. bilimsel bir toplumsal gelişim teorisinin yaratılmasına yol açmıştır. Bundan dolayı da marksizm güçlü bir olgunun temelinde dayanmaktadır. Toplumun gelişimi maddi güçlere dayanır. Yani toplumun nesnel yasalarına göre değişir. Her doğal süreç gibi toplumsal gelişmelerle kendi yolunu bularak ilerler. Toplumsal süreç, sınıflar arasında bir çatışma ve güçler mücadelesidir. Bu mücadele insan faaliyetinin çeşitli biçimlerinden oluşur. Maddi yaşamın doğal gelişiminin bir yansıması olarak insan bilinci, bu doğal süreçte etkin bir biçimde yer alır. Bir başka deyişle, gelişmenin biçim, karakter ve hızını etkiler. Ama bununla birlikte, tarih nesnel yasalara bağımlıdır. Bu açıdan da insanın iradesinden ve bilinçliliğinden bağımsızdır. Bu durumu Engels şöyle açıklıyor.

"Maddi yaşamın üretim biçimi, toplumsal, siyasal ve

1- Lenin, Toplu Yapıtlar, Ülke Yayıncılık, sf-540.

entelektüel yaşam sürecini koşullandırır. Tarihte, toplum ve devletin bütün ilişkilerini, bütün dinsel ve hukuksal sistemleri, ortaya atılan bütün teorik görüşleri ancak bunlara tekabül eden çağlardaki maddi yaşam koşulları anlarsa, bu birinciler maddi koşullardan çıkararak anlamak mümkündür" (2)

Toplumsal gelişmenin belirli aşamasındaki nesnel yasaların etkilerine ışık tutan tarihsel materyalizm, tarihsel olayların ardındaki devinindirici güçlerini ve bunların ilkelerini ortaya koyan, bu olayları yöneten nesnel yasaları aydınlatan bir toplumsal gelişim yasasıdır. Öte yandan ise marksizm, toplumsal süreçleri anlamaya yarayan bir bilimdir. Çünkü o, toplumsal yaşamın maddi, düşünsel, nesnel ve öznel yanları arasındaki bağlantıları ortaya koyar, olayların anlamını yönlendirir ve onun yönünü saptamasını olanaklı kılar. Bir bilim olarak marksizm, gerçeğin özgül ve sistematik incelenmesinin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Toplumsal gelişmeyi yöneten genel yasaları formüle etmek vs. artık yetmemektedir. Bu yasalara ilişkin bilgi sahibi olmak ile, bunların dinamik gücünü, etkileşim biçimlerinin, belirtilerini, gerçekleştirdikleri somut biçimi, eylem mekanizmalarını anlayabilmek ile aynı şey değildir...

Marx, Engels, Lenin, Stalin ve Mao'nun ileri sürdüğü tezlerin daima ÖZGÜL incelemelere dayandırmalarının bunlardan elde ettikleri sonuçları gerçeği anlamada bir ARAÇ olarak kullanmalarının nedeni işte budur. Çünkü özgül incelemeler olmasaydı, Marksizm sürekli bir gelişim gösteremezdi. Bu konuda Engels şunları vurguluyor.

"Bizim tarih anlayışımız herşeyden önce, bir çalışma ve inceleme, bir yol göstericidir. Hegelci biçimdeki gibi yapılar kurmakta kullanılacak bir kaldıraç değil... Farklı toplum biçimlerindeki, varlık koşullarının bu koşullarda siyasal, modern hukukla ilgili estetik, felsefi, dinsel vb. görüşlerin çıkarsamasına girişilmeden önce bireysel olarak incelemek gerekir." (3)

Marksizmin uzlaşamayacağı iki önemli karşıtlık vardır. Bunlardan birincisi, **Doğmatizmdir**. Doğmatizm, tüm sapmaların teorik temelini oluşturmaktadır. Marksizme göre tüm sapmaların temelinde, görelî doğruları mutlaklaştırma eğilimi ile, belli tarihsel koşulların her biri için çok çeşitli marksist önermelerin uygulanabilirliği anlayışı yatmaktadır. Bu konuda Lenin şunları söylüyor.

"Herhangi bir doğru eğer zorlanırsa, abartılırsa, ya da kendi fiili uygulanabilirliğinin sınırları ötesine taşınırsa bir saçmalığa dönüştürülebilir. Ve hatta bu koşullar altında bir saçmalığa dönüşmeye mahkum edilmiş olur." (4)

Doğmatizm özünde genel doğruların kuru-kuruya tekrarlanmasından ibarettir. Bu durumda genel doğrular artık bir doğru olmaktan çıkmakta, tımtıraklı sloganlar haline gelmektedir. Ya da mevcut duruma denk düşmeyen, mevcut durumun ilerisinde veya gerisinde mücadele biçimleri ileri sürülmektedir. Halbuki marksizm, ÖZGÜL durumların incelenmesine dayanır. Çünkü marksizm, her bir özgül tarihsel durumun somut tahlilini gerekli görmektedir. İşte bunun içinde marksizmin özü, somut koşulların somut tahliline dayanmaktadır...

Marksizmin uzlaşamayacağı ikinci karşıtlık ise Görgücülüktür. Daha ön-

2- Engels, Köylüler Savaşı, Sol Yayınları, sf-99.

3- Engels, Köylüler Savaşı, Sol Yayınları, sf-99.

4- Lenin, Emperyalizm, Sol Yayınları, sf- 78.

cede marksizmde özgül incelemelerin şart olduğunu vurgulamıştık. Ama olguların kendi başına bir "TEORİ" sağlayamayacağı da ayrı bir gerçektir. İşte bunun için de görgüçülük, bilimsel soyutlamayı ve teorik düşünceyi görmezlikten gelir. Mao Zedung görgüçülük konusunda şunları söylüyor:

"Görgüçülüğün inatçısı, yadsımanın görgüçü görüntülerini basit biçimsel soyutlamalarla, dolaysız olarak genel yasalarından çıkarsamaya, ya da tarzanca kanıtlar kullanarak bunların sözkonusu yasa ile uygunluk içinde bulunduğunu göstermeye çalışan aldatıcı bir metafiziğe dönüşmektedir." (5)

Engels, önemli bilimsel sonuçlara yol açabilecek durumlarda, olguların büyük bir ciddiyetle ele alınmaları gerektiğini özellikle vurgulamıştır. Yani bu ihtiyacı ta yüreğinden duymuştur. Bundan dolayı da Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao, kendi zamanlarının toplumsal ilişkiler üzerine yaptıkları araştırmalarda Diyalektik Yöntemi kullanmışlardır. Bu bilimsel yöntemi ülkemizde en iyi bir biçimde kullananların başında hiç kuşkusuz İ. Kaypakkaya gelir. Çünkü Kaypakkaya tüm inceleme ve araştırmalarında daima özgül durumdan hareket etmiş, somut durumların somut tahlilini yapmıştır. Onun tüm yazılarında bilimsel yöntemin mükemmel bir biçimde kullanıldığını görebiliriz. Bundan dolayı da Kaypakkaya, kendisini beş büyük öğretmenin bir öğrencisi olarak görmüştür. Kaypakkaya'nın siyasal yazılarını tarafsız bir gözle okuyanlar, bu gerçeği rahatlıkla görebilirler. Ülkemiz aydını ve bilim adamları, Kaypakkaya konusunda büyük bir suskunluğa gömülmüşlerdir. Kendi aydınım, bilim adamıym etiketini takan bir dizi insan, bir Deniz GEZMİŞ, bir Mahir ÇAYAN, ve daha değişik devrimci önderler hakkında onlarca kitap, makale ve yazı yazmalarına rağmen, aynı insanlar nedense İ. Kaypakkaya konusunu daima "es" geçmişlerdir. Bu konuda ege-men sınıflarla aydınlarımız arasında sanki "zımmi" bir anlaşma sözkonusudur..... Ama gerçekler inatçıdır. Kaypakkaya'nın üzeri ne kadar küllenmeye çalışılırsa çalışılsın, o külün altındaki bir kor misali sönmemiştir. Bugün bir-dizi aydın, bilim adamı vs- geçinen bir dizi insan "utangaç bir biçimde olsa" bile onun görüşlerini "yavuz hırsız" misali çalmaya, kullanmaya yeltenmektedirler...

Marks'ın Kapitali, Engels'in İngiltere'de Emekçi Sınıfların Durumu, Lenin'in Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi, Stalin'in Milli Meselesi, Mao Zedung'un "Pratik Üzerine" adlı yapıtları ile, Kaypakkaya'nın "Kürecik Bölge Raporu" ile "Türkiye'de İşçi-Köylü Hareketleri" adlı çalışması, özgül incelemelere iyi bir örnektirler. Bu çalışmalar, bir genel teorisinin geliştirilmesi ile bir birinden çok farklı süreçlerin somut bir biçimde incelenmesi arasında kurulması gereken birliğin gerçekleştirilmesinde örnek gösterilebilir...

Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao Zedung daima "PARTİ RUHU" ile hareket etmişlerdir. Sınıf mücadelesi ruhu ile hareket etmişlerdir. Bir başka deyişle tüm olaylara bu iki açıdan bakmışlardır. Marksist teorisinin kurucuları ve kuramçıları olan beş büyük öğretmenin ülkemizdeki bir izdüşümü ve devamı olan İ. Kaypakkaya da daima "PARTİ RUHU VE SINIF MÜCADELESİ" ruhu ile hareket etmiştir. Sosyal pratiğiyle bunu kanıtlamıştır. 1968-1970'lerde hiç kimse Parti sözünü edemezken, o İşçi Sınıfı Partisinden ve mücadelesinden şöyle bahsediyordu.

"Lenin'den aktardığımız bu açıklama, partimizin adının niçin TİİKP veya TİİP olmaması gerektiğine ışık tuttuğu gibi, niçin sadece TKP olmaması gerektiğine de ışık tutmaktadır. Çünkü bugünkü dünyamızda da adı komünist

5- Mao Zedung, Seçme Yazılar, Kaynak Yayınları, sf-456.

olan başka partiler ve şefler proletaryanın davasına ihanet ettiler. Yığınlar bu kezde bu partiler ve şefler tarafından şaşırtıldı. Yolundan, yönünden döndürüldü, aldatıldı.

Bu açıklamalardan sonra, hareketimizin niteliğini ve nihai hedeflerini en kesin, en açık ve en doğru bir şekilde ifade eden ve pratikte de işçi sınıfının ve diğer emekçilerin bilinçlenmesine katkıda bulunan ve bizi her türden sosyalizm hainlerinden ayıran adlandırmanın TKP/ML olacağı açıktır. Herşeyden önce TKP/ML bilimsel olarak doğrudur. Ve bizim nihai hedefimizin tam ve açık bir ifadesidir..." (6)

Burada açıkça görüldüğü gibi, gerek parti meselesini, gerekse de sınıf mücadelesi ruhunu ortaya ilk atan ülkemizde yine İ.Kaypakkaya dan başkası değildir. İ.Kaypakkaya somut incelemeler-araştırmalar yaparken, daima malzeme, belge ve bilgi toplardı. O, devlet istatistiklerinden yararlandığı gibi, bireysel ve küçük köylü bütçelerini de inceledi.... İşte bu incelemeler ve araştırmalar sonucu, Türkiye devriminin karakteri, itici güçleri ve izleyebileceği muhtemel yol konusuna açıklık kazandırdı. O, bu konuda şunları yazıyordu: "Farklı sınıfların durumlarının ve çıkarlarının somut bir tahlili, şu ya da bu sonuca uygulanan bir gerçeğin kesin anlamını tanımlamak için bir araç olmalıdır..." (7)

Somut ve özgül inceleme sorunu, yapılan mücadelenin pratiği ile daha yakın ilişkiler kurma sorunudur. Bundan dolayıda yapılan her inceleme mutlaka pratiğe hizmet etmeyi amaçlamalıdır. Bir başka deyişle, pratiğe hizmet etmeyen bir inceleme olamaz... Somut incelemeler yapmak demek, aynı zamanda sistemli bir biçimde gözlemler yapmak, halkla görüşmeler yapmak, yani bir genelleme yapmak demektir. Kısaca, somut bir inceleme, sorunlara pratik bir çözüm bulmayı amaç edinen TEORİK BİR ÇALIŞMADIR!... Lenin şunları vurguluyor: "Karşı-eğilimlerin tümünü inceleyerek, onların toplumun çeşitli sınıflarına açıklıkla ifade edebilen, üretim ve yaşam koşullarına indirgeyerek, özel bir "EGEMEN FİKRİN" ya da onun yorumlanmasının seçimindeki öznellik ve keyfiliği ayıklayarak ve ayırım yapılmaksızın, bütün fikirlerin ve bütün çeşitli eğilimlerin maddi üretim güçleri koşullundan çıktığını açıklayarak, marksizm, toplumsal sistemlerin, doğuş gelişim ve düşüş sürecinin ayrıntılı ve kapsamlı inceleme yolunu göstermiştir. Halk kendi tarihini yapar, ama halkın, halk yığınlarının güdülerini belirleyen, yani çatışan fikir ve uğraşların çarpışmasına yol açan nedir? İnsan toplumlarının yığınları içindeki bu çarpışmaların varlığı sonuç nedir? İnsan bütün tarihsel faaliyetlerinin temelini oluşturan maddi yaşamın üretiminin nesnel koşulları nedir? İnsan toplumlarının yığınları içindeki bu çarpışmaların varlığı sonuç nedir? İnsanın bütün tarihsel faaliyetlerinin temelini oluşturan maddi yaşamın üretiminin nesnel koşulları nedir? Bu koşulların gelişme yasası nedir? Marks, bunların hepsine dikkatleri çekti. Ve bütün geniş çeşitliliği çelişkiliğine karşın, belirli yasalarla yönetilen tek bir süreç olarak, tarihin bilimsel incelemesinin yolunu gösterdi." (8)

SONUÇ:

Diyalektik yöntemin kuralları konusunda incelemeler yapan Marks ve Lenin yöntemin kuralları konusunda şöyle demektedirler.

6- İ. Kaypakkaya, Seçme Yazılar, Ocak Yayınları, sf-50.

7- İ. Kaypakkaya Seçme Yazılar, Ocak Yayınları, sf- 50.

8- Lenin, Toplu Yapıtlar, Ülke Yayıncılık, sf- 89.

"1-Araştırmaya konusu olan şey, ya da olgu tek başına, ayrı olarak incelenecek. Üzerine başka şeylerin katılmadığı, ya da başka şeylerle birleşmediği bir biçimde incelenecek. Yani soyutlanarak incelenecek Çünkü düşünce gelişme ve değişmeyi birdenbire algılayamaz.

2-Şey ya da olgu, çevresinde başka olgularla olan ilişkileri içinde, yani ilişkiler bütünü içinde incelenecek.

3-Şey ya da olgunun gelişmesi, değişmesi incelenecek.

4-Şeyin ve olgunun yapısında bulunan çelişmeler incelenecek. Olgudaki çelişen iç yönsemeler bulunacak.

5-Şey ya da olgu, bir çelişmeler bütünü olarak incelenecek.

6-Şey ya da olguda gerçekleşen en küçük çelişmelerde incelenecek.

7-İncelenmek için parçalara bölünen şey ya da olgu, yeniden bütünlenecek. Ve içinde başka şeyler, başka olgular bulunan bütünlü ilişkileri aranacak.

8-Şey ya da olgu, sürekli bir biçimde yeni ilişkiler ve yeni nitelikler ortaya çıkaran, bir süreç içinde gözlenecek.

9-Bir şeyin ya da olgunun bir aşamasının belli özelliklerinin ancak daha yüksek bir aşamada tekrarlandığı bilinecek,

10-Şeyler, olgular ve süreçler hakkında insanın edindiği bilgilerin, dış görünüşten derin ve genel ilişkilere giderek, sonsuz olarak ilerlediği gerçeği bilinecek." (9)

Burada görüldüğü gibi, bilimin uğraştığı gerçek objektif gerçektir. Bunun içinde birşeyi bilmek, onun tüm yanlarını, tüm bağlantılarını irdelemek, kavramak gerekir. Aksi taktirde doğru kavranılamaz... Ünlü devrimci ve kuramcı Mao ise aynı konularda şunları söylüyor:

"...Bir kimse çelişmelerin özelliklerini bütünüyle ve her aşamayı ayrı ayrı incelemese, olaya nüfuz etme ve çelişmenin en ince özelliklerini inceleme gereğini inkar eder. Sadece uzaktan bir gözetmekle, çelişmenin bazı görünüşlerini kabataslak görmekte yetinir. Ve onu çözümlenmeye kalkışırsa, İşte buna baştan savma iş yapmak denir. İşler böyle ele alındı mı bela hazırdır.....Arkadaşlarımızın hata yapmalarının sebebi, şeylere bakış yollarının öznel, tek yanlı ve üstünlükçü olmasıdır. Tek taraflılıkta, üstünlükçülikte özneliktir....."

Birşeyin bütün gelişme sürecindeki zıtların hareketinide, sadece içbağların özel görünüşlerini, çeşitli aşamalarının şartlarını değil, gelişme sürecindeki her aşamanın özelliklerini de dikkatle gözetlemeliyiz..." (10)

Bugün gelinen aşamada sosyal pratik, Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesinde sebat edenleri haklı çıkarmıştır. Çünkü ezilen uluslar ve halklar, Marksizmin-Leninizmin ve MZD bayrağı altında toplanmaktadır... İşte Peru, işte Filipinler... İşte Somali... İşte Etopya...ve niceleri... Azgın ve sınırsız bir sömürünün ağırlaştırdığı sorunlarla bunalan geniş halk yığınları, daima aydınlık bir geleceğin umudunu taşımışlardır... Bu umut, bazen bir dostlukta, bazen bir yardımlaşmada, bazende dağlarda yanan bir ateşte dile getirilmiştir... Ve sonuçta insanoğlu bir bakıyorki, bu umut devrimin ve başkalarının boz-bulanık bir seli haline gelmiştir... Biz gerçek devrimciler ve yurtseverler, yani Marksistler-Leninistler hala halkımızı, devrimi ve sosyalizmi çok seviyoruz... Çünkü biz hala MARKS-ENGELS-LENİN-STALİN ve MAO ZEDUNG'UN İŞIKLI YOLUNDA YÜRÜMEYE DEVAM EDİYORUZ... VE ETMEYE DE AZİMLİYİZ.....

9- Mao Zedung, Seçme Yazılar, 11. Cilt, sf- 789.

10- Mao Zedung, Teori ve Pratik, Sol Yayınları sf. 45-46.

"Marksist olmayan görüşlere karşı siyasetimiz ne olmalıdır? Kesinlikle karşı-devrimci ve sosyalizm davasını baltalayanlar söz konusu olduğu zaman, sorunu çözmek kolaydır. Onların konuşma özgürlüğünü ellerinden alırız. Ama halk içindeki hatalı görüşler tamamen farklı bir şeydir. Böyle görüşleri yasaklayıp, onlara hiçbir ifade olanağı tanımazlık edebilir miyiz? Hiç kuşkusuz dünyası ile ilgili sorunları ele alırken kaba yöntemler kullanmak yalnızca yararsız değil, aynı zamanda son derece zararlıdır. Yanlış görüşlerin dile getirilmesini yasaklayabilirsiniz, ama bu görüşler varlıklarını sürdürecektir. Öte yandan, eğer doğru görüşler limonlukta yetiştirilirse, hayatın fırtınalarıyla karşı karşıya kalmazlarsa ve hastalığa karşı bağışıklık kazanmazlarsa, hatalı görüşlere karşı zafer kazanamazlar. Bu nedenle doğru görüşleri yalnızca tartışma, eleştiri ve ikna yöntemiyle gerçekten geliştirebilir, hatalı görüşlerin üstesinden gelebilir ve sorunları gerçekten çözebiliriz."

Mao Zedung